İTALYA'DA İŞÇİ KONSEYLERİ DENEYİMİ

1920 Eylül'ünde Fiat fabrikalarında kurulan barikatlarında işçiler isteklerini iletirken.

Antonio Gramsci

Türkçesi: Yusuf ALP

belge yayınları

BELGE YAYINLARI : 73
Birinci Baskı : Ekim 1989

İTALYA'DA İŞÇİ KONSEYLERİ DENEYİMİ/Çeviride Kullanılan Metin: **Antonio Gramsci, Selections From Political Writings,** 2 cilt, 1977, Lawrence and Wishart, London./Dizgi-Baskı: **Final** Ofset/BELGE - ULUSLARARASI YAYINCILIK T.L.Ş./Divanyolu Cad. Binbirdirek İşhanı 16/Zemin kat, Cağaloğlu - İstanbul.

Antonio Gramsci

İTALYA'DA İŞÇİ KONSEYLERİ DENEYİMİ

Türkçesi : Yusuf ALP

G İ R İ Ş

Büyük toplumsal alt üst oluş dönemlerinde, kitle hareketleri, büyük bir yaratıcılıkla, kendilerini ifade edecek organları yaratmaktadırlar. 1905 devrimi sırasında Petrograd İşçi Temsilcileri Sovyetinin yükselişi, öngörülmüş bir örgütlenme olmayıp, doğrudan kitlelerin kabaran devrim dalgası içindeki yaratıcılıklarının bir ürünü idi. Paris Komünü örneğinden sonra, 1905 ve 1917 Şubat ve Ekim Devrimleri, konseylerin, burjuva demokrasisi karşısında yükselen sosyalist demokrasi alternatifinin alacağı biçim olarak pekişmesini sağladı. Bugün de, geçiş toplumlarında yaşanan tıkanmaların özünde, bu deneyimlerin özünün boşaltılması, terkedilmesi olgusu yatmaktadır. Ve yakın çağ tarihinde ne zaman bir devrimci dalga yükselse, ne zaman geçiş toplumları tıkandığında toplumsal muhalefet yükselse, konseyler deneyimi de canlanmaktadır. 1918-19 Alman devrimine, 1919 Macar Sovyet cumhuriyetine, 1920 İtalyasındaki fabrika işgallerini izleyen toplumsal kabarmaya hep, konseylerin yükselmesi eşlik etti. 1956 Macaristan'ı ve 1968 Çekoslovakyası da işçi konseylerinin yeniden yükselmesine tanıklık edecekti. Küba devrimi de, 1970'lerde halk iktidarı (poder popular) temsilcileri seçimi de büyük çapta tarihteki bu deneyimden ilham almaktadır. Yine Küba'daki Devrimci Savunma Komiteleri, Nikaragua'daki Sivil Savunma Komiteleri ve Sandinist Mahalle Komiteleri de, derimci süreç içinde kitle katılımının gerçekleşmesini amaçlayan ama geliştirilmesi gereken işlevler göreceklerdi.

Türkiye'deki sosyalist demokrasi tartışmasının zenginleşmesi işçi konseyleri, işçi komiteleri, direniş komiteleri gibi deneyimlerin karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesini ve tartışılmasını gerektirmektedir. Türkiyede 1968 sonrasında tabanın belirlediği bu tür organların, çok mükemmel haliyle olmasa bile, doğuşuna tanık oldu. Bu deneyimlerin geliştirilmeyişi, uluslararası deneyimlerle zenginleştirilemeyişi, daha sonraki dönemlerdeki tıkanmaların da nedeni oldu. 68 sonrası öğrenci, işçi ve köylülerin işgal deneyimleri, öğrencilerin «konsey» adını ve deneyini gündeme getirmeleri, tabanın belirlediği işçi komiteleri tarafından yürütülen Demir Döküm ve Sungurlar fabrika işgalleri, bazı fabrikalarda işçilerin üretimi kendi denetimleri altında başlatma girişimleri, 15-16 Haziran işçi direnişi sırasında, «Anayasal Direniş Komiteleri» deyiminin, sözel olarak ilk kez «direniş komitesini» gündeme getirişi, Alpagut'da maden işçilerinin üretimi kendilerinin örgütlemeleri, bugün anılması ve sahiplenilmesi gereken geleneklerden. 1970'lerden sonra, 15-16 Haziran'ın sendika bürokrasisini de ürkütmesi ve 12 Mart'ın gelişi sonucu, işçi sınıfı hareketi içinde böylesi bir geleneğin yükselmesine ne sendika bürokrasileri, ne resmi sol akımlar ve ne de düzen olanak tanıyacaktı. Bu geleneği işçi sınıfı içinde sürdüren, Yeni Çeltek olayı ve Yeraltı Maden İş'in pratiği olacaktı. Öte yandan öğrenci kesiminde Orta Doğu ÖTK deneyimi de, bu tarz çalışmanın en başarılı örneklerinden birini sunacaktı. «Direniş Komiteleri» yaklaşımı da, faşizme karşı direnişin örgütlenmesi yanında, geleceğin iktidarının ön biçimlerinin geliştirilmesi bakımından da önemli bir perspektif sağlayacaktı.

Belge Yayınları, *1977 sonunda oluşturulduğunaa, devrimci marksizmin klasiklerini sunma yanında, konseyler ve komiteler deneyiminin uluslararası ör-*

neklerini de iletmeyi amaçlamaktaydı. 1980'de kesintiye uğrayan bu programı şimdi, Gramsci'nin, İtalya' daki İşçi Konseyleri deneyimini ele alan yazılarını derleyerek, yeniden sürdürmeğe çalışacağız.

1920 İtalya'sı, Ağustos ve Eylül aylarında ülkeyi kaplayan fabrika işgallerine ve işçi konseylerinin yaratılmasına tanık oldu. Hareket ilkin Torino'da Fiat fabrikasının uyguladığı lokavttan sonra başlayacaktı. Aslında Torino, daha 1917'de Ağustos ayaklanmasına tanık olmuş, işçilerin direnişi orduyla süren 8 günlük bir savaştan sonra bastırılabilmişti. Gramsci de aynı dönemde genç bir gazeteci olarak aynı kentte İl Grido del Popolo'da iktidar sorunlarını irdelemeğe başlıyordu. İtalyan işçi konseyleri deneyimi, 17 devriminden de ilham almakla birlikte, tabandan kurulacak bir sosyalizmin özel organları olarak işçi konseylerinin yükselişini içsel bir zemin üstünde sağlamıştı. Bu dönemde silahlanan işçiler kendi fabrikalarının savunmasını da üstlenmişlerdi. Ancak bu dönemde Sosyalist Parti III. Enternasyonal'e girmekle birlikte, bu hareket temelinde toplumsal bir devrime önderlik edecek yapıda değildi ve fiilen üçe bölünmüştü. Aynı dönemin başka bir olgusu da kırsal kesimde toprak işgallerinin ve «consigli di cascina» denen köylü konseylerinin de yükselişi idi. Sosyalist Partinin bu dönemin anlamını kavrayamayışı, önemli bir kazanım sağlamadan işgallere son verilmesi, aynı zamanda bütün hakim sınıfların yeni doğmakta olan faşist harekete, olanca destek vermesine neden olacaktı. Gramsci'nin kendisi de, «1919-20'de ciddi hatalar yaptık, Torino fabrika konseylerini, otonom karar merkezi haline getiremedik» diyecekti. 21 Ocak 1921 Livorno Kongresi ise Sosyalist Parti'nin bölünmesine, KP'nin Komintern'in ünlü 21 Koşul'u temelinde doğuşuna tanıklık edecekti. 1921'den sonra faşist çetelerin saldırılarının artması karşısında kendiliğinden «işçi savunma komiteleri» oluşacak, bunlar faşistlere

karşı başarılı bir direniş sergileyecekti. «Arditi del popolo «(Halkın Yiğitleri) diye adlandırılan bu komitelerde, sosyalist, komünist ve anarşist işçiler birarada yeralacaktı. Ancak oluşum döneminin sekterliği içinde olan olan KP, bu direnişin önemini anlayamayacak, salt komünistlerden oluşan bir güç örgütlemeğe çalışacaktı.

Bu derleme büyük çoğunlukla, 1919 Haziran'ında yayınlanmağa başlayan ve yazı kurulunda Gramsci ile birlikte Palmiro Togliatti, U. Terracini ve Tasca' nın yeraldığı Ordino Nuovo dergisinde çıkan yazılardan yapıldı. Gramsci'nin Parti'nin oluşumuna ve faşizmin yükselişine ilişkin, hapse girmeden önce yayınladığı yazılarını da iki ayrı derlemede bir araya getireceğiz. Ayrı bir derlemede de Gramsci'nin gençlik yazıları yeralacak.

Ragıp Zarakolu

İŞÇİ DEMOKRASİSİ

Emekçi sınıfın ve bu sınıfın etkin ve eleştirel bilincini cisimleştiren partinin sırtına yüklenen tarihsel sorumluluğun bilincine derinlemesine sahip olan her sosyalistin karşısında bugün acil bir sorun dikiliyor.

Savaşın dizginlerinden boşandırdığı dev toplumsal güçlere nasıl egemen olmalı? Bunları nasıl disipline sokmalı? Bunlara proletarya diktatörlüğünün içinde cisimleşeceği sosyalist devletin iskeleti halini alıncaya kadar durmaksızın kendini tamamlama, normal olarak gelişme erdemine sahip siyasal bir biçim nasıl kazandırılmalı? Hem bugünün acil gereklerini yerine getirmek, hem de geleceği yaratmak ve «öngörmek» için etkili bir çalışma sürdürürken, bugün ile geleceği nasıl kaynaştırmalı?

Bu makalenin amacı düşünmeye ve eyleme itmektir. En iyi ve en bilinçli işçilere, bu konuda düşünmeleri ve -herbiri kendi etkinlik ve uzmanlık alanında- sorunun çözümü için, yoldaşlarının ve örgütlerin dikkatlerini bu sorun üzerinde yoğunlaştırarak, işbirliği yapmaları yolunda yapılan bir çağrıdır. Yalnızca açıklama, ikna etme ve karşılıklı eğitim yolunda yapılan ortak bir dayanışma, somut, yapıcı eylemi yaratacaktır.

Sosyalist devlet, sömürülen işçi sınıfının kendine özgü toplumsal yaşam kurumlarında zaten potansiyel olarak vardır. Bu kurumları birbirlerine bağlamak, koordine etmek, bir yeterlilik ve iktidar hiyerarşisi içine

sokmak, herbirinin zorunlu özerkliğine ve düzenine saygı göstererek güçlü biçimde merkezileştirmek, daha şimdiden, burjuva devletin gerçek ve etkin biçimde karşısında olan, daha şimdiden, ulusal mirasa egemen olma ve yönetmedeki başta gelen tüm işlevlerinde burjuva devletin yerini almaya hazır bulunan gerçek bir işçi demokrasisi yaratmak anlamına gelir.

Bugün işçi hareketi Sosyalist Parti ve Emek Konfederasyonu tarafından yönetilmektedir, ama geniş işçi kitlesi için, Partinin ve Konfederasyonun toplumsal iktidarı prestij ve coşku, otoriter baskı ve hatta hareketsizlik ile dolaylı olarak uygulanmaktadır. Partinin etkisi, daha önceleri sömürülmeyen halk tabakalarına da yayılarak her gün büyüyor; bugüne kadar siyasal mücadele içinde yeralmamış olan kişiler ve gruplar arasında da, komünizmin gerçekleşmesi için fiilen çalışma isteğini yaratıp benimsetiyor. Karışıklık içindeki bu düzensiz güçlere kalıcı bir biçim ve disiplin vermek gerekir. İçleştirilmeli, örgütlenmeli ve sağlamlaştırılmalıdırlar. Proleter ve yarı-proleter sınıf kendini eğitebilen, ve devlet iktidarını ele geçiren sınıfların üzerine düşen yükümlülüklere ilişkin bilinç, sorumluluk ve deney kazanmış örgütlü bir toplum haline dönüşmelidir.

Sosyalist Partinin ve sendikaların emekçi sınıfın tümünü kapsayabilmeleri için yıllar hatta onyıllar boyunca süren bir çaba gerekecektir. Bu iki kurum hemen proleter devletle özdeşleştirilemez. Gerçekten de, Komünist Cumhuriyetlerde, bu kurumlar devletten bağımsız olarak yaşamlarını sürdürürler, parti bir yönlendirici güç olarak, sendikalarsa sınırlı reformların gerçekleştirilmesi ve gözetim araçları olarak işgörürler. Parti komünist eğitim organı, bir inanç ocağı, öğretiyi elinde bulunduran organ, işçi sınıfı ile köylülüğün örgütlü ve disiplinli güçlerini uyumlu kılan ve nihai amaca doğru yöneten yüce iktidar olma rolünü yerine getirmelidir. Bu görevi kesinlikle yerine getir-

mesi gerektiği içindir ki, yalnızca bu nedenledir ki, Parti, disipline ve sorumluluğa alışkın olmayan yeni üyelerin akın etmesi karşısında kapılarını ardına kadar açamayacaktır.

Ne var ki, işçi sınıfının toplumsal yaşamı, işçi sınıfının tümünü kucaklayıp disiplin içine sokabilecek, geniş ve esnek bir sistem içinde geliştirilmeleri, tümüyle örgütlenmeleri ve koordine edilmeleri gereken kurum ve etkinlikler bakımından pek zengindir.

İç komisyonları ile birlikte fabrika, sosyalist klüpler, köylü toplulukları; işte, doğrudan doğruya üzerlerinde çalışmamız gereken proleter yaşam merkezleri bunlardır.

İç komisyonlar, girişimcinin kendilerine zorla benimsettiği kısıtlamalardan kurtarılmalı ve yeni bir yaşam ve güçle doldurulmalıdır. Bugün iç komisyonlar kapitalistin fabrika içindeki iktidarını sınırlıyor ve hakemlik ile disiplin işlevlerini yerine getiriyor. Yarınsa, daha da gelişmiş ve zenginleşmiş olarak, proleter iktidarın organları olacak, tüm yararlı işletme ve yönetim işlevlerinde kapitalistin yerini alacaklardır.

İşçiler, en iyi ve en bilinçli yoldaşları arasından seçilen geniş delege meclisleri toplamaya hemen girişmelidirler; bunu, «**Fabrikadaki tüm iktidar fabrika komitelerine**» sloganı ile bu sloganı tamamlayan «**Tüm devlet iktidarı İşçi ve Köylü Konseylerine**» sloganıyla gerçekleştirmelidirler.

Böylelikle, Parti ve semt klüplerinde örgütlenmiş olan komünistlere somut, devrimci propaganda için uçsuz bucaksız bir alan açılmaktadır. Partinin kentteki seksiyonlarıyla uyum içinde olarak klüpler, kendi alanlarındaki işçi sınıfı güçlerine ilişkin bir araştırma yapmak ve işyeri delegeleri semt konseyinin merkezi, semt içindeki tüm proleter güçleri toplayan ve koordine eden merkez halini almak zorundadır. Seçim sistemleri, fabrikaların büyüklüğüne bağlı olarak değişiklik gösterebilir: Ne olursa olsun amaç, kategorilere

ayrılmış bulunan (tıpkı İngiliz fabrikalarında olduğu gibi) her onbeş işçi için bir delege seçmek ve bir dizi seçim yoluyla, emeğin her görünümünü (kol işçileri, memurlar, teknisyenler) temsil eden bir fabrika delegeleri komitesine ulaşmaktır. Mahalle komitesi işçilerin yaşadığı semtte oturan başka emekçi kategorilerinin delegelerini de içine almaya çalışmalıdır: (garsonlar, arabacılar, tramvay memurları, demiryolu işçileri, çöpçüler, hizmetçiler, satıcılar, vb.)

Mahalle komitesi, aynı semtte oturan tüm emekci sınıfın ifadesi olmalıdır. Güçle desteklenen, kendiliğinden verilmiş bir disiplini uygulayabilecek ve bütün semtte çalışmanın durması emrini hemen verebilecek yetkili ve yasal (meşru) bir ifade olmalıdır.

Mahalle komiteleri, Sosyalist Parti ile zanaat Federasyonlarının denetimi ve disiplini altında bulunan kent komiserliklerine doğru gelişmelidir.

Böyle bir işçi demokrasisi sistemi (bu örgütleri karşılayan köylü örgütleri tarafından tamamlanan bir sistem), kitlelere kalıcı bir disiplin ve yapı sağlayacak, idari ve siyasal deneyin harika bir okulu olacak, en son bireyine kadar kitleleri kucaklayacak ve kitlelerin kendisini, eğer bozguna uğrayıp tutsak edilmek istemiyorsa, sağlam bir birliğe gerek duyan savaş alanındaki bir ordu gibi düşünmeye alıştıracaktır.

Her fabrika, onbaşılarıyla, haberleşme hizmetleriyle, subaylarıyla, genel kurmayıyla bu ordunun bir ya da daha çok alayını oluşturacaktır; sözkonusu bu iktidarların tümü de özgür seçimlerle saptanmıştır, otoriter bir tarzda zorla kabul ettirilmemiştir. En bilinçli öğelerin sürdürdüğü aralıksız ikna ve propaganda çalışması sayesinde, fabrikayı içine alan mitinglerle, işçilerin psikolojisinde köklü bir dönüşüm gerçekleştirilecek; kitle, iktidarın uygulanmasına da iktidarı üstlenmeye de daha hazırlıklı duruma getirilecek. emekçinin ve yoldaşın hak ve ödevlerine ilişkin bir bilinç yaygınlaştırılacaktır; bu bilinç tarihsel ve canlı

deneyden kendiliğinden doğduğu için etkili ve somu olacaktır.

Daha önce de söylediğimiz gibi, hızla yazılan b satırlar düşünmeye ve eyleme itmeyi amaçlıyor ya nızca. *Sorunun her yanı geniş ve derin bir açımlama* yı, açıklamaları, tutarlı biçimde geliştirmeyi ve tamam lamaları gerektirir. Ama sosyalist yaşamın sorunlar nın somut ve eksiksiz çözümü ancak komünist prati tarafından sağlanabilir: bilinçleri yakınlık duygusuy la birleştirip, eylemli coşkuyla doldurup değiştiren or tak tartışma ile sağlanabilir ancak. Gerçeği dile getir mek, gerçeğe hep birlikte ulaşmak, komünist ve dev rimci eylemde bulunmaktır. «Proletarya diktatörlüğü formülü yalnızca bir formül olmaktan çıkmalıdır, dev rimci bir lafazanlık gösterisinde bulunma fırsatı o maktan çıkmalıdır. Amacı isteyen, araçlarını da iste melidir. Proletarya diktatörlüğü, yeni bir devletin proleter devletin kuruluşudur; ezilen sınıfın kurumsa deneylerinin akacağı işçi sınıfı ve köylülüğün toplum sal yaşamının örgütlenmesinin genel ve sağlam bi sistem halini alacağı yeni bir devletin kuruluşudu Böyle bir devlet birdenbire yaratılamaz: Rusyalı bolşe vik komünistler «**Tüm iktidar Sovyetlere!**» sloganın yaymak ve somutlamak için (üstelik Sovyetler 190 ten beri Rus işçileri tarafından tanınıyordu!) seki ay çalıştılar. İtalyan komünistler Rus deneyinden ya rarlanmalı ve hem zaman hem de güçten tasarruf e melidirler: Yeniden kurma çalışması öylesine zama ve çaba gerektirecek ki, herbir günümüz ve herbir ey lemimiz bu çalışmaya ayrılabilmelidir.

İmzasız yayımlandı *L'Ordine Nuovo*, cilt I, sayı
21 Haziran 1919

ÖZGÜRLÜĞE DÖNÜŞ

Nitti-Tittoni kabinesinin kurulmasıyla birlikte, efsanevi savaş-sonrası çağı, yeniden kuruluş dönemi, barışın yeniden sağlanması dönemi «resmen» başladı. Özgürlük geri dönüyor. Eşit mücadele koşulları içinde toplumsal partiler ve akımlar yeniden inşa edildiler; rekabet yeniden ekonomik ve siyasal alanlara dönüyor.

Bizim gözümüzde, Nitti kabinesinin işbaşına gelişi, demokratik burjuva devletin çözülme (ayrışma) sürecini damgalayacak bir dizi tarihsel deneyin ilkidir. Gerçekten de, bu deneyler, ulusal kapitalist yöntem ve biçimlerin ne denli yetersiz olduğunu pratikte göstermeye yarayacaktır yalnızca.

İtalyan toplumunun içine düştüğü ekonomik ve siyasal bunalım ancak dünya bağlamında anlaşılıp çözülebilir. Bu bunalımın çözümünün başta gelen koşulları, İtalyan devletinin iktidarının ve denetiminin dışında kalmaktadır. Dolayısıyla, hükümet etmede birbiri ardından gelebilecek olan tüm kabinelerin iktidarının ve denetiminin dışında kalmaktadır.

Kapitalist rejimin İtalya'da bile, gelişim sürecinin ölü noktasına vardığını söylediğimizde, Marksist öğretinin «ustaları» bu iddianın «bilimdışı» ve yüzeysel olduğuna karar verirler; öyle görünüyor ki, bu iddia, İtalyanın ekonomik yapısının tarafsız incelenmesine dayanmamaktadır. Ne var ki kapitalizm dünya çapın-

da tarihsel bir olgudur (fenomen) ve eşitsiz gelişimi de tek tek ulusların aynı anda aynı ekonomik gelişim düzeyinde olamayacakları anlamına gelir. Uluslararası alanda, rekabet, ulusal ve özel mülkiyet edinme mücadelesi, ulusal alandakilerin aynısı olan hiyerarşileri ve kölelik sistemini yaratır; üstelik, rekabet, ulusal alanda olduğundan çok daha etkili bir biçimde uluslararası alanda tekellerin lehine ortadan kalkar.

Rekabetin koşulları ve mücadele bir kez dünya yüzünden kaldırıldı mı, kapitalist rejim ölü noktasına ulaşır. Kendi varoluşunun ve ilerlemesinin tüm nedenlerini yitirir; kurumları katılaşır, hiçbir yararlı rolü ya da saygınlığı olmayan asalak sertleşmeler halini alırlar. (Bu noktada) dünyanın yaşamına yeniden diyalektik bir ritm kazandıracak, yeni bir toplumsal sınıfı ortaya çıkaracak ve bu sınıfa tarihi yönetme iktidarını verecek, bir devrim gerekli olur.

Maddi malların üretiminde sanayileşmemiş, yeterince yoğun biçimde sanayileşmemiş olduğu anlamda, kapitalizm İtalya'da tümüyle gelişmemiştir. Ne var ki, dünyanın şimdi bir ekonomik sömürü tekeline, ve tartışma götürmez bir askeri ve siyasal hegemonyaya bağımlı bulunması, İtalya'da da, her türlü insiyatif özgürlüğünden yoksun, aynı katılaşmış yaşam koşullarını ortaya çıkardı. İtalya bugün Kerenski dönemindeki Rusya ile karşılaştırılabilir: İngiltere ile Almanya'nın keskin bir kapitalist kimlik kazandırdıkları savaşı gerçekleştirmek amacıyla, İtalya'nın ekonomik aygıtı, güçten düşüp ölmemek için gereken zamanda yeniden üretebileceğinden daha fazlasını yoketmek zorundaydı. İngiltere'nin kazandığı zaferin dünya çapında yarattığı durum, en basit çalışma imkanını bile İtalya'nın elinden alıyor. Uluslararası ekonomik rekabet, tekel tarafından ortadan kaldırılmış, hammadde ve tüketim malları pazarlarına elkonulmuştur; tek bir ulus, seçme özgürlüğüne sahip olarak, mübadeleyi düzenleyebilir, satabilir ve satın alabilir.

Bütün öteki ekonomik oluşumla sözkonusu bu ayrıcalıklı oluşuma bağımlı olmalıdırlar. Savaş sonrası dönemin sorunu, İngiliz kapitalizmi herkesin elindeki en iyi ve zengin imkanları kaptıktan sonra dünya işlerini bütünleştirmek ve üretim araçları bütününü, marjinal rekabetin isterlerine uygun bir şekilde düzenlemek gereksinimi olarak görülebilir. Öyleyse sorunun kendisi son derece karmaşık ve güç bir sorun olarak görülebilir. Sorunun çözümüne, son derece ağır yeni bunalımlar ve daha da büyük yeni yıkımlar pahasına ulaşılacaktır ancak.

Kısacası, İtalyan kapitalizmi kendi özerkliğini yitirdi, kendi özgürlüğünü yitirdi, ve artık bir daha bunları elde edemez. Ekonomik tekele, siyasal ve askeri bir tekel denk düşer; bu tekel yeni bir dünya savaşı aracılığıyla, silahlı gücün yardımıyla serbest rekabet koşullarının, yeniden sağlanması yolundaki muhtemel bir girişimin her türlü başarı şansını ortadan kaldırır. İtalyan milliyetçileri, zayıfların budala densizliğiyle, zaferler ve fedakârlıklarla kendi haklarını kendilerinin yarattıklarını ileri sürüyorlar; ama işte tarihin itici gücü olarak kabul ettikleri ve hakkı doğuran zor bugün onların karşısına çıkıyor. Kapitalist açıdan, başta gelen şey, bugünkü güçtür, yoksa geçmişin zaferleri, gücü ve başarıları değil. Kendi ulusal kapitalizminin hareket özgürlüğünü yeniden elde etmek için, İtalyan devletinin Vittorio Veneto'nun* zaferini tekrarlayabilmesi gerekiyor, hem de bu kez o zamanki Avusturya gibi çözülmekte olan bir devlete karşı değil, ama bugünkü İngiltere ve Fransa gibi zafer kazanmış güçler bütününe karşı tekrarlayabilmesi gerekiyor.

İşte, İtalyan siyasal ve ekonomik yaşamının bu-

(*) Vittorio Veneto: İtalya'nın Avusturya cephesinde kazandığı zafer (3 kasım 1918); bu zafer ile Avusturya cephesinde çarpışmalar son buldu.

gün içinde bulunduğu karışıklık, dünya çapındaki bu ekonomik ve siyasal kölelik ve baskı koşullarından doğmuştur.

Kalıcı bir kimliğe bürünen bu koşullara bağımlı olan sözkonusu karışıklık, savaşın kalıntıları ile daha da karmaşıklaşmaktadır: artık hiçbir devlet disiplinine bağlı olmayan, sorumluluk taşıyan hiçbir merkezi otorite tarafından denetlenmeyen, yerel muhafız güçleri, ve fırsat doğduğunda ulus çapında askeri bir diktatörlük oluşturmaya yönelen, sorumsuz silahlı gruplar. Bunlar temel ve sürekli çıkarlar ile hedefleri değil de, bireysel ve raslansal çıkar ve hedefleri savunup destekleyen sözde-siyasal güçler arasındaki koalisyonlardır. Bu nedenle, bu güçler hiçbir zaman tatmin olmamışlardır, ve hep yenilik peşinde koşmuşlardır, yönetici sınıfı sürekli bir gerilim ve yarın kaygısı içinde bulundururlar. Böylesi koşullar içinde, hiçbir kabine ne sabırlı ve sebatlı bir eylem sürdürebilecek, ne de karmaşık genel bir plan önerebilecektir. Bu planın yürürlüğe konması ancak kısmi fedakarlıklar ve uzun çabalar pahasına gerçekleşebilecektir. Ayrıca (böyle bir plan), birbirlerine eklendiklerinde, İtalya'nın içinde yaşamak zorunda olduğu uluslararası koşulların gerekli kıldığı ekonomik ve siyasal biçimlenmenin görkemli değişimini belirleyebilecek koordine edilmiş küçük eylemlerden oluşan sıkı bir ağın varlığını da gerektirir.

Harap olmuş zenginliklerini yeniden geliştirebilmek için İtalya'nın siyasal ve ekonomik özgürlüğe ihtiyacı olacaktır. Birbirini izleyecek kabinelerin hiçbiri, İtalya'ya ne siyasal özgürlük ne de ekonomik özgürlük sağlayabilir.

İç ekonomik özgürlük İtalyan halkını aç bırakacak; siyasal özgürlük İtalyan halkına, geniş biçimde örgütlenme, silahlanma, güçlenme ve devleti devirme imkanını verecektir. Burjuva sınıf, kendini bir türlü kurtaramadığı bu çözümsüz ikilem içine hapsolmuştur.

Şarlatanların, gözboyayıcıların, uzun vadeli vaadlerin zamanıdır şimdi. Bir toplumsal panik içindeyiz. Ulusal yaşamın, denetlenemeyen, önceden kestirilemeyen, birden harekete geçen dış yasalara olan bu bağımlılık, İtalyan toplumunu deprem öncesinde hayvan topluluklarını saran aynı havaya sokuyor.

Bu ayrışma sürecini tek bir güç durdurabilir: Komünizm. Burjuvazinin düzleminde, uluslararası rekabet tekel tarafından ortadan kaldırılmıştır. Ne varki parçalanmış olanın yerini yeni bir diyalektik ritm almıştır: Sınıfların rekabeti, sınıfların mücadelesi. İtilaf'ın zaferi, dünyadaki özgürlüğü güvence altında tutan güçler arasındaki dengeyi bozdu. İngiltere ile Almanya arasındaki mücadele biter bitmez İngiltere-Rusya karşıtlığı doğdu. Bir halk olarak İtalya, Sovyetler Cumhuriyetinde cisimleşen proleter iktidar sistemine etkin olarak katılarak, uluslararası sınıf mücadelesi (bu mücadelede, İtalya kendini ezen ve aç bırakan rakip koalisyon içinde bile müttefiklere sahiptir) alanında yeralarak kendini kurtarabilir ancak. Ne var ki, İtalyan toplumunda, bu ulusal ve uluslararası görevi yalnızca proleter sınıf üstelenebilecek durumdadır; (proletarya), ulusal düzlemde sınıf mücadelesini ve özel mülkiyeti ortadan kaldırarak, bu görevi öteki kesime karşı üstlenmelidir. Devrim, İtalyan toplumunun bütünü için biricik kurtuluş yoludur. Bunalım, ulusal ve uluslararası düzlemdeki çözüm aşamasına ancak, proletarya, devleti ele geçirdiğinde girecektir.

O güne kadar, İtalyan toplumu ve devleti, hiçbir durak ve denge imkanı olmaksızın, ayrışmaya ve çözülmeye devam edecektir. Nitti kabinesi bu ayrışmanın bir durağıdır, devletin çözülmeye doğru giden ilerleyişinin «resmi» başlangıcıdır.

A.G., *Avanti!*, Piemonte basımı, 26 Haziran 1919.

DEVLETİN ELEGEÇİRİLMESİ

Üretim tarzı tarafından belirlenen kapitalist yoğunlaşma, emekçi insan kitlelerinin de buna denk düşen bir yoğunlaşmasına neden olur. Marksizmin tüm devrimci tezlerinin kaynağı, yeni proleter yaşam tarzının koşulları, sınıf mücadelesi ve rekabetin doğurduğu kapitalist karışıklığın, burjuva yaşam tarzının yerini alacak olan yeni komünist düzenin koşulları, işte bu olguda aranmalıdır.

Genel kapitalist etkinlik alanında, emekçi, etkinliğini serbest rekabet alanında ortaya koyar, o, bir birey-yurttaştır. Ne var ki, mücadelenin başlangıç koşulları aynı anda herkes için eşit değildir: Özel mülkiyetin varlığı, toplumdaki belli bir azınlığa ayrıcaklı koşullar sağlar ve mücadeleyi eşitsiz hale getirir. Emekçi, sürekli olarak en ölümcül tehlikelerle karşı karşıyadır. En temel düzeydeki varoluşu bile, kültürü, ailesinin yaşamı ve geleceği, emek pazarının beklenmedik sonuçları ile karşı karşıyadır. Böylece emekçi, rekabet ve bireycilik alanının dışına çıkmayı dener. Birlik ve dayanışma ilkesi, emekçi sınıfın kendi özü halini alır, işçi ve köylülerin psikolojisini ve davranışını değiştirir. Bu ilkenin cisimleştiği organlar ve kurumlar yaratılır; bunlar, üretim ve değişim araçlarının ortaklaştırılmasına giden tarihsel gelişim sürecinin başlangıcına temel olurlar.

Birleşme ilkesi, proleter Devrimin temel özelliği

olarak kabul edilebilir ve edilmelidir. Bu tarihsel eğilimin, önceki dönemde (1. ve 2. Enternasyonal dönemi ya da yandaş toplama dönemi diyebileceğimiz dönem) yarattığı sonuç, sendikaların ve sosyalist partilerin doğuşu ve gelişmesi olmuştu.

Ne varki, proleter kurumların ve genel olarak proleter hareketin bütününün gelişimi, özerk biçimde olmamıştı; sömürülen emekçi sınıfın yaşamında ve deneyinde ayrılmazcasına yeralan, kendine özgü yasalara göre olmamıştı. Tarihin yasaları, devlet olarak örgütlenmiş mülksahibi sınıf tarafından konulmuştur. Devlet herzaman tarihin başoyuncusu olmuştu, çünkü mülksahibi sınıfın gücü devletin dişlilerinde toplanır; mülksahibi sınıf, devletin bünyesinde rekabetin doğurduğu çatışmaların ve ayrılıkların ötesinde, kendini disipline sokar ve bir birlik biçiminde kendini örgütler; bunu yapmasının amacı, rekabetin en yüksek aşamasına varıncaya kadar, yani toplumun düzenlenmesi ve yönetilmesinde en başta gelen rolü, iktidarı elde etmek için verilecek, sınıf mücadelesine kadar, kendi ayrıcalıklı durumunun olduğu gibi kalmasını sağlamaktır.

Bu dönem içinde, proleter hareket, ancak kapitalist serbest rekabete bağlı olarak varoldu. Proleter kurumların, bir iç yasa değil de dış yasa sonucu, yani kapitalist rekabetten türeyen olayların ve dürtülerin müthiş baskısı altında değişik biçimler almaları gerekti. Proleter hareketin, doruğuna 2. Enternasyonal'in iflasıyla ulaşan bütün önceki döneminin özelliği olan iç çatışmaların, sapmaların, arayışların, uzlaşmaların kaynağı budur.

Sosyalist ve proleter hareketin kimi akımları, işçilerin mesleki örgütlenişini devrimin temel özelliği olarak açıkça kabul etmişler ve bunu kendi propaganda ve eylemlerinin temeli kılmışlardı. Belirli bir zaman için, sendikalist hareket Marksizmin gerçek sözcüsü, gerçekliğin gerçek sözcüsü gibi göründü.

Sendikalizmin yanlışı şudur: Bugün sahip olduğu seçilmiş değil de zorla kabul ettirilmiş olan, dolayısıyla önceden görülebilen (kestirilebilen) ve değişmeyen bir gelişim çizgisi izleyemeyen rolü ve içinde bulunduğu biçimi ile sendikayı, kalıcı bir olgu, birleşme ilkesinin değişmez bir biçimi olarak kabul etmek. «Kendiliğindenci» liberal bir geleneğin başlatıcısı gibi kendini ortaya koymuş olan sendikalizm, gerçekte, jakoben ve soyut ruhun sayısız örtülerinden biriydi yalnızca.

Burdan da, Sosyalist Partiyi emekçi sınıfı devrim amacıyla eğitme görevine bağlayamamış olan sendikalist akımın yanlışları çıkar. Mülksahibi sınıf ile demokratik-parlamenter devletin, tarihin yasalarını belirledikleri tüm dönem boyunca, işçi ve köylüler, bu yasaların çerçevesinin dışına çıkma yolundaki tüm girişimlerin gülünç ve boşuna olduğunu hissediyorlardı. Sınai üretimin topluma kazandırdığı genel biçimlenme içinde, her insanın, ancak birey-yurttaş olarak, parlamenter demokratik devletin üyesi olarak davrandığı ölçüde yaşama etkin olarak katılabileceği ve bulunduğu ortamı değiştirebileceği kesindir. Liberal deney boşuna değildir, ve ancak, gerçekleştirildikten sonra aşılabilir. Siyasetin dışında olanların siyaset-dışılığı siyasetin bozulmasıdır yalnızca. Tıpkı devletin popüler kurumlarının (yani Parlamento ve belediyeler) kapsadığı o genel tarihsel harekete katılmak gibi Devleti yadsımak ve devletle savaşmak da siyasal bir olaydır. Siyasal eylemin niteliği değişir. Sendikalistler gerçekliğin dışında çalışıyorlardı, dolayısıyla, siyasetleri de temelde yanlıştı; parlamenter sosyalistler, olayların yüreğinde çalışıyorlardı, yanılabilirlerdi (hatta çok sayıda ve ağır yanlışlara da düştüler), ama eylemlerine verdikleri anlamda yanılmadılar, ve işte bunun içindir ki «rekabet»te başarı kazandılar; geniş kitleler, yani müdahale ettiklerinde toplumsal ilişkileri nesnel olarak değiştiren kitleler, sosyalist parti çev-

resinde örgütlendiler. Tüm yanlışlarına ve zayıflıklarına rağmen, parti, son çözümlemede, görevini başardı: önceleri hiçbir şey olmayan proletaryayı birşey haline sokmak, ona bir bilinç vermek, kurtuluş hareketine, genel çizgileriyle, insan toplumunun tarihsel gelişim sürecine uygun düşen sağlam ve temel bir yöneliş kazandırmak.

Sosyalist hareketin en büyük yanlışı da sendikalistlerin yanlışının aynısıydı. İnsan toplumunun genel etkinliğine devlet içinde katılan sosyalistler temelde eleştirel, antitez özelliği taşıyan bir konumda bulunmaları gerektiğini unuttular. Gerçekliğe egemen olmak yerine, onun kendilerine egemen olmasına izin verdiler.

Marksist komünistler, «doğurtma»* diyebileceğimiz bir anlayışla (zihniyetle) nitelenmelidirler; eylemleri, burjuva rekabet yasaları tarafından belirlenmiş olayların akışına kendilerini bırakmaktan ibaret değildir, ama eleştirel bir bekleyiştir. Tarih sürekli bir oluştur, öyleyse özünde önceden görülemez. Ama bu, tarihin akışında herşeyin önceden görülemez olduğu, yani tarihin aynı zamanda hem özgürlük hem de gereklilik olduğu demek değildir. Kendi gelişimleri ve etkinlikleri içinde tarihi cisimleştiren kurumlar, bir ödev ve gerçekleştirmeleri gereken bir görevleri olduğu için doğmuş ve varlıklarını sürdürmektedir. Maddi eşyaların üretiminde ve insanların zihinsel kavrayışında belirli nesnel koşullar ortaya çıktı ve gelişti. Mekanik doğaları nedeniyle neredeyse matematiksel olarak ölçülebilir kılınan bu nesnel koşullar değiştiğinde, insan toplumunu yöneten ve biçimlendiren ilişkilerin tümü de, insanların bilinç derecesi de değişir; toplumsal

(*) Doğurtma (esk.t. *istilat*, fr. *maieutique*) Sokrates'in karşısındakine sorular sorarak onun ruhunda saklı bulunan tinsel güçleri ve bilgileri çekip çıkarma yöntemine (bunu annesinin ebelik sanatına benzeterek) verdiği ad.

biçimleniş dönüşüme uğrar, geleneksel kurumlar yoksullaşırlar, amaçlarına uygun olmaktan çıkarlar, engelleyici ve zararlı olurlar. Eğer insan zekası tarihin akışında bir ritm, bir evrim bulamasaydı, uygarlığın yaşamı imkansız olurdu. Siyasal deha, bir gelişim süreci saptamaya yeterli ve gerekli, mümkün olduğu kadar çok sayıda somut öğeyi kavrayabilme, dolayısıyla yakın ya da uzak gelecek üzerinde öngörüde bulunabilme, bir devletin etkinliğini örgütleyebilme, böyle bir kuruma dayanarak bir halkın kaderini tehlikeye atabilme yetisi ile tanınır. Bu anlamda, Karl Marx hiç tartışmasız çağımızın en büyük siyasal dehasıydı.

Sosyalistler, kapitalist insiyatifin bir ürünü olan tarihsel gerçekliği, çoğu kez kölece, kabul ettiler. Liberal iktisatçıların düştükleri psikolojik yanlışın aynısına düştüler: Demokratik devletin kurumlarının kalıcılığına, (bu kurumların) temelde yetkin olduğuna inanmak. Onlara göre, demokratik kurumların biçimi düzeltilebilir, bir takım ufak değişiklikler getirilebilir, ama temelde (bu kurumlar) değiştirilmemelidir. Filippo Turati'nin Minos tarzı formülü (bu formüle göre, Parlamento ile Sovyet arasındaki ilişki, Site ile barbar sürü arasındaki ilişkinin aynısıdır) bu darkafalı kibirli anlayışa örnektir.

Günümüzdeki «devletin elegeçirilmesi» formülü, işte bu yanlış tarihsel oluş anlayışından, «budalaca» parlamentarist bir taktikten ve eskimiş bir uzlaşma pratiğinden kaynaklanmaktadır.

Rusya, Macaristan ve Almanya'nın devrimci deneyimlerinden sonra, sosyalist devletin kapitalist devletin kurumları içinde cisimleşemiyeceğine, ama proletaryanın tarihine oranla değilse bile, kapitalist devletin kurumlarına oranla temelde yeni bir yaratım olduğuna kesinlikle inanmış durumdayız. Kapitalist devletin kurumları serbest rekabete hizmet etmek amacıyla örgütlenmişlerdir. Öyleyse (bu kurumların) etkinliklerini başka bir yöne çevirmek için personellerini

değiştirmek yetersizdir. Sosyalist devlet henüz komünizm, yani dayanışma temelindeki bir ekonomik görenek ve bir pratiğin yerleştirilmesi değildir. Sosyalist devlet, özel mülkiyeti, sınıfları, ulusal ekonomileri ortadan kaldırarak rekabeti de ortadan kaldırma görevine sahip olan geçiş devletidir; bu görev parlamenter demokrasi ile yerine getirilemez. «Devletin ele geçirilişi» formülünü işte şöyle anlamak gerekir: Proleter sınıfın birleşmeden edindiği deneyden doğan yeni tip bir devletin yaratılışı ve parlamenter-demokratik devletin yerinin bu yeni devlet tarafından alınması.

Böylece başlangıç noktamıza geri dönmüş oluyoruz. Günümüzden önceki dönemin proleter ve sosyalist hareketinin kurumlarının özerk bir biçimde değil de, kapitalizmin egemen yasalarına bağımlı olan insan toplumunun genel biçimlenişinin sonuçları olarak geliştiklerini söyledik. Savaş, sınıf mücadelesinin stratejik koşullarını altüst etti. Kapitalistler güçlü konumlarını yitirdiler, özgürlükleri kısıtlandı, iktidarları ortadan kalktı. Kapitalist yoğunlaşma, dünya çapında üretim ve mübadele tekeli yaratarak, gelişmesinin hiçbir zaman ulaşamadığı en yüksek noktasına erişti. Proleter kitlelerin buna denk düşen yoğunlaşması devrimci proleter sınıfa görülmedik bir güç kazandırdı.

Hareketin geleneksel kurumları, devrimci yaşamın böylesine gelişmesini kucaklayamaz oldular. (Hareketin) bu (geleneksel) kurumları, biçimleri de, bilinçli tarihsel sürece katılan güçleri disipline sokmak gereğine uygun olmaktan çıktı. Ölmediler; serbest rekabete bağlı olarak doğdukları için, rekabetin her türlü izi ortadan kalkıncaya kadar, partiler ve sınıflar tümüyle ortadan kalkıncaya kadar, ulus çapındaki proletarya diktatörlükleri Komünist Enternasyonal bağrında kaynaşıncaya kadar varlıklarını sürdürmelidirler. Ama, bu kurumların yanında, yeni tip kurumlar da ortaya çıkıp gelişmelidir; bu devlet kurumları, parlamenter demokratik devletin özel ve kamusal

kurumlarının yerini alacaktır. Bu kurumlar, yönetim işlevlerinde ve sınai iktidarın uygulanmasında kapitalistin yerini alacak ve fabrika içinde üreticinin özerkliğini yaratacaktır; bunlar, bir fabrika içindeki çeşitli sektörleri birbirine bağlayıp, temel ekonomik birimi oluşturan, tarım sanayinin çeşitli etkinliklerini birbirlerine bağlayan karmaşık mübadele ve üretim ilişkileri sistemine içkin tüm işlevlerin yönetimini üstlenebilecek kurumlardır; bunlar, hem yatay hem de dikey düzlemlerde kendilerini oluşturarak, özel mülksahiplerinin engelleyici ve asalak zorbalığından kurtulan ulusal ve uluslararası ekonominin uyumlu (ahenkli) yapısı halini alacak olan kurumlardır.

Batı Avrupa proletaryası içindeki devrimci itki ve coşku hiçbir zaman bu kadar ateşli olmamıştı. Ne var ki bizce, ulaşılacak hedefe ilişkin kesin ve açık bir bilince, günümüzde böyle bir hedefe ulaşmaya uyarlı araçlara ilişkin aynı ölçüde kesin ve açık bir bilinç eşlik etmiyor. Proleter devletin bir işçi, köylü ve asker Konseyleri bütünü ile cisimlendiği inancı kitleler içinde kök salmıştır artık. (Ama) bu devletin yaratılışını nesnel olarak sağlayabilecek bir taktik anlayış henüz oluşmamış durumdadır. İşte bu nedenle, geniş kitlelerin bilincine köksalmış, geniş kitlelerin disiplinini ve sürekli bağlılığını elde etmiş bütün olarak işçi sınıfı ve köylülüğe çok zengin gelişme imkanları ve dinamizm kazandıracak bir proleter kurumlar ağını daha şimdiden yaratmak gerekir. Elbette, proleter örgütlerin bu günkü koşullarında, devrimci nitelikte bir kitle hareketi gelişirse, bunun yalnızca, demokratik devletin tümüyle biçimsel bir düzenlenmesini getireceği Millet Meclisinin iktidarını (bir kurucu meclis aracılığıyla) güçlendireceği ve anti-komünist sosyalistlerin iktidara gelmesi sonucunu vereceği açıktır.

Alman ve Avusturya deneyi bize birşeyler öğretmelidir. Demokratik devletin ve kapitalist sınıfın güçleri hâlâ son derece büyüktür; kapitalizmin özellikle

uşakları ve hizmetçileri sayesinde, hâlâ varlığını sürdürdüğünü ve böyle bir türün tohumunun kuşkusuz ortadan kalkmadığını kendimizden saklamamalıyız.

Kısacası, proleter devletin yaratılması bir büyücünün işi değildir: Bir oluştur, bir gelişim sürecidir. Örgütlenme ve propaganda alanlarında bir hazırlık çalışmasını gerektirir. Fabrikalarda varolan proleter kurumlara daha çok güç ve daha büyük bir gelişme kazandırmak gerekir; bu kurumların benzerlerini köylerde de oluşturmak gerekir; bu kurumları oluşturan kişilerin, kurumlara yüklenilen devrimci görevin bilincine sahip komünistler olmasını sağlamak gerekir. Yoksa, tüm coşkumuz, emekçi kitlelerin tüm inancı, devrimin, yeni bir kendini beğenmişler, düzenbazlar ve sorumsuzlar Parlamentosu ile sonuçlanmasını, proleter devletin doğuşu için, daha büyük, yeni fedakarlıkların gerekli hale gelmesini engellemeye yetmeyecektir.

İmzasız yayımlandı, *L'Ordine Nuovo* cilt I, sayı 9, 12 Temmuz 1919.

KOMÜNİST ENTERNASYONALE DOĞRU

Fransız Genel İş Konfederasyonu ile İtalyan Demiryolu İşçileri Sendikasını yönetenler, Rus ve Macar Sovyet Cumhuriyetleri ile dayanışma için 20-21 Temmuz günlerinde yapılacak proleter gösterileri desteklemeyi son anda, reddettiler. Açıkça önümüze koyup çözümlememiz gereken bir sorunla karşıkarşıyayız: Örgütlü Fransız proletaryasının ve İtalyan demiryolu işçilerinin yöneticilerinin, kitleler karşısında özgürce üstlendikleri sorumluluklara sahip bu kişilerin böylesi bir hainlik ve sadakatsizlikte bulunmaları nasıl mümkün oldu? İnsanî bir kusurmuydu bu? Bazı kişiler yönetimden uzaklaştırılsa, aynı hataların tekrarlanmayacağı ileri sürülebilir mi? Yoksa bu hainlik ve sadakatsizlikler, gelecekte de tekrarlanabilecek gerçek nesnel koşullar tarafından mı olanaklı hale getirilip kolaylaştırıldı.

Sorun bu şekilde konulduğunda, proleter devrimin temel sorunu halini alır.

Rusya'da Sovyet devleti, genel oy hakkının ve bürokratik kariyerizmin doğurduğu toplumsal hiyerarşiler karşısında sanayi işçilerinin, yoksul köylülerin ve askerlerin tepkisi olarak (1917 Mart'ı ile Kasım'ı arasındaki dönemde) yavaş yavaş oluştu. Savaş sırasında proletarya bu temel ihtiyacın farkına vardı ve bazı basit, deneysel özyönetim organları yarattı. Kerenski'nin demokratik rejimi, Bolşevik komünistlere, yoğun

ve sistemli bir propaganda kampanyası imkanı verdi; bu kampanya sonucunda işçiler ve köylüler yavaş yavaş, yeni kurumların önemini açık ve kesin biçimde kavradılar. Bu kurumlar büyüdüler, gittikçe daha çok idari işlevi kapsar oldular; sonunda, proleter devletin kurucu organları halini alarak, maddi eşyaların üretim ve dağıtımında, devletin iç ve dış tüm ilişkilerinde emeğin sahip olduğu mutlak özerkliği dile getirdiler.

Batı Avrupa ülkelerine dönecek olursak sosyalist ve proleter hareketin benzer bir gelişim sürecinin Fransa'da henüz başlamadığını, İtalya'da ancak başladığını, İngiltere'de ise umut verici olduğunu görürüz. Bununla birlikte, bu ülkelerde proletarya hâlâ Sovyet modeline göre değil de temelde parlamenter ve bürokratik bir hat üzerinde örgütlenmiştir. Bu ülkelerde güçlü bir devrimci maya vardır; ama gücü, amaçlarının gerçekleştirilmesi için gereken türden yapılar içinde yönlendirilmemiştir. Bireylerin iyi niyetleri devrimci gösteriler yapılmasında yararlı olabilir, tıpkı Sosyalist Parti'ye ve Genel İş Konfederasyonuna bağlı olan İtalyan işçi ve köylülerinin 20-21 Temmuz gösterisinde olduğu gibi. Ama aynı nedenle, kötü niyet de coşkuyu söndürüp, devrimi sabote edebilir. Eğer böyle şeyler devam ederse, sonunda en acılı mücadelelerin ve karışıklığın ortaya çıkması kaçınılmazdır.

Komünist Enternasyonal'e bağlı olmanın I. ya da II. Enternasyonal'lere bağlı olmaktan çok değişik bir anlamı vardır. Komünist Enternasyonal'i seçmek, Sovyetik devlet anlayışını seçmek ve proleter ve sosyalist hareketin varolan örgütlenişi içinde bile, demokratik ideolojinin tüm kalıntılarını reddetmek anlamına gelir. Rus ve Macar Cumhuriyetlerinde Komünist Enternasyonal daha şimdiden pratik bir gerçekliğe sahiptir. Sözkonusu bu iki proleter devletin varlığı, Batı Avrupalı işçi ve köylülerin eylemlerinin de aynı özel hedefe doğru yönelmesi gerektiği anlamına gelir: Bu he-

def, burjuva hükümetlerin Sovyet cumhuriyetlerinin boğazını sıkmasına engel olmaktır. Bu nedenle, (burjuva hükümetler) etkinliğini Rusya ve Macaristan'a karşı yönelttiği sürece kapitalist üretim süreci için onu denetlemeye ve hareketsiz hale getirmeye çalışmalıyız.

Bu türden bir eylem, Sosyalist Parti ve zanaat federasyonları tarafından gerçekleştirilemez: Bu, sağlam bir temel üzerinde, ancak işçiler tarafından, fabrikalarda, demiryolu istasyonlarında, madenlerde, limanlarda, gemilerde ve çiftliklerde gerçekleştirilebilir. Ve eğer bu başarılı biçimde gerçekleştirilecekse, savaş sırasında ortaya çıkan proleter organlar daha sonraları, ulusal ve uluslararası bir temelde geliştirilmeli ve sistemleştirilmelidir: Karşıt Devlet örgütlenmelidir.

Dolayısıyla, Komünist Enternasyonal'e bağlanmak (proletaryanın) kendi kurumlarının Rus ve Macar proleter devletlerine organik biçimde bağlanması demektir. Komünist Enternasyonal, kitle «önderleri»nin bürokratik bir genel karargahı değildir; uluslararası proletaryanın engin ve karmaşık genel hareketinde nesnelleşen kitlesel bir tarih bilincidir. Dolayısıyla, Komünist Enternasyonal günümüzde hem ulusal hem de uluslararası alanda görülen sınıf mücadelesinin bütün görünümlerini sürdürebilecek, karmaşık ve iyi düzenlenmiş bir hiyerarşi yaratması gereken proleter kurumlar ağından ibaret olmalıdır. Bu kurumlar, Batı Avrupa'nın ve Rus ve Macar Komünist Cumhuriyetlerinin devlet organlarının türdeş bir uzantısını oluşturmalıdır.

Savaş sırasında, İtilaf devletleri, Alman İmparatorluğuna karşı mücadelenin gereklerinde anlaşmak için, gerici bir koalisyon oluşturdular. Bu koalisyonun ekonomik işlevleri güçlü bir biçimde Londra'da toplandı, demagoji korosu da Paris'de. O zaman yerleştirilen bu dev idari ve siyasal aygıt hâlâ varlığını sürdürmektedir: Şimdi daha da sağlamlaştırılıp yetkinleştirildi, ve Anglo-Sakson dünya hegemonyasının fiilî

aracı durumundadır. Alman İmparatorluğunun yere serilmesi ve Sosyal - Demokrat Reich'ın Anglo - Sakson kapitalizm tarafından denetlenen genel ekonomik-siyasal sistemle bütünlenmesiyle, kapitalizm bugün kendi birliğini sağlamıştır ve bütün gücünü komünist cumhuriyetlerini yıkmak için seferber etmiştir.

Kapitalizmin bu karmaşık ve kitlesel oluşumu karşısına, çıkarları Rusya ile Macaristan'ın yıkılmadan korunmasında yatan, uluslararası proletaryanın aynı ölçüde kitlesel örgütlenmesi çıkarılmalıdır. Kapitalist koalisyonun iki proleter devlete karşı çevirdiği en güçlü silah, kurbanlarını açlığa mahkûm eden, ekonomik ambargo, lokavttır. Rusya ve Macaristan halkları şimdi aynı durumda bulunmaktadırlar: Greve giden ve koşulsuz biçimde teslim olmaları için işverenin lokavt uyguladığı bir işçi kitlesidirler. Ne var ki lokavta uğrayan işçilerin alışılageldik dayanışma biçimleri burada yetersiz kalmaktadır. Gereken şey üretim ve mübadele üzerinde sürekli denetim ile dile gelen devrimci dayanışmadır. Bu denetimin amacı, kapitalistin üretim ve mübadele araçları üzerindeki iktidarını sınırlamak, mümkünse de yıkmak olmalıdır. Bazı ürünlerin yapımını yasaklamayı, ateşkesten sonra stoklanmış silahların ve mühimmatın ihracını yasaklamayı ve Rusya ve Macaristan ile ticarete yeniden başlanması için baskıda bulunmayı amaçlamalıdır. İtilaf ülkeleri işçi ve köylüleri, bu amaca uygun organlar aracılığıyla (bu organlar ne sosyalist partiler ne de zanaat federasyonları olabilir) yoğun ve sistemli bir kampanya başlatmalıdırlar.

Bu kurumlar, proleter faaliyetin çeşitli yanlarını koordine etme ve eğitim görevini yerine getirmeye devam edecektir; ama artık bu noktada, hareketin tümünü disipline sokmak ve yönetmek görevini karşılayamazlar. Komünist Enternasyonal'e katılmaları kendi görevlerinin bilincinde olan ve bu görevi yerine getirebilecek biçimde örgütlenmiş olan proleter kitlele-

rin tümünün katılması değilse, hiçbir tarihsel anlam taşımaz. İtalyan Sosyalist Partisinin komünist fraksiyonunun acil görevi, proleter fabrika kurumlarının varolduğu heryerde, bunların gelişimini ilerletmek, ve henüz ortaya çıkmadıkları yerlerde ise bu kurumları kurmak, yerel ve ulusal çapta koordine etmek (bu kurumların) Fransa ve İngiltere'deki benzer kurumlarla ilişkisini sağlamak; ve son olarak da, tümüyle, sınai sürecin iç gerçekliğinden, kapitalist kârın kılcal kaynaklarından (korunması ve genişletilmesi için parlamenter-demokratik devletin bütün çeşitli işlevlerinin örgütlendiği kapitalist kâr) ortaya komünist güçleri çıkarmaktır. Bu komünist güçler, «önderler»in iyi ya da kötü niyetinden tümüyle bağımsız olarak, devrimci bilinç ve iktidarın genel gelişim sürecinin ilk aşamasında da sonraki aşamalarında da Cumhuriyetleri savunacak, Komünist Cumhuriyetler Enternasyonali'ni ortaya çıkaracaktır.

İmzasız yayımlandı, *L'Ordine Nuovo*, cilt I, sayı 11, 26 Temmuz 1919.

İŞÇİLER VE KÖYLÜLER

Savaş boyunca ve savaşın gereklerinin bir sonucu olarak, İtalyan devleti maddi servetin üretim ve dağıtımının düzenlenmesini kendi görevlerinden biri olarak üstlendi. Bir çeşit sınai ve ticari tröst kuruldu, üretim ve mübadele araçlarının bir tür yoğunlaşması gerçekleştirildi, proleter ve yarı-proleter kitlelerin sömürülme koşullarına bir eşitlik getirildi, bütün bunların da devrimci etkileri oldu. Eğer bu olgular ve bunların psikolojik sonuçları hesaba katılmazsa, bugünkü dönemin temel niteliğinin anlaşılması beklenemez.

Rusya, İtalya, Fransa ve İspanya gibi kapitalist açıdan hâlâ geri ülkelerde, kır ile kent arasında, köylülerle işçiler arasında açık bir ayırım vardır. Tarımda, az çok feodal yapılar, kendilerine denk düşen bir anlayışla birlikte varlıklarını sürdürürler. Modern liberal-kapitalist devlet fikri henüz bilinmemektedir. Ekonomik ve siyasal kurumlar, tarihsel kategoriler olarak, yani bir başlangıca, bir gelişim sürecine sahip olan ve daha yüksek bir toplumsal sistem biçiminin koşullarını yarattıktan sonra ortadan kalkan kategoriler olarak görülmezler. Bunun yerine, doğal, kalıcı, değiştirilmez kategoriler olarak görülürler. Gerçekte, büyük toprak mülkiyeti serbest rekabetten etkilenmedi; modern devlette, feodal rejimin ayrıcalıklarını ve

ünvanlarını gerçekte sürdüren, **fidei commissum*** gibi hukuki formülleri benimseyip, kendi feodal özüne bağlı kaldı. Bu nedenle, köylü hâlâ bir serf anlayışına sahiptir: arasıra «soylu»ya şiddetli biçimde başkaldırsa bile, kendini bir topluluğun (toprak sahipleri için ulus, proleterler için sınıf) üyesi olarak göremez, aynı şekilde, toplumun ekonomik ve siyasal ilişkilerini değiştirecek sistemli ve sürekli bir kampanyayı da sürdüremez. Böylesi koşullarda, köylülerin psikolojisi anlaşılmaz durumdadır: Gerçek duyguları, yalnızca bireyci, mantıksal süreklilikten yoksun, sahte kölelik ve hileden geniş ölçüde esinlenen bir sömürüye karşı savunma sistemi içinde birbirine dolaşmış, karışmış, gizli kalmış durumdadır. Sınıf mücadelesi eşkiyalıkla, tehditle, ormanları yakmakla, sürüleri yağmalamakla, kadınların ve çocukların zorla kaçırılmasıyla, belediye dairesine saldırmakla karıştırılmıştı; uzun vadeli ya da gerçek hiçbir sonucu olmayan, basit bir terörizm biçimiydi. Dolayısıyla, nesnel açıdan, köylünün psikolojisi, parlamenter-demokratik devletin yarattığı toplumsal koşullara bağımlı olan az sayıda basit duyguyla sınırlıydı. Köylü bütünüyle toprak sahiplerinin, onların çanakyalayıcılarının ve halk arasındaki yozlaşmış uşaklarının merhametine terkedilmiştir; başlıca çabası kendini bu öğelerin saldırısından, toprak sahiplerinin ve onların halk arasındaki görevlilerinin acımasız barbarlıklarıyla zararlı davranışlarından korumaktır. Köylü her zaman için yasaların düzeninin dışında yaşamıştır; hiçbir zaman için ne hukuki, ne de ahlaki bir kimliğe sahip olmuştur. Yalnızca polise ve şeytana karşı duyduğu korku ile zaptedilen, karışıklığın içindeki bağımsız bir öğe, anarşik bir öğe olarak yaşar. Örgüt, devlet, disiplin nedir bilmez. Doğadan cılız bir ürün elde etmek için yaptığı bireysel çabalarda sabırlı ve sebatlı olmasına ve aile yaşantısında işi-

* ahde vefa.

tilmedik fedakarlıklarda bulunabilmesine rağmen, sınıf mücadelesinde sabırsız ve vahşi biçimde serttir, eylem için kendine genel bir amaç saptayamaz, bu amacını gerçekleştirmek için sebatla sistemli bir mücadele sürdüremez.

Dört yıl boyunca canıyla kanının sömürülmesi ve saldırıya uğraması köylünün psikolojisini köklü biçimde değiştirdi. Bu değişim özellikle Rusya'da gerçekleşti, ve devrimin başlıca etkenlerinden biri oldu. Sanayileşmenin normal gelişim süreci ile yapamadığını, savaş yaptı. Savaş, kapitalist açıdan daha az gelişmiş, dolayısıyla teknolojik donatım bakımından daha yoksul ulusları, ellerinde bulunan bütün herkesi askere almak ve Merkezi Güçler'in savaş araçlarının karşısına dalga dalga canlı et çıkarmak zorunda bıraktı. Rusya için, savaş, önceleri uçsuz bucaksız bir ülkeye dağılmış bulunan kişilerin birbirleriyle ilişki içine girmesi anlamına geldi. İnsanların, aralıksız, peşpeşe yıllar boyunca hep varolan ölüm tehlikesi ile fedakarlık koşulları içinde, hiçbir değişiklik göstermeyen bir disiplin, hiçbir değişiklik göstermeyen biçimde acımasız bir disiplin içinde toplaşmaları anlamına geldi. Böylesi toplu yaşama koşullarının uzun uzadıya varlığını sürdürmesinin derin psikolojik etkileri oldu; bir yandan da bu olgu, önceden görülemeyen sonuçları bakımından çok verimliydi.

Bencil, bireysel içgüdüler körletildi; ortak, birleşik bir ruh biçimlendirildi; duygular evrenselleştirildi; toplumsal disiplin göreneği oluşturuldu. Köylüler tüm karmaşık büyüklüğü, ölçülmez iktidarı, karışık yapısı ile devleti görmeye geldiler. Dünyayı görmeye geldiler; ama dünyayı evren gibi ucu bucağı belli olmayan birşey olarak ya da köyün Çankulesi gibi sınırları belli ve küçük birşey olarak değil de, devletlerden ve halklardan, toplumsal güçlerden ve güçsüzlüklerden, ordulardan ve makinalardan, zenginlikten ve yoksulluktan ibaret somut bir gerçeklik olarak

gördüler. Yılların tarihsel deneyimini ve aralıksız mücadelelerini gerektirecek olan dayanışma bağları kuruldu. Dört yılda, siperlerin kan ve çamurunun içinden kendini sürekli ve dinamik toplumsal yapılar ve kurumlar içinde oluşturmaya susamış manevi bir dünya çıktı ortaya.

Böylece Rus cephesinde asker delegeleri konseyleri ortaya çıktı; köylü askerler Petrograd, Moskova ve başka sanayi merkezlerinin Sovyetlerinde etkin bir rol oynayabilecek duruma geldiler ve böylece de emekçi sınıfın birliğinin bilincine vardılar. Gene aynı şekilde, Rus ordusunun terhis edilmesi ve askerlerin işlerinin başına geri dönmeleriyle aynı hızda, İmparatorluğun Vistül ırmağından Pasifik'e kadar bütün toprakları sıkı bir yerel Konseyler ağıyla kaplandı; yerel Konseyler, Rus halkının kendi devletini kurmak için sahip olduğu temel organlardı. Sanayi kentlerinden yayılan komünist propaganda işte bu yeni psikolojiye dayanıyordu; aynı şey, kollektif devrimci yaşantı deneyinin bir sonucu olarak özgürce savunulan ve kabul edilen yeni toplumsal hiyerarşiler için de doğruydu.

İtalya'daki tarihsel koşullar, Rusya'dakilerden çok değişik değildi, bugün de değildir. İşçiler ile köylülerin sınıfsal birliği sorunu aynı terimlerle dile getirilir: Sözkonusu birlik sosyalist devletin pratiği yoluyla gerçekleştirilecektir ve siperlerdeki ortak yaşantının yarattığı yeni psikolojiye dayanacaktır.

İtalyan tarımı, eğer savaşın neden olduğu bunalımdan çıkmak istiyorsa, yöntemlerini köklü biçimde dönüştürmelidir. Öyle büyük bir insan kıyımı oldu ki, makinelerin kullanılması, cömertçe donatılmış teknik kurumlarla birlikte, merkezileşmiş sınai çiftçiliğe doğru hızlı bir geçiş gerekecektir. Ama bu tarz bir dönüşüm özel mülkiyet rejimini de yıkıma sürüklemeksizin gerçekleşemez. Sosyalist bir devlet tarafından ve komünist çalışma birimlerinde birleşmiş iş-

çi ve köylülerin çıkarlarına uygun biçimde gerçekleştirilmesi gerekecektir. Geçmişte, makinaların üretim sürecine girmesi her zaman için, derin işsizlik bunalımları doğurmuştu; ancak emek pazarının esnekliği yoluyla bu bunalımların yavaş yavaş üstesinden gelinmişti. Bugünse, çalışma koşulları köklü biçimde değişmiştir; tarımsal alandaki işsizlik ise daha şimdiden, göç etmenin gerçekte imkânsız olması nedeniyle, çözümlenemez bir sorun halini almıştır. Tarımın sınai dönüşümü, sanayi işçileri ve yoksul köylü Konseylerinde cisimleşen bir proletarya diktatörlüğü aracılığıyla, ancak yoksul köylülerin onayıyla gerçekleştirilebilir.

Fabrika işçileri ile yoksul köylüler proleter devrimin iki yönlendirici gücüdür. Komünizm, özellikle onlar için hayati bir zorunluluktur: Komünizmin gelişmesi yaşam ve özgürlük demektir, oysa özel mülkiyetin varlığını sürdürmesi, yaşamın kendisi de dahil olmak üzere, herşeyin yitirilmesi, ezilme tehlikesinin yaklaşması demektir. Fabrika işçileri ve yoksul köylüler devrimin vazgeçilmez öğeleridir; devrimci coşkuyu ayakta tutarlar; uzlaşmaları kabul etmemek, ama geçici ya da kısmi gerilemelerle moral bozukluğuna kapılmaksızın ya da kolay kazanılmış zaferler nedeniyle pek çok düş yaratmaksızın, herşey tamamlanıncaya kadar amansızca çalışmayı sürdürme yolundaki çelik iradeyi dile getirirler.

Onlar, devrimin belkemiğidirler; sabırlı çalışma ve ardı kesilmeyen fedakârlık yoluyla, yıkan ve çökerten insan yığınlarıyla engelleri kuşatan ya da bu engelleri sahip olduğu katıksız ağırlıkla deviren, ilerleyen proletarya ordusunun çelik müfrezeleridirler. Onlar için, komünizm uygarlığı temsil eder: Bir kimlik, bir saygınlık, bir kültür elde edecekleri ve bunun aracılığıyla da ilerleme ve güzellik yaratan bir ruh haline gelecekleri bir tarihsel koşullar sistemidir.

Her devrimci çalışma, ancak onların (fabrika iş-

çileri ve yoksul köylüler) yaşamlarının ihtiyaçlarına ve onların kültürünün ihtiyaçlarına dayandığı ölçüde başarı şansına sahiptir. Sosyalist ve proleter hareketin «önderleri»nin bunu anlaması temel öneme sahiptir. Ve bu bastırılmaz devrimci gücün yaygın anlayışına en uygun yapıyı verme sorununun acilliğini görmeleri de temel öneme sahiptir.

Savaş-öncesi dönem kapitalist ekonominin geri koşullarında, tarım işçilerinin sınıf mücadelesine ilişkin organik bir anlayışa olduğu kadar, kapitalist yıkımdan sonra devletin yeniden kurulması için gereken disipline de ulaşmalarına imkân verecek, geniş çaplı kitlesel köylü örgütlerinin ortaya çıkıp gelişebilecekleri alan yoktu.

Savaş sırasında ortaya çıkan manevi ilerlemeler, kanlı sömürüyle geçen dört yıl içinde, kanlı, çamurlu siperlerde dirsek dirseğe durarak ortaklaşa katlanılan dört yıl içinde biriken komünist deneyler; bütün bunlar, her birey yeni bir kollektif yaşamın organlarında yeralmadıkça boşuna harcanmış olacaktır. Bu organların işleyişinde ve pratiğinde edinilen ilerlemeler sağlamlaştırılabilir, deneyler geliştirilip birbirlerine bağlanabilir ve somut tarihsel bir amacın yerine getirilmesine doğru bilinçli olarak yönlendirilebilir. Köylüler böyle örgütlendiklerinde, bir düzen ve ilerleme öğesi halini alacaklardır; hiçbir sistemli ve disiplinli eylemde bulunamayan durumda oldukları gibi kendi kendilerine terk edilirlerse, gittikçe hep daha ürkütücü bir açıklık kazanan işitilmedik acılar tarafından en acımasız barbarlıklara doğ- u yöneltilen karmakarışık bir sürü, düzensiz bir insan yığını halini alacaklardır.

Komünist devrim, temelde bir örgütlenme ve disiplin sorunudur. İtalyan toplumunun günümüzdeki nesnel koşulları gözönüne alındığında, devrimin başoyuncuları, sıkısıkıya düzenli ve türdeş fabrika işçisi kitleleriyle sanayi kentleri olacaktır. Bu nedenle, sı-

nıf mücadelesinin yeni biçiminin, fabrika ve üretim süreci içinde ortaya koyduğu yeni yaşama, mümkün olan en yüksek dikkati vermeliyiz. Ne var ki yalnızca fabrika işçilerinin güçleriyle, devrim kendini sağlam ve geniş bir temele oturtamayacaktır. Kentler kırlarla kaynaştırılmalıdır; kırlarda yoksul köylü kurumları oluşturulmalıdır; Sosyalist devlet bu kurumlara dayanarak kurulacak ve gelişecektir; Sosyalist devlet bu kurumlar aracılığıyla makinaların kullanıma sokulmasını teşvik edecek ve tarımsal ekonominin dev dönüşüm sürecini yönetecektir. İtalya'da bu girişim sanılabileceği kadar güç değildir. Savaş sırasında, kırsal kökenli nüfus kentlerdeki fabrikaları doldurdu; komünist propaganda hızla onların arasına kök saldı. Şimdi kent ile kır arasında bir bağ görevi görebilirler artık. Kırsal alanda, güvensizlik ve kırgınlığı ortadan kaldırmak için, yoğun bir propaganda kampanyası düzenlenmesinde kullanılmalıdırlar. Kırsal alandaki psikolojiyi derin biçimde kavramış olmalarından ve uyandırdıkları güven duygusundan yararlanarak, tarım emekçilerinin uçsuz bucaksız güçlerini komünist harekete yöneltecek yeni kurumların ortaya çıkması ve gelişmesi için gereken etkinliği başlatmak için kullanılmaları gerekir.

İmzasız yayımlandı, *L'Ordine Nuovo*, cilt I, sayı 12, 2 Ağustos 1919.

DEVRİMİN GELİŞİMİ

Komünist Enternasyonal'in temel tezleri şöyle özetlenebilir:

1. 1914-18 Dünya Savaşı, modern tarihin gelişim sürecindeki, Marx'ın «kapitalist dünyanın yıkılışı» deyimiyle dile getirdiği anın korkunç bir boyutta geçmekte olduğunu ifade eder.

2. Toplumu, mülk sahibi sınıfların çılgın ve kudurmuş güçlerinin sürüklediği ekonomik yıkım ve barbarlık uçurumuna düşmekten yalnızca işçi sınıfı kurtarabilir. İşçi sınıfı bunu, kendisini yönetici sınıf olarak örgütleyerek, siyasal-sınai alanda kendi diktatörlüğünü zorla kabul ettirerek yapabilir.

3. Proletarya devrimi önerilmekten çok zorunlu kılınmıştır. Savaşın yarattığı koşulların (yani kollektif ve bireysel yaşamın temel ihtiyaçlarını gidermek için gereken ekonomik kaynakların tümüyle tükenmesi; uluslararası üretim ve mübadele araçlarının küçük bir hisse sahipleri kliğinin elinde toplanması; tüm dünyanın Anglo-Sakson kapitalizmine sömürgeci yollardan bağımlı kılınması; tek tek ulusal devletler içinde, mülk sahibi sınıfın siyasal güçlerinin toplaşması) mümkün olan üç tane sonucu vardır. Ya uygar dünyanın ortadan kalkmasına engel olmak ve yeni bir düzenin üretken etkinliklerin yeniden başlamasını ve daha yüksek toplumsal yaşam ve üretim biçimlerine giden bir yolun ortaya çıkmasını kolay-

laştıracak bir düzen) temellerini atmak amacıyla kendi yöntemlerini ve araçlarını kullanan işçi sınıfının toplumsal iktidarı ele geçirmesi. Ya da işçilerin çoğunluğunun açlık ve bitkinlik nedeniyle ölümü. Ya da kapitalistçe sürdürülen üretim ile tüketici kitleleri arasında bir denge oluşuncaya kadar, toplumda, sonu gelmeyen bir kıyım.

Bu arada, pratik terimlerle söylersek Komünist Enternasyonal'e katılmak şu anlama gelir: Proletarya diktatörlüğünü örgütlemenin acil olarak gerektiğine inanmış olmak; yani proleter hareketi, proletaryanın siyasal sisteminin, işçi ve köylü kitleler tarafından verilen sınıf mücadelesinin normal ve zorunlu bir aşaması halini alması için gereken uygun yöntemler ve yapılarla donatmak. Ve bu, İtalyan Sosyalist Partisi'nin 1892'de Cenova'da benimsenen programında öne sürülenin tersine, «proletaryanın gücünün ve etkinliğinin» şu iki biçime bürünmesi gerektiğini de belirtir:

1. İşçilerin ve köylülerin, kitlelerin hem sınai, hem de siyasal alanda kendilerini yönetebilmeye alışmalarını mümkün kılmak için, bir üretim birimi temelinde (fabrika, çiftlik, köy, kent, bölge, ulus) örgütlenmesi.

2. Komünist öğeler arasında, onları bu proleter organlara mümkün olduğunca hızla kazanmak ve onları yeni tip bir devlet (İşçi ve Köylü Konseyleri devleti) içinde merkezileştirmek için aralıksız ve sistemli bir propaganda kampanyası sürdürmek; bu devlet, burjuva siyasal-sınai sistemin ortadan kaldırılmasından sonra, proletarya diktatörlüğünü cisimleştirecektir.

Rus, Macar, Avusturyalı ve Alman işçilerin devrimci etkinlikleri içinde elde ettikleri somut deneylerin sonucu olarak, bu temel yenilikler, 1892 Programına katılmalıdırlar. Bunlar dünya kapitalist üretiminin sınai gelişiminin zorunlu, ayrılmaz bir yanı ola-

rak kabul edilebilirler, çünkü genel siyasal durumların (askeri yenilgi, vb.) doğurduğu sonuçlardan tümüyle bağımsızca, en yoğun biçimde kapitalist ülkelerin sınıf mücadelesinin normal bir yansıması olarak İngiliz ve Amerikalı işçiler tarafından ortaya konulmuşlardır.

Uluslararası işçi sınıfının somut devrimci deneyleri aşağıdaki tezlerle özetlenebilir.

1. Kapitalist toplumun sınıflarını ve giderilemez çatışmalarını ortadan kaldırarak komünist toplumu kurması gereken proletarya diktatörlüğü, işçiler ile köylülerin sınıfsal örgütlenmeleri için en yoğun etkinliğin gösterilmesi gereken andır.

2. Proleter sınıfın emek-metanın satışında rekabeti düzenleme gereğine karşılık olarak ortaya çıkan, varolan örgütlenme sistemi (bir zanaat temelindeki örgütlenmenin (sendikalar), sanayi temelindeki örgütlenmenin (federasyonlar) ve yerel ve ulusal temelde tüm sendikaları toplayan bir örgütlenmenin (Emek Odaları ve Genel İş Konfederasyonu) birleşmesi özünde rekabetçi doğası hesaba katıldığında, üretimi komünist çizgilere göre yönetmeye de, proletarya diktatörlüğünü cisimleştirmeye de uygun değildir. Zanaat temelindeki örgütlenme, işçilerin savunması için gerçek bir araç oldu, çünkü ezilenlerin çalışma saatleri ve ücretler konularındaki haklarının tanınması yolunda baskı yaparak, kapitalist sınıfın özgürlüğünü ve dev iktidarını başarılı biçimde sınırlandırdı. Bu örgütlenme biçimi, proletarya diktatörlüğünde ve komünist toplumda da benzer bir işlev yerine getirmeye devam edecektir; çeşitli işçi kategorileri arasındaki çıkar çatışmalarını çözümleyen ve komünist ödüllendirme düzeylerini ulusal ve uluslararası ölçekte standartlaştıran teknik organ olarak işleyecektir.

3. Komünist toplumsal iktidarı kullanan ve proletarya diktatörlüğünü cisimleştiren işçi örgütü bir

Konseyler sistemi olabilir ancak. Konseyler, işyeri temeline dayanarak seçilecek ve tarımsal ve sınai üretim sürecine denk düşecek biçimde birbirlerine esnek ilişkilerle bağlı olacaklardır. İşbölümünün belirlediği çeşitli kategorilerin ötesinde ve üstünde işçi sınıfının birliğini gerçekleştirecek biçimde, yerel ve ulusal çapta, koordine edilmeli ve kademelendirilmelidirler.

Bu birleşme süreci, Emek Odaları ve Konfederasyon içinde bugün bile görülmektedir. Ne var ki, bu kitlelerin herhangi bir biçimde gerçek kaynaşmasının sonucu değildir. Çünkü yalnızca genel merkezler ile tek tek önderler arasındaki düzensiz ve rastgele ilişkilerden ibarettir. Öte yandan, işyerlerinde, bu birleşme, canlı kesinliği içinde sınai sürecin uyumlu ve düzenli sisteminin bir ürünü olması, insanların iradelerini kardeşlik içinde birbirlerine bağlayan ve üreticilerin çıkarlarını ve duygularını birleştiren yaratıcı etkinliğe dayanması nedeniyle, büyük ve sürekli bir etkinliğe sahip olacaktır.

4. Kapitaliste ve siyasal iktidarın belirsiz bir temsil heyetine ihtiyaç olmaksızın, kendi üretme ve egemenliklerini kullanma (egemenlik üretimin bir fonksiyonu olmalıdır) kapasitelerini anlatmak ancak bu tip örgütlenme temelinde mümkün olacaktır. Başka deyişle, üreticilere, maddi eşyaların genel üretim süreci içinde ve dolayısıyla da tarihsel yaratım süreci içinde, kendi örgütlü topluluklarının, sanayinin işleyişi ve üretimden sorumlu olma konularında mülk sahibinin ya da onun gizli eşkiyalarının yerini alabileceğini anlatmak,ancak bu tip örgütlenme temelinde mümkün olacaktır.

5. Çeşitli çalışma birimlerinin daha yüksek organlar aracılığıyla koordine edilmeleri gerekecektir; sözkonusu organlar, aynı alansal üretim birimi (il, bölge, ulus) içinde çeşitli sanayi sektörleri temelinde ya da yerel bir temelde birbirlerine bağlanacaktır; bunların tümüyse Konseyler sistemini oluşturacaktır.

Bireysel mülksahiplerinin yerini, çalışmadan türeyen tüm hak ve özgürlükleri korumak için tasarlanan sıkı bir karşılıklı ilişkiler ağı ile birbirine bağlanan ve sarılan üretici toplulukların alması, rekabetin ve sahte özgürlüğün ortadan kalkmasıyla sonuçlanacak, dolayısıyla komünist özgürlük ve uygarlığın örgütlenmesinin temellerini atacaktır.

6. İşçiler, bir kez üretim toplulukları içinde birbirlerine bağlandıklarında, kendi iktidar isteklerini, üretim ve mübadele ilişkilerine kesinlikle organik biçimde bağlı olan ilkeler yoluyla otomatik olarak dile getirmeye sürükleneceklerdir. Tüm efsanevi, hayali, dinsel ve küçük-burjuva ideolojiler ortalama proleter psikolojisinden defedilecektir. Çelikten çalışma disiplininde ve geçmişin her türlü açık ya da gizli saldırısına karşı direnmede değişmez bir devrimci coşku, sağlam bir sebat mayası olarak, komünist bir psikoloji hızlı ve dayanıklı biçimde yerleşecektir.

7. Çalışma dünyasının içinde komünist partinin rakibi olamaz. Sınıf mücadelesinin içinde bulunduğumuz aşamasında, sözde-devrimci partiler filizlenmekte: Hristiyan sosyalistler (köylü kitlelerin benimsemeye hazır oldukları bir parti); «gerçek» sosyalistler (eski muharipler, küçük-burjuva öğeler ve her tür yeniliğe susamış olan hiç rahat durmayan bütün o ruhlar); bireysel özgürlükçüler (kibirleri ve kaprisleri doyurulmamış patırtıcı dönmeler, karışık eğilimler). Bu partiler sokaklara çıkıp, boş ve sonuçsuz söylev tüccarlıklarıyla, sorumsuz ve şaşırtıcı vaadleriyle, halkın en aşağı tutkularına ve en dar bencil çıkarlarına yüksek sesle yaptıkları çağrılarla seçim pazarlarını birbirine katıyorlar. Bu partiler kendi toplumsal tercihlerini, Parlamentonun gürültülü patırtılı, şenlik havasında söylemek yerine çalışma topluluğu içinde söyleselerdi, bugün kendilerini köleleştiren ama yarın kendi köleleri olacak makinayla yüzyüze olan tek tek işçiler üzerinde hiçbir etkileri olamazdı.

8. Devrim bir büyücülük işi değil, bir diyalektik tarihsel gelişim sürecidir. Çalışma birimi çevresinde ortaya çıkan her sanayi ya da tarım işçileri Konseyi bu gelişim için bir kalkış noktasıdır: Komünizme giden yolda atılan bir adımdır. Şimdi komünistlerin yapmaları gereken şey; işçi ve köylü Konseylerinin kurulması ve yaygınlaşması yolunda kampanya yapmaktır; bu Konseylerin, doruk noktasına vardıklarında ulus çapındaki birliklerini dile getiren genel bir kongre toplayabilecekleri biçimde, birbirlerine bağlanmalarını ve sistemli biçimde koordine edilmiş olmalarını sağlamaktır; ve son olarak da, çoğunluğu kendilerine kazanmak için yoğun bir propaganda kampanyası sürdürmektir. Geniş kitlelerin saflarından önü alınmaz biçimde fışkıran, filizlenen bu yeni gücün baskısı, iki sınıf arasında şiddetli bir çarpışmaya neden olacak ve proletarya diktatörlüğünün ortaya çıkışına götürecektir. Eğer devrimci sürecin temelleri üretici yaşamın kendisine kök salmamışsa, devrim iradeye kısır bir çağrı olarak, sahte bir serap olarak kalacaktır. Sonra da karışıklık, düzensizlik, işsizlik ve açlık, proletaryanın en canlı ve en seçkin güçlerini yutup yokedecektir.

İmzasız yayımlandı, *L'Ordine Nuovo*, 13 Eylül 1919, cilt I, sayı 18.

SENDİKALAR VE KONSEYLER

İşçi ve köylü kitlelerin toplu ifadesi olarak, İş Konfederasyonu'nun merkezi organlarında toplanan proleter örgütlenme, parlamenter demokratik devletin de içinde boşuna çırpındığı bunalımla aynı doğaya sahip bir bunalımı yaşıyor. Bu, bir iktidar bunalımı ve bir egemenlik (hükümranlık) bunalımıdır. Bunlardan birinin çözümlenmesi ötekinin de çözümlenmesine neden olacaktır. Çünkü iktidar isteği sorununu kendi sınıf örgütleri çerçevesinde çözerken, emekçiler, kendi devletlerinin organik iskeletini de oluşturmayı başaracaklar ve kendi devletlerini muzaffer biçimde parlamenter devletin karşısına koyacaklardır.

İşçiler «kendi» örgütlerinin, bütün olarak, kendi yapısı ve karmaşık işleyişi içinde bulundukları halde, devrimci sınıf olarak tarihsel görevinin bilincine varmış kitleye yabancı kalan, kendine özgü yasalara uyacak kadar büyük bir aygıt halini aldığını hissetmekteler. İradelerinin, kendi kurumlarında şimdi varolan hiyerarşiler aracılığıyla, açık ve kesin biçimde kendini dile getiremediğini hissetmekteler. Kendi evlerinde bile, harcına kanlarını ve gözyaşlarını kattıkları, sabırla, sebatla çalışarak yaptıkları evde bile, makinanın insanı ezdiğini, bürokratizmin yaratıcı ruhu kısırlaştırdığını, boş ve yavan amatörlüğün proleter kitlelerin psikolojisinin hiçbir şekilde anlaşıla-

mamasını ve sınai üretimin gereklerine (ihtiyaçlarına) ilişkin kesin bir öğreti yokluğunu boşu boşuna gizlemeye çalıştığını hissetmekteler. Bu durum işçileri öfkelendiriyor, ama, bireysel olarak, bu durumu değiştirmek için hiçbir şey yapamazlar; tek başına kalmış (tecrit edilmiş) bireylerin sözü ve iradesi, sendikal aygıtın işleyiş yapısında bulunan katı yasalar karşısında çok önemsiz kalır.

Örgüt önderleri bu bunalımın derinliğini ve genişliğini kavrayamıyorlar. İşçi sınıfının, gerçek tarihsel yapısına uyarlı biçimlere göre örgütlenmemiş olduğu ortaya çıktığı ölçüde, işçi sınıfının derin tarihsel gelişim sürecini yöneten yasalara aralıksız biçimde kendini uyarlayan bir çerçeve içinde bulunmadığı ortaya çıktığı ölçüde, bu önderler de çatışma ve ayrılıklara «hukuki yollardan» uzlaştırıcı çözümler bulmaya aynı ölçüde çabalayıp, kendi körlüklerinde ısrar ediyorlar. En yüksek derecede bürokratik kafalar oldukları için heyecan uyandıran bir söylevle ya da bağırışlar ve patırtılarla alıklaştırılmış bir toplantıda oybirliğiyle onaylanan bir sloganla fabrikada yaşanan deneyler yoluyla oluşan bir psikolojiye köksalmış nesnel bir koşulun üstesinden gelinebileceğine inanıyorlar. Bugünse, «zamanın koşullarının düzeyine çıkmaya» çabalıyorlar. «Ateşli biçimde düşünebilecekleri»ni de kanıtlamak amacıyla, eski sendikalist ideolojilere akın ediyorlar, bugünkü sendikal örgütlenme sisteminin daha şimdiden komünist toplumun iskeletini oluşturduğunu, proletarya diktatörlüğünün cisimleşeceği güçler sistemini oluşturduğunu ileri sürmek için canla başla çabalıyorlar.

Günümüzde Batı Avrupa ülkelerinde varolduğu biçimde, sendika, yalnızca temelde sovyetten değişik olmakla kalmayan, ama Rus komünist Cumhuriyetinde günden güne gelişmekte olduğu biçimdeki sendikadan da önemli ölçüde değişik bir örgüt tipidir.

Zanaat sendikaları, Emek Borsaları, sanayi Fede-

rasyonları, Genel İş Konfederasyonu, sermayenin egemen olduğu tarihsel dönemin özgül proleter örgüt tipini temsil ederler. Belirli bir anlamda, böylesi örgütlerin kapitalist toplumun ayrılmaz parçası oldukları ve özel mülkiyet düzenine içerili bir işleve sahip oldukları savunulabilir. Bireylerin ancak meta sahibi oldukları ve mülklerini ticarete soktukları ölçüde değere sahip oldukları bugünkü dönemde, işçiler de genel zorunluluğun çelik yasasına boyun eğmek zorunda kaldılar ve sahip oldukları biricik mülklerinin, yani emek-güçlerinin ve mesleki zekâlarının satıcısı halini aldılar. Rekabetin tehlikeleriyle çok daha yüzyüze bulunan işçiler, mülklerini hep daha büyük «firmalar»da biriktirdiler; hep daha çok sayıda personel kullanarak, canlı emeği merkezileştirmek için bu dev aygıtı yarattılar, fiyatlar ve çalışma saatlerini belirlediler, pazarı disiplin altına aldılar. Bu türden işlerde uzmanlaşmış, sözleşme yapabilecek, ekonomik açıdan rantabl işler başlatabilecek, ticari rizikoları değerlendirebilecek, pazar koşullarına egemen olabilecek güvenilir bir idari personeli ya kendi saflarından çıkardılar ya da dışardan edindiler. Sendikanın temel doğası rekabetçidir, komünist değildir. Sendika, toplumun köklü biçimde yenilenmesi aracı olamaz: Proletaryaya, genel kapsamlı sınai sorunlarda deneyli bir bürokrasi, uzman teknisyenler sunabilir, proleter iktidarın temeli olamaz. Toplumu yönetebilecek ve buna yaraşır proleter kişileri seçmek için hiçbir imkân sağlamaz. Komünist toplumun ilerleme ritmini, yaşam atılımını cisimleştirebilen hiyerarşilere kaynak olamaz.

Proletarya diktatörlüğü, ücretlilerin değil de (çünkü bunlar, sermayenin köleleridirler) üreticilerin kendi etkinliklerinin özgül bir örgütlenme tipi içinde cisimlenebilir. Fabrika Konseyi bu örgütlenmenin temel hücresidir. Bütün çalışma dalları, fabrikanın topluluk için ürettiği nesnenin işlenmesine her çalış-

ma dalının ve her zanaatın yaptığı katkı oranında, Konsey'de temsil edildiğine göre Konsey sınıfsal bir kurumdur, toplumsal değeri olan bir kurumdur. Varoluş nedeni çalışmadadır, sınai üretimdedir, yani sürekliliği olan bir olgudadır, yoksa ücrette değildir, sınıflara ayrılmışlıkta değildir, yani tam da aşılması gereken geçici bir olguda değildir.

Bu nedenle, Konsey emekçi sınıfın birliğini gerçekleştirir; kitlelere, toplumun genel örgütlenmesi içinde kitlenin aldığı biçim ve birlikle aynı doğaya sahip bir biçim ve birlik sağlar.

Fabrika Konseyi proleter devletin modelidir. Proleter devletin örgütlenmesinin doğasında bulunan tüm sorunlar Konseyin örgütlenmesinin doğasında da bulunur. Her iki örgütlenmede de, yurttaş nosyonu değerini yitirir; yerini yoldaş nosyonu alır; iyi ve yararlı biçimde üretmek için işbirliği içinde olmak dayanışmayı geliştirir, kardeşlik ve sevgi bağlarını çoğaltır. Herkesin varlığı vazgeçilmezdir (elzemdir), herkes mevzisinin başındadır, ve herkesin de bir görevi ve bir mevkisi vardır. En geri ve en cahil işçiye varıncaya kadar, en kibirli ve en «züppe» mühendise varıncaya kadar, herkes, fabrika örgütlenişi deneyi yoluyla bu gerçeğe inanır: Sonunda herkes, kapitalist ekonomiye oranla komünist ekonominin ileri doğru atılmış ne denli büyük bir adım olduğunu ölçebilmek için yeterli komünist bilincini edinir. Konsey, çalışma topluluğunun canlı ve bereketli deneyinden proletaryanın edinmeyi başardığı topluma ilişkin yeni ruh durumunun gelişimine ve karşılıklı eğitime en uygun organizmadır. İşçilerin kapitalizme karşı mücadelede, acılar ve fedakârlıklar içinde, sendikanın bağrında gelişen dayanışması, Konsey'in bağrında olumlu, kalıcı bir değere sahiptir; bu dayanışma, sınai üretimin en küçük anına varıncaya kadar heryere girer; bu dayanışmaya yararlı olarak çalışarak ve çıkar gözetmeksizin toplumsal serveti üre-

terek egemenliğini (hükümranlığını) ileri süren, tarihi yaratan özgürlüğünü ve iktidarını gerçekleştiren türdeş ve toplu bir sistem, organik bir bütün olmak bilincinin uyandırdığı sevinçte de rastlanır.

Emekçi sınıfı, üretken sınıf olarak sahip olduğu türdeşlik içinde kucaklayan ve yetenekli ve yaraşır kişilerin ve hiyerarşilerin kendiliğinden ve özgür biçimde serpilmesini mümkün kılan bir örgütün varlığı sendikaların nasıl oluşacakları üzerinde de, sendikaların etkinliklerini harekete geçirecek olan ruh üzerinde de önemli ve belirleyici yankılara sahip olacaktır.

Fabrika Konseyi de zanaat temeline dayanır. Her atölye içinde, işçiler ekiplere ayrılırlar, her ekip de bir çalışma birimidir (zanaat birimi); Konsey, işçilerin bir atölyede zanaata göre (ekip temelinde) seçtikleri komiserlerden oluşur. Sendika bireye dayanıyorsa, Konsey zanaat içindeki organik ve somut birliğe dayanır ve bu birlik sınai süreci disiplin altına alarak gerçekleştirilir. Zanaat ekibi, sınıfın türdeş bütünü içinde değişik olduğunu hisseder ama, aynı zamanda, kesin ve yöntemli işleyişiyle, üretimin gelişmesini mümkün kılan düzen ve disiplin sistemi içinde yeraldığını da hisseder. Siyasal ve ekonomik açıdan, bir zanaat sınıfın bütünüyle tam bir dayanışma içinde olan ve hiçbir değişiklik sunmayan bir parçadır; ne var ki, işini yaparken kullandığı özel aracın gelişimi ve teknik açıdan sözkonusu bütün ayrılır. Aynı şekilde, servetin toplumsal üretiminde dağıtımında, ve birikiminde yetkinliğe ulaşmayı denerken bütün sanayiler türdeştirler ve dayanışma içindedirler, ama kendine özgü teknik örgütlenmeye ilişkin herşeyde her sanayinin kendi ayrı çıkarları vardır.

Konseyin varlığı işçilere üretim içinde dolaysız bir sorumluluk verir; işçileri kendi çalışmalarını iyileştirmeye iter, bilinçli ve gönüllü bir disiplin getirir, onlara bir üretici, tarihin yaratıcısı anlayışı kazandı-

rır. İşçiler sendikaya bu yeni bilinci getirirler; basit sınıf mücadelesi etkinliğinden işe başlayan sendika da ekonomik yaşama ve çalışma tekniğine yeni bir görünüş kazandırma görevine, bu temel göreve, verir kendisini. Bu anlamda, en bilinçli ve en iyi işçilerden oluşan sendikalar, sınıf mücadelesinin ve proletarya diktatörlüğünün en yüksek anını gerçekleştirirler: Sınıfların varlıklarını sürdürme imkânsızlığı içinde bulundukları ve yeniden doğamayacakları nesnel koşulları yaratırlar.

İşte Rusya'da sanayi sendikalarının yaptığı budur. Belirli bir sanayi dalındaki tek tek bütün işletmelerin birbirlerine karıştıkları, bağlandıkları, eklemlendikleri ve büyük bir sınai birim oluşturdukları organlar halini aldılar. Yok edici rekabetler ortadan kaldırılmıştır. İkmal, dağıtım ve stoklama konusundaki büyük idari hizmetler büyük merkezlerde toplanmıştır. Çalışma sistemleri, imalat sırları, yeni uygulamalar hemen sanayi dalının bütününde ortak kılınır. Özel mülkiyet ilişkilerine ve bireysel işletmelerin doğasında bulunan, bürokratik ve disipline ilişkin işlevlerin sayıca çokluğu, sanayinin basit gereklerine indirgenmiştir. Sendikal ilkelerin dokuma sanayine uygulanması Rusya'da bürokrasinin sayıca azaltılmasına imkân verdi; eskiden 100 000 olan memurların şimdiki sayısı 3500'dür.

Fabrika temelinde örgütlenme, sınıfa (sınıfın bütününe), türdeş ve sağlam bir birlik kazandırır. Bu birlik, sınai üretim sürecine kusursuz biçimde denk düşer ve sonunda efendisi olmak için de bu sürece egemen olur. Kendi siyasal üstyapılarında ve bütün mekanizmalarında sınıf egemenliğini ortadan kaldıran komünist devlet, proletarya diktatörlüğü, fabrika temeline dayanan örgütlenmede cisimleşir.

Zanaat sendikaları ve sanayi sendikaları, büyük proleter bedenin sağlam omurgalarıdır. Bireysel ve yerel deneyimleri işler, biriktirir; böylece, komünist

eşitliğin somut olarak dayandığı üretim ve çalışma koşullarının ulus çapında birleştirilmesini gerçekleştirir.

Ne var ki, sınıfsal açıdan olduğu kadar komünist açıdan da bu denli olumlu bu yönelişi sendikalara kazandırabilmek için, işçilerin tüm iradelerini ve tüm inançlarını, Konseylerin sağlamlaşıp genelleşmesine, emekçi sınıfın organik biçimde birleşmesine yöneltmeleri gereklidir. Bu sağlam ve türdeş temel üzerinde, komünist ekonominin ve diktatörlüğün daha yüksek tüm yapıları serpilip (çiçek açıp) gelişecektir.

İmzasız yayımlandı, *L'Ordine Nuovo*, cilt I, sayı 21, 11 Ekim 1919.

SENDİKALAR VE DİKTATÖRLÜK

Uluslararası sınıf mücadelesi, iki ulusun proletaryasının işçi ve köylülerinin zaferinde en yüksek noktasına eriştı. Rusya ve Macaristan'da işçiler ve köylüler bir proletarya diktatörlüğü kurdular; her iki ülkede de diktatörlük yalnızca burjuva sınıfa karşı değil, ama sendikalara karşı da çetin bir savaş vermek zorunda. Gerçekten de, diktatörlük ile sendikalar arasındaki çatışma Macaristan Sovyetinin çöküşünün nedenlerinden biridir. Çünkü sendikalar, hiçbir zaman diktatörlüğü devirmek için açıkça girişimde bulunmamış olsalar bile, devrim «bozguncusu» rolünü tutarlı biçimde yerine getirdiler; kızıl işçiler ile askerlerin saflarına sürekli olarak moral bozukluğu ve korkaklık saçtılar. Bu çatışmayı yaratan nedenler ile koşulların, kısa da olsa, incelenmesi kitlelerin devrimci eğitimi için yararlı olacaktır. Çünkü kitlelerin, sendikaların komünist devrimin belki de en önemli proleter organizmaları olduklarına (çünkü sanayinin toplumsallaşması bunlara dayanmalıdır ve çünkü sendikalar özel girişimin bir daha ortaya çıkmamacasına yok edileceği koşulları yaratmalıdırlar) inandırılmaları gerekiyorsa, aynı şekilde, kapitalizme karşı sınıf mücadelesinin cisimlendiği çeşitli organlar arasında herhangi bir çatışmanın ya da iktidar ikiliğinin imkânsız olacağı nesnel ve öznel koşulları, devrim-

den önce, yaratmak gerektiğine de inandırılmalıdırlar.

Avrupa'nın ve dünyanın bütün ülkelerinde, sınıf mücadelesi açıkça devrimci bir kimlik kazandı. III. Enternasyonal'in savunduğu, özellikle de sınıf mücadelesinin amacının proletarya diktatörlüğünü kurmak olduğunu ileri süren perspektif, demokrasi ideolojisi karşısında zafer kazanmıştır ve önü alınmaz biçimde kitleler arasına yayılmaktadır. Sosyalist Partiler III. Enternasyonal'e katılıyorlar, ya da en azından, Moskova Kongresinin açıkladığı temel ilkelere uygun biçimde hareket ediyorlar. Öte yandan sendikalar «gerçek demokrasi»ye sadık kaldılar. İşçileri, diktatörlük fikrine karşı olduklarını ve Sovyet Rusya ile dayanışma içinde bulunduklarını göstermeyi reddettiklerini açıklamaya zorlamak ya da itmek için hiçbir fırsatı kaçırmadılar. Rusya'da sendikaların bu tavrının hızla üstesinden gelindi, çünkü Fabrika Konseylerinin gelişimi sanayi ve zanaat örgütlerinin gelişimine uygun düştü, hatta geride bıraktı. Öte yandan, Macaristan'da proletaryanın iktidarının temelini kemirdi (aşındırdı) Almanya'da komünist işçilerin kitle halinde kılıçtan geçirilmesine ve Noske olayının ortaya çıkışına sürükledi; Fransa'da 20-21 Temmuz'da ilan edilen genel grevi başarısızlığa sürükledi, Clemenceau rejimini güçlendirdi; İngiltere'de, işçilerin siyasal mücadeleye her türlü dolaysız müdahalesini engelledi; bütün ülkelerde de proletaryanın güçleri arasında derin ve tehlikeli bir yara açmak tehtidini yarattı.

Sosyalist Partiler gittikçe daha devrimci ve enternasyonalist bir kimlik alıyorlar; öte yandan, sendikaları da reformist oportünizmin teorisini (!) ve taktiklerini gittikçe daha çok cisimleştiriyor ve yalnızca ulusal kuruluş halini alıyorlar. Bütün bunlar, işçi sınıfı saflarında sürekli bir karışıklığın ve yerleşik bir güçsüzlüğün varolduğu bir durumda, daya-

nılmaz bir durumda ortaya çıkıyor. Sözü edilen bu sürekli karışıklık ve yerleşik güçsüzlük toplumun genel istikrarsızlığına katkıda bulunurken, bir yandan da ahlaki ayrışmaya ve yeni bir barbarlığa olan eğilimlerin çoğalmasını teşvik ediyor.

Sendikalar işçileri sınıf mücadelesinin ilkelerine uygun biçimde örgütlerler, kendileri de bu mücadelenin ilk organik anlatımıdırlar. Sendikal örgütleyiciler proletaryanın kendisini yalnızca sınıf mücadelesiyle kurtarabileceğini herzaman ileri sürdüler. Aynı şekilde, sendikal örgütün amacının bireysel kârı ve insanın insan tarafından sömürülmesini ortadan kaldırmak olduğunu herzaman ileri sürdüler. Çünkü sendikalar, kapitalisti (özel mülk sahibi) sınai üretim sürecinden atmayı ve dolayısıyla da sınıfları ortadan kaldırmayı amaç edinmişlerdir. Ne var ki sendikalar bu amaca hemen ulaşamazlar. Aradaki zamanda, tüm güçlerini acil bir amaca doğru yönelttiler: Daha yüksek ücret, çalışma saatlerinin kısaltılması ve bir sosyal adalet organı isteğinde bulunarak proletaryanın yaşam koşullarını iyileştirmeyi amaçladılar. Hareketi başka bir hareket, grevi başka bir grev izledi ve işçilerin yaşam koşulları da yavaş yavaş iyileşti. Ne var ki sendikal eylemin bütün bu başarıları, bütün bu zaferleri gene aynı eski temellere dayanır: Özel mülkiyet ilkesi sağlam ve güçlü biçimde durmaktadır; kapitalist üretim rejimi ve insanın insan tarafından sömürülmesi olduğu gibi durmakta, gerçekte yeni biçimler alarak yayılmaktadır. Sekiz saatlik işgünü, ücret arttırımları, toplumsal yasaların sağladığı yararlar, bütün bunlar kâra dokunmadı. Sendikal eylemin dolaysız sonucu olarak kâr oranında ortaya çıkan aksaklıklar hemen düzeltildi; global ekonomiye sahip uluslarda (İngiltere ve Almanya gibi) serbest pazar güçlerinin hareketiyle, kısıtlı ekonomiye sahip uluslardaysa (Fransa ile İtalya gibi) korumacılık (himayecilik) ile yeni bir denge ku-

ruldu. Başka bir deyişle, kapitalizm genel sınai üretim harcamalarındaki artışı ilgili ulusun ya da sömürgelerin amorf kitlelerine ödetmektedir.

Böylece sendikal eylemin, kendi alanı içinde ve kendi yöntemlerini kullanarak kapitalist toplumu deviremeyeceği açıkça ortaya çıkmıştır. Kurtuluşuna doğru, başlangıçta benimsediği yüce ve evrensel amacı gerçekleştirmesine doğru giden yolda proletaryaya önderlik edemeyeceği açıkça ortaya çıkmıştır.

Sendikalist öğretilere göre, sendikaların işi işçileri üretimin denetlenmesi için eğitmek olmalıdır. Sanayi birlikleri özel bir sanayinin eksiksiz bir yansısı oldukları için, sözkonusu bu özel sanayiyi yürütebilecek işçi kadroları halini almalıdırlar, deniliyor; sendikal sorumluluklar en iyi işçilerin, yani en çalışkan, en zeki ve karmaşık mübadele ve üretim mekanizmasını yönetebilecek işçilerin seçilmesini sağlayacaktır. Deri sanayindeki işçi sınıfının «önderleri», bu sanayiyi yürütebilecek en yetenekli kişiler olacaktır, metal sanayinde de, basın sanayiinde de, vb. aynı şey olacaktır.

Ne müthiş bir hayal! Sendika önderlerinin seçimi hiçbir zaman sınai ustalık temeline dayanarak yapılmadı, daha çok hukuki, bürokratik ve demagojik ustalık temeline dayanarak yapıldı. Ve örgütler ne denli genişledilerse, sınıf mücadelesine ne denli sık katıldılarsa, etkinlikleri ne denli kitlesel ve geniş çaplı olduysa, genel merkezlerini de aynı ölçüde salt yönetim ve muhasebe merkezi haline getirdiler; teknik ve sınai kapasiteler bürokratik ve ağdalı bir durum aldığı ölçüde, ticari kapasiteler ağır bastı (öne çıktı). Böylece gerçek bir sendika görevlileri ve gazeteciler kastı ortaya çıktı; bu kast, işçilerin mutlakiyeti karşısına kendi mutlakiyetini diken bir grup psikolojisine sahipti. Emekçi kitleler karşısında bu kastın konumu yönetici bürokrasinin parlamenter devlet karşısında bulunduğu konumla aynıdır. Bürokrasi egemendir ve yönetmektedir.

Proletarya diktatörlüğü, kapitalist üretimi ve özel mülkiyeti ortadan kaldırmak için tasarlanmıştır, çünkü insanın insan tarafından sömürülmesi ancak bu yoldan ortadan kaldırılabilir. Proletarya diktatörlüğü sınıf farklarını ve sınıf mücadelesini ortadan kaldırmak için tasarlanmıştır, çünkü işçi sınıfının toplumsal kurtuluşu ancak bu yoldan gerçekleştirilebilir. Bu hedefe ulaşmak için komünist parti proletaryaya kendi sınıf iktidarını nasıl örgütlemesi gerektiğini, bu silahlı iktidarı burjuvaziye egemen olmak ve sömürücü sınıfın bir daha ortaya çıkmamacasına ortadan kaldırılabileceği koşulları yaratmak için nasıl kullanması gerektiğini öğretir. Dolayısıyla diktatörlük dönemi süresince komünist partinin karşısındaki görev şudur: İşçi ve köylü sınıfını birlikte egemen sınıf olarak örgütlemek, yeni devletin tüm organlarının devrimci görevlerini gerçekten yerine getirmelerini sağlamak ve özel mülkiyet ilkesine bağlı tüm eski ilişkileri ve hakları yıkmak. Ama bu yıkıcılık ve gözetim etkinliğinin hemen ardından olumlu, yaratıcı ve üretici etkinlikler gelmelidir. Eğer bu yapılamazsa, siyasal iktidar boşunadır, diktatörlük yaşamını sürdüremez. Çünkü üretim olmaksızın hiçbir toplum yaşamını sürdüremez, en azından bir diktatörlük sürdüremez; savaşla geçen beş korkunç yılın ve aylar boyunca süren silahlı burjuva terörünün doğurduğu ekonomik karışıklık koşulları içinde ortaya çıktığı için, bugün varlığı üretimin artışına bağlı olan bir diktatörlük üretim olmaksızın yaşamını sürdüremez.

İşte sanayi sendikalarının karşısına dikilen dev ama şanlı görev budur. Bir toplumsallaştırma programını onlar gerçekleştirmelidirler, içinde yeralan her işletmenin kâr amacına değil de toplumun ortak çıkarlarına dayandığı yeni bir üretim rejimini onlar gerçekleştirmelidirler. Her üretim sektöründe belirsiz, genel kimliklerini yitiren, bu ortak çıkarlar işçilerin özgül birliğinde somutlaşırlar.

Macar Sovyetinde, sendikalar herhangi bir yaratıcı çalışmada bulunmadılar. Siyasal terimlerle söylersek, sendika görevlileri, devlet içinde devlet oluşturarak, diktatörlüğün karşısına sürekli olarak engeller çıkardılar; ekonomik açıdan, hareketsiz kaldılar. Toplumsallaştırma kendilerinin *en yüksek derecedeki* zorunlulukları olsa bile, fabrikalar pekçok kez sendikaların istememelerine rağmen toplumsallaştırıldı. Ne var ki, Macar örgütlerinin «önderleri»nin zekası sınırlıydı; bürokratik-reformist bir zihniyete sahiptiler ve o ana kadar işçiler üzerinde sahip oldukları iktidarı yitirmekten korkuyorlardı hep. Diktatörlükten önce, sendikalara verilen rol burjuva sınıfın egemenliğini gerektirdiği, ve sendika görevlileri teknik ya da sınai uzmanlığa sahip olmadıkları için, sözkonusu «önderler» proleter sınıfın henüz üretimi doğrudan doğruya sürdürebilecek derecede olgun olmadığını ileri sürdüler, «Gerçek demokrasi» fikrini desteklediler, başka deyişle, mülksahibi sınıf olarak sahip olduğu egemen konum içinde burjuvazinin devamını desteklediler. Kendi güç alanlarını genişletmek için anlaşmalar, iş sözleşmeleri, toplumsal yasalar çağının etkin bir şekilde sürmesini istediler. Uluslararası devrimi beklediklerini söylediler. Uluslararası devrimin Macaristan'da Macar devrimi biçimini aldığını, Rusya'da Rus devrimi biçimini aldığını, bütün olarak Avrupa'daysa, savaşın bir sonucu olarak, emekçi sınıf için katlanılmaz bir durum alan yaşam koşulları, genel grevler ve askeri ayaklanmalar biçimini aldığını kavrayamıyorlardı.

Budapeşte Sovyetlerinin son oturumunda, Macar sendikalarının en etkili «önderleri»nden biri, devrim bozgunculanının bakış açısını şu sözlerle açıkladı: «Macar proletaryası iktidarı ele geçirip Sovyet Cumhuriyeti'ni ilan ettiğinde, umudunu üç şeye bağlamıştı: 1) Dünya devriminin hemen patlak vermesi; 2) Rus Kızıl Ordusunun desteği; 3) Macar proletaryasının fedakarlık ruhu. Ne var ki dünya devrimi patlak vermede yavaş

davrandı. Rusya'nın kızıl birlikleri Macaristan'a erişemediler, Macar proletaryasının fedakarlık ruhu ise Batı Avrupa proletaryasının fedakarlık ruhundan hiç de yüksek değildi. İçinde bulunulan bu tarihsel bağlamda, (Macaristan) Sovyet hükümeti ülkeye İtilaf ülkeleriyle bir pazarlık imkanı sağlamak için görevden çekildi. Macar proletaryasını bir kâr denizinden kurtarmak, Macar proletaryasını korumak ve savunmak amacıyla ve dünya devriminin çıkarları için görevden çekildi: çünkü *bir gün mutlaka* dünya sosyalist devriminin yüce saati vuracaktır.

Komünist gazete *Voros Ujsarg*'ın son sayısında (2 Ağustos), Macar proletaryası için geleneksel organları tarafından yaratılan durum şöyle gözlemlenmişti: «Macar proletaryası, kendi saflarında gizlenen katilleri hemen defetmezse, kendisini neyin beklediğini biliyor mu? Budapeşte proletaryası, proleter devlet içinde yollarını bulmuş olan bu çapulcu takımını defedebilecek gücü bulamazsa kendisini hangi kaderin beklediğini biliyor mu? Romen terörü ile Beyaz terör Macar proletaryasını altetmek için güçlerini birleştireceklerdir. Hastalık açlığın çektirdiği işkenceleri aratacak, üretken emek fabrikalarımızın yıkılması ve makinalarımızın yağmalanmasıyla güçsüz hale getirilecektir. İşçi sınıfı «aristokrasisi», yani proletarya diktatörlüğüne tü n yaşamı boyunca yalnızca *tek bir kez* seslenmiş olan *bütün bu kişiler*, eylemleri için Romanyalıların süngülerine ve toplarına bel bağlayacaklardır. Söyleyecek hiçbir şeyi olmayan bütün herkes mezarlarında eşitliğe kavuşacakları, geriye kalanlarsa Boyarların kamçıları altında aynı haklardan yararlanacakları için, Macaristan'da «gerçek» demokrasi kurulacaktır. Parti ile sendikalar arasındaki tartışma son bulacaktır, çünkü bundan sonra uzun bir zaman için Macaristan'da ne Parti ne de sendika olacaktır. Diktatörlüğün ikna yolunu mu yoksa zoru mu kullanması gerektiği tartışması son bulacaktır, çünkü burjuvazi ile Boyarlar (*kendi* diktatör-

lüklerinin yöntemlerinde de olduğu gibi) hiçbir kuşkuya düşmeyeceklerdir: Yüzlerce darağacı tartışmanın, proletaryanın zayıflığı sayesinde, burjuvazinin lehine son bulduğunu duyuracaktır.»

İmzasız yayınlandı, *L'Ordine Nuovo*, 25 Ekim 1919, Cilt I, sayı 23.

FİAT - CENTRO VE EREVETTİ-FİAT FABRİKALARININ ATÖLYE DELEGELERİNE

Yoldaşlar,

Fabrikanızda, atölye delegelerinin atanmasıyla, işyeri komitenizin aldığı yeni biçim ve bu dönüşümden önce ve bu dönüşüm sırasında yeralan tartışmalar Torino işçi dünyasında da patron dünyasında da farkedilmeden geçip gitmedi. Bir yanda, kentteki ve ildeki öteki işletmelerin işçileri kendilerine sizi örnek alıyorlar, öte yandaysa, mülk sahipleri ile onların doğrudan ajanları, büyük sanayi işletmelerinin yöneticileri bu hareketi gittikçe artan bir ilgiyle izliyorlar; hem kendilerine hem de size, bu hareketin amacının ne olduğunu, Torino işçi sınıfının gerçekleştirmek istediği programın ne olduğunu soruyorlar.

Gazetemizin bu hareketin doğuşuna katkıda bulunduğunu biliyoruz. Gazetemizin sayfalarında, bu sorun yalnızca teorik ve genel bir açıdan incelenmekle kalmamıştı; başka ülkelerin deneylerinin sonuçları, pratik uygulamaların incelenmesinde gereken unsurları sağlamak amacıyla, derlenip gözler önüne serilmişti. Bununla birlikte, eserimizin, ancak bir ihtiyaca cevap vermiş olduğu ölçüde, emekçi kitlelerin bilincinde yatan (gizli kalmış) bir özlemin somutlaşmasını kolaylaştırdığı ölçüde bir değere sahip olduğunu biliyoruz. İşte böylesine hızlı bir biçimde aynı görüşü benimsememizin nedeni bundandır, tartışmalardan gerçekleş-

tirmeye kendimizden böylesine emin olarak geçebilmemizin nedeni bundandır işte.

İşçi örgütünü yenileştirmek için sizin başlattığınız bu hareketin kaynağında bulunan özlemlerin ve ihtiyaçların olgularda bulunduğuna inanıyoruz; bunun, üretim ve değişim araçlarının özel mülkiyetine dayanan toplumsal organizmanın kendi gelişimi içinde ulaştığı noktanın dolaysız bir sonucu olduğuna inanıyoruz. Günümüzde, fabrikaların işçisi ve kırların köylüsü, tıpkı İngiliz madenci ile Rus *mujik* gibi, teorisyenlerin öngörmüş oldukları bu gerçeği az çok dolaysız biçimde, az çok güvenilir biçimde hissediyorlar; insanlığın bu dönemindeki olayları gözlemlediklerinde bu gerçekten gittikçe daha emin oluyorlar: Kendi iradesinde ve tarihsel kaderinde yeralan yeniden-örgütleme ödevini yerine getirmek istiyorsa, emekçi sınıfın kendisini, amaçladığı hedefe uygun ve olumlu biçimde örgütlemeye başlaması gerektiği noktaya varmış bulunuyoruz.

Ve eğer yeni toplumun, emek ile üreticilerin enerjilerinin koordinasyonuna dayanacağı gerçekse, üreticilerin yaşadıkları ve birlikte çalıştıkları yerler, çalışılan yerler, gelecekte toplumsal organizmanın merkezleri halini alacaklar ve bugünkü toplumu yöneten dişlilerin yerini almaları gerekecektir. İşçilerin mücadelesinin ilk zamanlarında, meslek dallarına göre örgütlenme, savunmacı (defansif) amaçlara en çok uyan örgütlenmeydi; ekonomik bakımdan iyileşme ve hemen bir disiplin konulması için verilen mücadelelerin gereklerine en çok uyan örgütlenmeydi; bugünse, yeniden-örgütlenme hedefleri kendilerini göstermeye ve her geçen gün işçilerin ellerinde daha büyük bir tutarlılık kazanmaya başladığı için, bu ilk örgütlenmenin yanında, emekçilerin yeniden-örgütleyici kapasitelerinin gerçek okulu olacak, bir fabrika örgütlenmesi gerekir.

İşçi kitlesi kendini tam anlamıyla yönetebilmek için fiilen hazırlanmalıdır. Bu yolda atılacak ilk adım, fabrika içinde daha sağlam biçimde, özerk, kendiliğin-

den ve özgür biçimde disiplinli olmaktır. Yeni sistemin getireceği disiplinin üretimin iyileştirilmesine neden olacağı yadsınamaz. Bu sosyalizmin bir tezinin doğrulanmasından başka birşey değildir. Bu tez, insanın üretici güçlerinin, kendilerini kapitalizmin onları sonsuza dek mahkum etmek isteyeceği kölelikten kurtararak, kendi bilinçlerine ne denli ererlerse, ne denli kendilerini kurtarır ve özgürce örgütlerlerse, onların yararlanma tarzlarının da o denli iyileşmeye yöneleceğini öne sürer: İnsan herzaman için köleden daha iyi çalışacaktır. Böylelikle rakiplerimizle, işletmelerin sahipleriyle işbirliğine vardığımızı söyleyerek karşı çıkanlara, biz, tam tersine bunun, onlara egemenliklerinin sonunun yakın olduğunu somut biçimde hissettirmenin tek yolu olduğunu söyleyerek cevap vereceğiz. Çünkü artık işçi sınıfı tek başına kendi *başının çaresine* bakabileceğini, hem de pek iyi biçimde bakabileceğini kavramaktadır, hatta her geçen gün daha da açık biçimde, bütün dünyayı umutsuzluktan ve yıkımdan yalnızca kendisinin kurtarabileceği inancını kazanmaktadır. İşte bu nedenle girişeceğiniz her türlü eylem, sizin yönetiminiz altında verilecek her mücadele zihinlerinizde varolan ve isteklerinizi canlandıran bu yüce amacın ışığıyla aydınlatılacaktır.

Böylece, sizlere verilmiş olan vekilliğin yerine getirdiği, görünüşte önem taşımayan eylemler bile çok büyük bir değer kazanacaklardır. Hâlâ örgütlenmemiş çok sayıda öğeyi içeren bir işçi kitlesi tarafından seçilmiş olan sizlerin ilk işi bu öğeleri örgüt saflarına sokmak olacaktır hiç kuşkusuz. Kaldı ki bu çalışma, eğer onlar sizleri kendilerini savunmaya, kendilerine rehberlik etmeye, fabrika yaşamına sokmaya herzaman hazır kişiler olarak görürlerse kolaylaşacaktır. Onlara, örneklerle, işçinin gücünün tümüyle yoldaşlarıyla birlik ve dayanışma içinde bulunduğunu göstereceksiniz.

Mesleki federasyonların saptadığı ve konkordato-

ların onayladığı çalışma kurallarına atölyelerde uyulması konusunda gözü açık davranma görevi de sizindir, çünkü bu alanda, yerleşik ilkelerin en hafif biçimde kaldırılması bile kimi zaman işçinin haklarına ve kişiliğine yapılan ağır bir saldırı olabilir. Sizler işçinin haklarının ve kişiliğinin sadık ve kesin savunucusu ve bekçisi olacaksınız. Ve sizler de, kendileriniz de, sürekli olarak işçilerin arasında ve çalışmanın yüreğinde yaşayacağınız için, yavaş yavaş yönetmeliklerde yapılması gereken değişiklikleri bilebilecek durumda olacaksınız. Bu değişiklikler, üretimin teknik ilerleyişinin olduğu gibi, emekçilerin kendilerinin bilinç derecesi ve mesleki kapasitelerinin artması tarafından da zorla kabul ettirilecektir. Böylece yavaş yavaş bir fabrika *göreneği*, gerçek ve fiili çalışma yasalarının ilk tohumu oluşacaktır; yani üreticilerin kendilerinin hazırlayıp kendi kendilerine getirecekleri yasalar bütününün ilk tohumu oluşacaktır. Bu olgunun öneminin farkına vardığımızdan eminiz. Gerçekleştirmek istediğimiz eserin anlamını ve değerini, hızla ve coşkunlukla, anlamış olan bütün işçilerin zihninde bu olgunun apaçık (pek doğal) birşey olarak ortaya çıktığından eminiz, çünkü gerçekleştirmek istediğiniz eser, emek güçlerinin kendilerinin teknik ve disiplin alanına etkin biçimde müdahale etmelerinin başlangıcıdır.

Teknik alanda, herşeyden önce, çok yararlı bir bilgi toplama çalışması yapabilirsiniz. Bu çalışma, mesleki federasyonlar için olduğu kadar yeni fabrika örgütlerinin merkezi yönetim organları için de değer taşıyan öğeleri ve verileri toplamaktır. Bunun dışında, çeşitli atölyelerdeki işçilerin hep daha yüksek bir kapasite elde etmelerine özen göstereceksiniz ve hâlâ aralarında bölünme ve anlaşmazlıklara neden olan basit mesleki kıskançlık duygularını ortadan kaldıracaksınız. Böylece onları, artık bir patron için çalışmak zorunda olmayıp yalnızca kendileri için çalışacakları gün için hazırlayacaksınız. O gün geldiğinde, ilk hücresini oluştur-

dukları büyük proletarya ordusunun gücünü arttırmak için, birlik ve dayanışma içinde olmaları gerekecektir. Fabrikanın kendi içinde, eğitim konusunda uzmanlaşmış atölyelerin yaratılmasını başaramaz mısınız? Bunlar, her işçinin, yorgunluğun alıklaştırıcılığından kaçıp, zihnini çeşitli üretim yöntemlerine ilişkin bilgilere açabileceği kendini yetkinleştirebileceği gerçek meslek okulları olacakardır.

Kuşkusuz, bütün bunlar için disiplin vazgeçilmez olacaktır, ama sizlerin işçi kitlesinden isteyeceğiniz disiplin, patronun zorla kabul ettirdiği ve imtiyazlı olma konumunun kendisine kazandırdığı o mülkiyet hakkıyla güçlenmiş olarak ileri sürdüğü disiplinden son derece değişik olacaktır. Sizin gücünüz başka bir haktan gelecektir: Yüzyıllar boyunca onu sömürenlerin ellerindeki bir araç olduktan sonra bugün kendini kurtarmayı, kendi kendini yönetmeyi isteyen çalışma hakkından gelecektir gücünüz. Patronlar ile onların görevlilerinin iktidarı karşısındaki iktidarınız, geçmişin güçleri karşısında geleceğin özgür güçlerini temsil edecektir. Bu güçler kendi saatlerinin çalışması beklenirken, bu saati, bütün köleliklerin kaldırılacağı saat olduğunu bilerek hazırlıyorlar.

Ve işte böylelikle, her atölye grubu için, her fabrika grubu için, her kent için, her bölge için yaratılacak olan ve yüce ulusal işçi Konseyi'ne ulaşacak olan merkezi organlar, iktidarın kazanılması ve yönetimin ele geçirilmesini amaçlayarak tüm sınıfın denetlenmesi, hazırlanması ve örgütlenmesi çabasını sürdürecekler, genişletecekler ve arttıracaklardır.

Gidilecek yol ne kısa ne de kolay olacaktır, bunu biliyoruz: Birçok güçlük çıkacak ortaya ve sizin karşınıza dikilecek; ama bunların üstesinden gelebilmeniz için, büyük bir ustalık göstermeniz gerekecek, kimi zaman örgütlü sınıf gücünü işe karıştırmak gerekecek belki de; hep dipdiri olmak ve büyük bir inançla eylemo doğru itilmiş olmak gerekecek. Ama en önemlisi,

yoldaşlar, sizin ve sizin örneğinizi izleyenlerin rehberlik ettiği işçilerin, bundan böyle, ulaşılacak amaçtan emin olarak geleceğin büyük yolunda yürüdüklerine ilişkin derin bir inanç edinmeleridir.

«L'Ordine Nuovo» imzasıyla yayımlandı,
L'Ordine Nuovo, cilt I, sayfa 18, 13 Eylül 1919

SENDİKALİZM VE KONSEYLER

Sendikalist miyiz? Torino'da başlayan işyeri delegeleri hareketi sendikalizmin yerel bir türü müdür yalnızca? Bu hareket, yerli malı sendikalist hortumun getireceği yıkımları haber veren küçük bir karışıklık mıdır yalnızca; şimdiye kadar kitlelerin iradesinde ancak rastlansal talanlar başarabilmiş, çenesi güçlü ama zihni yoksul, zekası kısıtlı birkaç kişinin manyakça telaşından, disiplinsizlik ve sorumsuzluk ruhundan sebatlı karşı-devrimci lafazanlıktan, demagojiden oluşan o yığışımın, işçi hareketinin yıllıklarında İtalyan sendikalizmi adını taşıyacak olan o yığışımın getireceği yıkımları haber veren küçük bir karışıklık mıdır yalnızca?

Sendikalist teori, proleter devrimlerin somut deneyi karşısında tümüyle başarısız kaldı. Sendikalar, proletarya diktatörlüğünü cisimleştirmek konusunda organik olarak yetersiz kaldıklarını ortaya koydular. Sendikanın normal gelişimi, kitlelerin devrimci ruhunun sürekli biçimde düşüş göstermesiyle nitelenir: Maddi güç arttığında, zafer ruhu güçten düşer (zayıflar) ya da tümüyle ortadan kalkar, yaşam atılımı tükenir, kahramanca uzlaşmazlık yerini oportünizme, «tereyağlı ekmek» siyasetinin uygulanmasına bırakır. Nicel artış nitel bir yoksullaşmaya neden olur, kapitalist toplumsal yapılara kolay biçimde uyarlanmaya götürür; işçilerin sefil, küçük ve orta burjuvaziye yaraşır

bir anlayış edinmelerine neden olur. Bununla birlikte, sendikanın temel görevi kitleleri «bütünsellikleri» içinde kendine bağlamak, bütün sanayi ve tarım emekçilerini kendi kadrolarına katmaktır. Öyleyse araç amaca uyarlı değildir, ve madem ki, her araç gerçekleşme içinde, tamamlanma içinde bulunan amacın bir uğrağıdır (anıdır), o halde bundan çıkarılması gereken sonuç, sendikalizmin devrime ulaşmanın bir aracı olmadığıdır, proleter devrimin bir uğrağı (anı) olmadığıdır, gerçekleşme, tamamlanma içinde bulunan devrim olmadığıdır: Sendikalizm ancak bu iki deyimi dilbilgisi açısından birbirine bağlama imkanı olduğu ölçüde devrimcidir.

Sendikalizm, kapitalist toplumun potansiyel biçimde aşılması olarak değil de, kapitalist toplumun basit bir biçimi olarak kendini ortaya koydu. İşçileri, üreticiler olarak değil de, ücretliler olarak örgütler, yani kapitalist özel mülkiyet rejiminin yaratıkları, metaemek satıcıları olarak örgütler. Sendikalizm işçileri çalışma aracı açısından ya da işlenen madde açısından birleştirir, yani sendikalizm işçileri kapitalist rejimin, ekonomik bireycilik rejiminin zorunlu kıldığı biçimlere göre birleştirir. Başkasını değil de şu aracı kullanmak, başka birini değil de belirli bir hammaddeyi işlemek çalışma ve kazanç konusundaki durum ve yeti farklarından kaynaklanır; işçi kendi durumu ve yetisi içinde dondurulur ve onları, üretimin bir uğrağı (anı) olarak değil de, yaşamını kazanmak için basit bir araç olarak tasarlar.

İşçiyi, aynı zanaat ya da aynı sanayi içindeki yoldaşlarıyla, çalışma içinde kendisiyle aynı aracı kullanan ya da aynı maddeyi işleyenlerle birleştiren zanaat ya da sanayi sendikası, böyle bir anlayışın güçlenmesine katkıda bulunur; işçinin kendini gittikçe daha çok bir üretici olarak tasarlayamamasına katkıda bulunur kendisini, işçiyi, rekabetin sonucunda, fiyatıyla değerinin belirlendiği ulusal ve uluslararası pazara sunulan bir «meta» olarak tasarlamaya sürükler.

Ancak işçi kendini, imal edilen nesnede özetlenen bütün çalışma sisteminin ayrılmaz bir bölümü olarak tasarlarsa ve sıradan işçi, nitelikli işçi, idari görevli, mühendis, teknik yöneticinin işbirliğini gerektiren bu sanayi sürecinin, kendi içinde yaşayan birliğini hissederse kendisini bir üretici olarak tasarlayabilir. İşçi eğer belirli bir fabrikanın özel üretim sürecine (örneğin, Torino'da bir otomobil fabrikasınınkine) psikolojik olarak katıldıktan ve kendini, otomobil üreten toplumsal bir bütünün etkinliğinin gerekli ve vazgeçilmez uğrağı (anı) olarak tasarladıktan sonra, yeni bir aşamayı daha geçip Torino'daki otomobil sanayinin etkinliğinin bütününün bilincine varırsa ve Torino'yu otomobil üretimi tarafından nitelenen bir üretim birimi olarak tasarlarsa kendini de bir üretici olarak tasarlayabilir; Torino'daki üretici etkinliğin büyük bir bölümünün ancak otomobil sanayi varolduğu ve geliştiği için varolduğunu ve dolayısıyla da bu, çeşitli genel etkinliklerde yeralan emekçilerin, bu emekçilerin de, sözkonusu sanayinin varolması için gerekli ve yeterli koşulların yaratıcısı olmaları nedeniyle otomobil sanayinin üreticileri olduklarını kavrarsa kendini de bir üretici olarak tasarlayabilir. Temel hücreye, yani bir birim olarak, belirli bir ürünü yaratan eylem olarak kabul edilen fabrikaya dayanarak, işçi hep daha geniş birimleri kavramayı başarır; ta ki ulusa varıncaya kadar. Ulus bütün olarak, yaptığı ihracatlarla, bir eşdeğer servetler bütününe karşılık değiş-tokuş ettiği servetler bütünüyle, dünyanın her köşesinden akan, servetler bütünüyle, nitelenen dev bir üretim aygıtıdır. Böylece, işçi gerçekten bir üretici halini alır, çünkü artık, fabrikadan ulusa, sonra da dünyaya varıncaya kadar, bütün derecelerinde, üretim süreci içindeki işlevinin bilincine varmıştır, böylece, sınıfın ne olduğunu hisseder, ve komünist olur, çünkü, onun için, özel mülkiyet üretkenliğin bir işlevi değildir; ve devrimci olur, çünkü kapitalisti, özel mülksahibini, ortadan kaldırılması gereken ölü

bir ağırlık, bir engel olarak tasarlar. Böylece, gerçekten, «devlet»i tasarlar, toplumun karmaşık bir örgütlenmesinin ne olduğunu tasarlar, çünkü bu örgütlenme, müthiş büyüklüğünün zorunlu kıldığı tüm yeni ve yüksek işlevleriyle tüm ilişkileriyle fabrika yaşamını yansıtan dev bir üretim aygıtı biçiminden ibarettir, kendi sanayisinin, kendi fabrikasının, kendi üretici kimliğinin yaşayıp gelişmesi için gerekli koşulların, uyumlu ve aşamalı, bütününü temsil eden dev bir üretim aygıtı biçiminden ibarettir.

İtalya'daki sözde-devrimci sendikalizm pratiği, tıpkı reformist sendikalizm pratiği gibi, Torino işyeri delegeleri hareketi tarafından reddedilmiştir; hatta iki kat reddedilmiştir, çünkü reformist sendikalizm sözde-devrimci sendikalizmin aşılmasıdır. Gerçekten de, sendika işçilere «yağ ve ekmek» vermekten başka birşey yapamıyorsa, burjuva bir düzende, sendika, sabit bir ücret pazarı sağlamaktan ve işçinin maddi ve manevi bütünlüğü için en tehlikeli olan duraksamaları ortadan kaldırmaktan başka birşey yapamıyorsa, reformist pratiğin böylesi sonuçları elde etmede sözde-devrimci pratikten daha başarılı olduğu açıktır. Eğer bir araçtan sağlayabileceğinden daha fazlası istenirse, eğer bir aracın kendi doğasının imkan verdiğinden daha fazlasını sağlayabileceğine inanılırsa, aralıksız biçimde yanlışlara düşülür, tümüyle demagojik bir eylemde bulunulur. İtalya'daki sözde-devrimci sendikalistler, sendikayı (örneğin demiryolu işçileri sendikasını) yalnızca «devrimciler»den oluşan, soğuk ve kayıtsız kitleleri sürükleyen gözüpek azınlıktan oluşan kapalı bir çevre haline getirmek imkanını tartışıyorlar sık sık. Yani, sendikalizmin, kitlenin tümünü örgütlemek olan temel ilkesini reddediyorlar. Bu sonuca ulaşıyorlarsa, bunun nedeni, «kendi» propagandalarının anlamsızlığını, sendikanın işçinin bilincine somut devrimci bir biçim kazandırma imkansızlığını, kendi ruhlarının en derin noktalarında, karışık biçimde hissetmeleridir. Bunun

nedeni, proleter devrim sorununu hiçbir zaman açık ve kesin bir biçimde ele almamış olmalarıdır; bunun nedeni, «üreticiler»in teorisinin bu ateşli savunucularının hiçbir zaman üreticilerin bilincine sahip olmamalarıdır: Onlar devrimci değil, demagogdurlar, bilinçleri oluşturan eğitmenler değil, ama söylevlerinin sahte parıltısıyla, coşkunluk yaratmakla yetinen ajitatörlerdir.

Öyleyse, delege hareketi Buozzi ya da D'Aragona'nın yerini Borghi'nin alması için ortaya çıkıp gelişmedi mi? Delege hareketi, bireyciliğin ya da kişilerin öne çıkarılmasının her biçiminin yadsınmasıdır. Emekçi kitlenin, üretime dayanan, somut çalışma eylemine dayanan bölünmez birliğinin bilincine vardığı ve bu bilince organik bir biçim verdiği büyük bir tarihsel sürecin başlangıcıdır. Bu bilince organik bir biçim verilmesi, bir liderliğin kendi saflarından çıkardığı liderlerden oluşan bir liderliğin inşasıyla olur. Böylece bu hiyerarşi, kişilerin düşebilecekleri yanlışlara rağmen, ulusal ya da uluslararası koşulların belirleyebileceği bunalımlara rağmen, proletarya diktatörlüğünün kuruluşuyla, Komünist Enternasyonal ile karşı konulmaz biçimde doruğuna ulaşacak olan engin bir tarihsel sürece doğru, kesin bir hedefe doğru yönelen bilinçli iradesiyle cisimleştirecektir.

Sendikalist teori, üreticiler toplumunun tarihsel gelişim sürecine ve üreticiye ilişkin böylesi bir anlayış dile getirmedi hiçbir zaman. Özel bir örgütlenme biçimine, yani zanaat ve sanayi sendikalarına ilişkin bir teori oluşturdu. Eğer bunu bir gerçekliğe dayanarak kurduysa, bu gerçeklik kapitalist serbest rekabet, emek gücünün özel mülkiyeti düzeni tarafından biçimlendirilmiştir. Öyleyse bir ütopya, büyük bir soyutlamalar şatosu kurdu yalnızca.

Üretim birimi, çalışma yeri temeline göre örgütlenmiş emekçi kitlenin gücüne dayanan Konseyler sistemi

anlayışı, Rus proletaryasının somut tarihsel deneyimlerinden kaynaklanmaktadır. Komünist Rus yoldaşların teorik çabasının sonucudur; onlar devrimci sendikalist değil, ama devrimci sosyalistlerdir.

İmzasız yayımlandı, *L'Ordine Nuovo*, cilt I, sayı 25, 8 Kasım 1919.

İŞYERİ DELEGELERİNİN PROGRAMI

GİRİŞ

Bu, Torino fabrika konseylerinin neredeyse tümünü kapsayan ilk meclisinin onayladığı programdır. Yalnızca bir program değildir bu; yeni bir proleter iktidar biçiminin ortaya çıkışını temellendiren kavramların sergilenmesini amaçlamaktadır. Bu sergileme propaganda amacını taşımaktadır ve daha önceden ortaya çıkmış bulunan proleter organlarla bir tartışma temeli oluşturmak için gerçekleştirilmiştir.

Dolayısıyla, bu ilk meclis, kesin bir program oluşturmak hakkına sahip çıkmamaktadır, çünkü bu, devrimci bir etkinliğin programıdır, ve bu nedenle de sürekli köklü yenileştirmelere açık olmalıdır. Amacı daha çok, İtalya'da komünist toplumun gerçekleştirilmesinde pratik bir deneyi başlatmaktır.

Tüm hakların kendilerine ait olduğunu öne sürenler ilk gelenlerdir; sendikaların tüm etkinliklerini kendilerinde toplamayı ve yüklendiği çeşitli işlevlerle birliğin tüm toplumsal yaşamı kapsayabileceğine herkesi inandırmayı isteyen o kişilerden bazılarının pratiği budur işte.

Bizler, işlevlerimizin ve iktidarımızın gerçekliği yoluyla, bu teorinin başta gelen bir yadsımasıyız. Bu, teorik bir yadsıma değildir, insan zihninin yapay bir kuruluşu değildir. İktidarımız, fabrika proletaryasının kendiliğinden iradesi yoluyla ortaya çıktı; fabrika pro-

letaryası, bir disipline ve yönlendirici kavramların içlerinde bu disipline ilişkin tek bir söz bile olmayan anlatımına - demokrasinin tüm güzel sözlerine rağmen- katlanmaktan bıkmıştır. Fabrika proletaryası, tek tek insanların güçsüzlüklerinin ya da eğilimlerin bir sonucu olarak, devrimin yolu olmayan bir yola sürüklenmemek için aralıksız biçimde tetikte durmak gereğinden bıkmıştır.

Ayrı ayrı her ulusta ortaya çıkan, fabrika delegeleriyle sonuçlanan keskin tepki budur işte. Delegelerin ortaya çıkışı, burjuva rekabet bağlamında fiyatlara ilişkin pazarlıklar ile insan kitlelerinin ve üretim araçlarının yönetiminin iki ayrı işlev olduğunu gösterir. Birincinin ticari denilebilecek bir hedefi vardır:

Bu hedef, belirli bir burjuva pazarda, mümkün olan en iyi fiyata satabilmek için (sendikaların yerine getirdiği işlev budur) bir işçi kategorisinin emeğinin değerini saptamaktan ibarettir. İkincinin potansiyel hedefi ise, aralıksız bir devrim-öncesi araştırma süreci yoluyla, insanları, organları ve kavramları hazırlamaktır; böylece bunlar memurların fabrikadaki otoritesinin yerini alabilecek ve toplumsal yaşama yeni bir disiplin getirebileceklerdir. Kendilerini de oluşturan mekanizma yoluyla, en demokratik iktidar türünü dile getiren delegelerin işlevi budur işte. Programın başına temel ilkelerin açıklanmasının konulmasının amacı, bu iki işlevin etkinlikleri ve yeterlikleri arasında kesin bir ayırım çizgisinin getirilmesidir.

Macaristan'da, sendika önderleri ile konseyler iktidarı arasındaki ölümcül çatışma, bizi aynı olayın İtalyan devriminde de tekrarlanmasını engellemeye çalışmak zorunda bıraktı. Bu amaçla, ilk başta sözkonusu iki işlevin arasındaki bağıntıları tanımladık ve bunların herbirine, kendi yönetmeliğinin, yönetim ilkesinin ve gündelik pratiğinin yüklediği görevleri dağıttık.

Demokratik vekillik ilkesi her iktidar biçiminde egemen olmalıdır, kitlelerin iradesinin uygulayıcıları

olmalıdırlar yalnızca. Bu ilke delegeler tarafından tam bir sadakatle pratiğe konulmuştur.

Rastlansal etkenlerin çeşitliliğinin bir sonucu olarak, bu sistemde henüz genel oy hakkı yoktur. Örneğin, bu sistemde, çok sayıdaki ajanlarıyla birlikte bir burjuvazi vardır; bir sendikaya üye olmayan bilinçsiz proleterler vardır henüz. Bu sonuncular, oy vererek iradelerini dile getirmek hakkına sahip olabilir ve olmaları gerekirse de, seçilme hakkına sahip olamazlar: Sendikalarda (ki bu konuda bilinçsizdirler) ya da, anlayışlarının dışında kalan, toplumsal yaşamda yetkiye sahip olamazlar.

Ama delegeler, proleterlerin tümü tarafından seçilmiş oldukları için, toplumsal bir iktidardırlar; ve proleterlerin tümü (bunlar bilinçli işçiler olduklarından kitleler üzerinde tartışmasızca yetkiye sahip olacaklardır) tarafından seçilmiş birlik üyeleri olduklarından, örgütlerin içlerinde birlik üyelerinin iradelerini temsil edebilirler.

Bir kez daha söyleyelim, program kesin olamaz ve hiçbir zaman da olmayacaktır. Birbirini izleyecek bölge ve dolayısıyla da ulus çapındaki meclislerin bu programı sürekli biçimde gözden geçirip, kapsadığı fikirleri geliştirmeleri gerekecektir.

Bu arada programın en geniş biçimde dağıtılıp tartışılmasını sağlamak için, delegelerin oluşturduğu meclis aşağıdaki kararları onayladı.

1. 31 Ekim 1919'da toplanan Torino fabrika delegeleri, konseylerin ve delegelerin iktidarlarına ilişkin programı oluşturdular. Şu kararları aldılar:

(a) Programın tüm proleter gazete ve dergilerde yayınlanması;

(b) Bütün İtalya'daki fabrikalarda dağıtılması;

(c) Önceki iç komisyonları temel alarak sanayi komisyonları oluşturmak, bunun çeşitli sanayilere uygulanmasını incelemek;

(d) Sloganı sınıf mücadelesi olan tüm örgütlerde

ve kooperatiflerde tartışılmasını ve sonra da benimsenmesini sağlamak.

2. Torino fabrika delegeleri meclisi, delegeler bölgelerine döndükten sonra en kısa sürede, programı incelemek ve ilk bölge ya da ulus çapındaki kongreyi hazırlamak için bölgesel bir meclis toplamaya karar vermiştir.

İlkeler

1. Fabrika delegeleri, bütün işçiler tarafından işyerlerinde genel oy temelinde seçilmiş olmaları nedeniyle, proleter sınıfın tek ve gerçek toplumsal (ekonomik ve siyasal) temsilcileridirler. Seçimlerinin çeşitli düzeylerinde, delegeler, otoriteleri ve toplumsal önderlikleri konseylerde ve konseyler sisteminden ileri gelen tüm işçilerin üretim organlarında (atölye, işyeri, fabrika, belirli bir sanayideki fabrikaların birliği, bir kentteki üretim işletmelerinin birliği, bir ilin bir ilçenin, bir bölgenin, ulusun, dünyanın makina ve tarım sanayinin üretim organlarının birliği) gerçekleşen birliğini cisimleştirirler.

2. Konseyler sistemi içinde birleşen işçiler, zanaat ve sanayi sendikalarının sınıf mücadelesi tarihindeki paylarını kabul ederler. Bunun yanında kapitalist rejimde oluştuğu biçimde rekabete dayalı emek pazarı varlığını sürdürdükçe çalışma saatleri ve ücretler konusunda iyileştirmeler elde etmek için ayrı işçi kategorilerini örgütleme görevlerini sözkonusu bu sendikalarda da yerine getirmeleri gerektiğini kabul ederler. Sendikaları vazgeçilmez bir örgütlenme biçimi olarak görürler, çünkü sendikalar, kapitalist üretim düzeni içinde aynı işlevleri yerine getirmelerinden kaynaklanan aynı bireysel çıkarları paylaşan işçilerin daha yüksek bir birliğini temsil ederler. Bütün işçilerin bir sendikaya üye olması gerektiğini savunurlar.

3. İşçi hareketinin hedefleri, doğrudan doğruya,

üretim yerinde örgütlenen işçilerden kaynaklanmalı ve fabrika delegeleri yoluyla dile getirilmelidir.

Zanaat ve sanayi sendikaları, tüm kategorilere doyurucu ücretler, çalışma koşulları ve saatleri elde etmek için topluluğun yanında yeralıp işveren örgütleriyle pazarlık etmek olan bugünkü işlevlerini sürdürmelidirler. Bunu, fabrika işçilerinin bilincinin ve emeğin şimdiki gereklerini sadakatla yansıtan açık, fiili anlaşmalar elde etmek için geçmişteki mücadelelerden kazandıkları tüm ustalığı ortaya koyarlar.

Öte yandan, konseyler, memurların kendisini işletme için ortaya koyan otoritesinin anti-tezi olarak, işletme temelinde örgütlenmiş işçi sınıfı iktidarının cisimleşmesidir. Toplumsal terimlerle söylersek, dayanışma içindeki proletaryanın tümünün kamusal iktidarı elegeçirmek ve özel mülkiyeti kaldırmak için verdiği mücadeledeki eylemini cisimleştirir.

4. Konsey içindeki sendika üyeleri, (ister kısmi, ister kollektif olsun) ekonomik hareketlerde disiplin ile düzenin sendikalar tarafından sağlanacağını, birliklerin hedeflerinin, emekçi kitlelerin temsilcileri olan, fabrika delegeleri tarafından belirlenmiş olması koşuluyla tartışmaksızın kabul ederler. Sendikaların kendi üyelerinin isteklerini belirlerken izlemek isteyebilecekleri başka her sistemi yapay, parlamentarist ve yanlış diye reddederler. İşçilerin demokrasisi, burjuva yurttaş kavramına ve sayılara dayanmaz; onun dayandığı temel, fabrikalarda ve ustalık gerektiren sınai üretim sürecinde işçi sınıfının doğal olarak benimsediği düzen ve emeğin işlevleridir.

5. Fabrika delegeleri, fabrika içindeki proleter ticaret örgütlerinin iç işlerini denetleyen özgül organlar olma haklarını kısmayı amaçlayan her türlü direnmeyi göğüslemeye hazır olduklarını açıklarlar.

6. Temsilciler tüm propaganda çabalarını, eylemlerini komünist devrimin hedeflerini gerçekleştirmek için sınıf mücadelesi temeline dayandıran ama he-

nüz birleşmemiş olan tek bir kategori içindeki tüm örgütleri ulus çapındaki tek bir birlik içinde kaynaştırma amacına yöneltirler.

İtalyan proletaryasının tüm zanaat ve sanayi sendikaları *Genel İş Konfederasyonu*'na katılmalıdırlar. Delegeler, komünist bilinç ile kendilerine oy veren tüm emekçi yoldaşlarına, üyesi oldukları örgütleri güçlendirmek için tüm kişisel ikna güçlerini kullanmaları çağrısında bulunurlar. İleri sürdükleri gibi, eğer işçiler gerçekten tümüyle olgun bir sınıf bilincine ulaşmışlarsa, o halde, İtalya'nın tüm proleter güçlerinin tek büyük sendikasını kurma gereği konusunda kendi kendilerini ikna etmeleri gerekir. Sendikaların işlerinde daha büyük bir rol oynamaları ve sendikalara, konseyler sistemini yöneten fikirleri aşılamaları gerekir; bu aşamada proletaryanın birliğinin yoluna dikilen tüm güçlükleri ortadan kaldırmaya çalışmaları gerekir. İşçiler, bugün birleşmemiş durumda bulunan çeşitli örgütlere iktidarı ele geçirme ruhunu, konseyler sistemini yöneten proleter iktidar ve öz-yönetim isteğini aşıladıklarında, bu örgütlerin kaynaşması artık yalnızca basit bir idari iş olacaktır. Öte yandan, delegeler, milliyetçi ya da dinsel ilkelere dayanan örgütlerden ayrılmaları için emekçi yoldaşlara çağrıda bulunurlar. Bu ilkeler, işçi örgütlerinin işlevlerine ve görevlerine tümüyle yabancıdır.

7. Torino'daki tüm işyeri delegelerinin meclisi, kendi seçimlerinin ve konseyler sisteminin yerleştirilmesinin İtalya'da komünist devrimin ilk somut belirtisi olduğunu güvenle ve korkusuzca önesürer. Meclis, birey olarak her temsilcinin sahip olduğu tüm araçları ve konseyler sistemini, atölye ve işyeri temelinde seçilmiş delegelerden oluşan, işçi konseyleri sisteminin baştanbaşa tüm İtalya'ya karşı konulmazcasına yayılmasına vakfedeceğine sözverir; böylelikle, İtalya'nın tümünden gelen işçi ve köylü delegelerinin ulusal kongresi mümkün olan en kısa zamanda toplanacaktır.

Delegelerin görevleri ve iktidarları (erkleri)

1. Delegeler, atölye sayısına uygun biçimde, bir fabrika içindeki atölye sayısına göre görevlendirilirler; sayıları geçici olarak iç komisyon tarafından saptanmıştır, nihaî sayıları fabrika konseyi tarafından saptanacaktır. Fabrika konseyi fabrikanın çalışmasına ilişkin genel bir inceleme yapacaktır. Konsey meclisleri, işçi sayısı ile aday sayısı arasındaki oranın ne olacağını belirleyeceklerdir.

İşletme personeli aşağıdaki kategorilere bölünecektir: Mühendisler, teknik gözetmenler, tasarımcılar, bölüm sekreterleri, ve iç yönetime (idareye) bağlı din adamları, satış, hesap ve yardımcı hizmetler. Üretim sürecinin bu alanında çeşitli uzman kategorilerin sahip olacağı kesin ağırlık, fabrika meclisi tarafından belirlenecektir.

2. Fabrikadaki tüm proleterler, ister kolla ister kafayla çalışsınlar, oy verme hakkına sahiptirler.

3. Sınıf mücadelesine bağlanmış her sendikanın üyeleri aday olarak seçilebilirler. Vekil olma yetkisi elinden alınmış olan bir delege, birbirini izleyen üç meclis için seçilme hakkını yitirir; böylelikle, aday olma hakkı bir seçim için askıya alınmıştır.

4. İlk seçimler, eski türden iç komisyonlara bağlı olarak yapılmalıdır. Seçilen komisyonlar normal olarak altı ay boyunca görevde kalacaklardır; bu dönem içinde delegelerin görevden çekilmeleri ile, kısmen (kimi atölyelerde) ya da fabrika çapında topluca, yerlerini başkalarına bırakabileceklerdir. Yeni seçimlerin kurallarını (bunlar genel ilkelerle uyuşmalıdır) eski delege meclisi belirlemelidir.

5. Delege her zaman kendi seçmeninin güvenine sahip olmalıdır: Dolayısıyla hemen görevden alınabilir. Eğer seçmenlerinin yarısından bir fazlası tarafın-

dan ya da fabrika meclisinin çoğunluğu tarafından reddedilmişse, vekilliğinin yenilenmesine çalışmak zorundadır. Eğer bu koşullarda vekilliğini yeniletemezse, fabrika meclisi onun delege olarak sahip olduğu hakları tanımayacaktır.

6. Oylama iş saatlerinde gizli oyla yapılacaktır. Oyların sayımına hemen ve herkesin önünde başlanacak, sonuçlar da hemen açıklanacaktır. Oy pusulasına adayın ismi el yazısıyla yazılacaktır. Oylama sürerken, fabrikanın başka herhangi bir bölümünden hiçbir işçi atölyeye giremez. Eğer sonuç ve sonucun geçerliliğinden kuşku duyulmaktaysa, oylama Konsey sekreteri gözetiminde bir kez daha yapılacaktır.

7. Fabrika konseyi seçimlerden sonraki iki gün içinde toplanmalıdır. Geçici olarak, konsey en yakında bulunan sosyalist klübün odalarında toplanacaktır. Konsey fabrika içinde tanındığında, meclis fabrika içinde toplanmalıdır. Konsey toplantılarının kuralları, konseyin kendisi tarafından konulacaktır.

8. Delegenin biribirinden ayrılmaz iki tane sorumluluğu vardır: (a) kendi atölyesinde sendika üyelerini temsil eder ve üyesi olduğu özel örgütün işlerinden sorumludur; (b) Atölyesindeki tüm işçileri temsil eder; bu işçilerin toplumsal etkinliklerinden, ekonomik işlerde haklarının savunulmasından sorumludur.

9. Bu nedenle, fabrika konseyi fabrika içindeki proletaryanın tümünü temsil eder. Delegeler kendi içlerinden fabrika yürütme kurulunu seçerler, bu kurula fabrikanın kendi içinde yürütme yetkisi, konsey meclislerinde de temsil yetkisi verirler.

10. Öte yandan, tüm yerel delegelerin genel meclisinde delegeler kendi kategorilerinin ve yerel üretimin çıkarlarını temsil ederler.

11. Öte yandan, bir bölge içindeki tüm yürütme kurullarının meclisinde delegeler tüm fabrika proletaryasının ve toplumsal yaşamdaki üretimin çıkarlarını temsil ederler.

12. Tek bir ilçede, aynı zanaat ya da sanayi birliğinin üyesi olan delegeler zanaat ve sanayi meclislerinde toplanacaklardır. Bu meclisler, kendi üyeleri içinden birliğin yerel dalının yürütme kurulunu görevlendireceklerdir.

Delegeler ve Birlikler

13. Özel bir kategorideki işçi meclisleri, birlik üyelerinin onda birinden fazlasını temsil eden delegelerin insiyatifi ile ya da o daldaki konsey tarafından toplanır. Sözkonusu kategori ile ilgili bir tartışma ortaya çıktığı her defasında doğal olarak toplantıya çağırılmalıdırlar.

14. Birliğin propaganda ve yönetim seksiyonlarının sekreterleri, işveren örgütleriyle pazarlıkları sürdürebildiklerini kanıtlamış olmalıdırlar; birlikte ve fabrika konseyinde dile geldiği biçimde, sendika üyelerinin iradesinin yürütücüleri olarak kabul edilmelidirler. Yürütme kurullarına karşı sorumludurlar.

15. Anlaşmaların tasarlanması ve işveren örgütleriyle yapılan pazarlıklar sekreterlere verilmiştir (havale edilmiştir). Yürütme kurulları temsilcileri onlara yardımcı olurlar.

Bir kategoriye ilişkin ekonomik anlaşmaların onaylanması, bu kategorinin meclisi tarafından yerine getirilir.

Hiçbir anlaşma onaylanmadıkça geçerli olarak kabul edilemez.

16. Bir anlaşma, onaylanmak için meclise sunulmadan önce, bu anlaşmanın birer kopyası ilgili olan her fabrikaya gönderilmelidir.

17. Böylece anlaşmalar delege meclisinde tartışılmış olacak; özel bir soruna neden olan sendika üyesi olmayan delegeler, tartışmadan çıkan anlaşma için oy kullanma hakkına sahip olacaklardır. Öte yandan, kategorilerin meclislerinde, delegeler üyesi olmadıkları bir sendikanın üyelerini ve yönetmeliğini eleştirm hakkına sahip değillerdir.

18. Bununla birlikte, bir kategori meclisinde bir araya gelen delegeler, sınıf mücadelesine bağlanmamış birliklerin yönetmeliklerini tartışmak ve eleştirmek hakkına sahip olmalıdırlar.

Fabrika delegelerinin yükümlülükleri

1. Delegenin en önemli ve en nazik yükümlülükleri fabrikanın içindedir. Konseyde ve memurların otoritesinin temsilcileri karşısında, delege yoldaşlarının duygularını sadakatle her zaman dile getirmelidir.

Atölye, delegenin iktidarının kaynağıdır; delegenin iktidarı, eylemlerini desteklemede ve onun tavsiyelerine uyarak disiplin içinde bulunmada yoldaşlarının gösterdikleri dayanışmada yatar. Böyle bir dayanışma ve disiplin, yalnızca seçmenler delegeyi kendi duygularının gerçek anlatımı olarak kabul ettiklerinde gerçekleşir.

2. Delegelerin çalışması. Delegelerin fabrika içindeki iktidarları, atölye dışında bulunmalarını gerektiren özel durumlarda işlerini bırakabilmelerini sağlamak için sınırlanacaktır.

3. Delegenin çalışma saatleri sırasındaki rolü çalışmanın denetlenmesi olarak özetlenebilir.

Şunları denetlemelidir:

(a) varolan iş anlaşmalarına sadakatle uyulmasını sağlamak ve işyerindeki işgücü ile işletme temsilcileri arasında ortaya çıkabilecek her türlü tartışmayı çözmek;

(b) yapılan işi haksızca ya da beceriksizce kötü değerlendirerek elinde bulunan gücü (iktidarı) sömüren ustabaşı karşısında, çalışma sürecine getirilen değişiklikler karşısında ya da pazarda görülen bir üretim bunalımı karşısında işçilerin çıkarlarını ve kişisel tepkilerini savunmak;

(c) işletmenin kışkırtmaları ya da çoğunluğun isteklerine katılmayanların neden olduğu kötü işleyişe karşı çalışma düzenini korumak;

(d) Kendi işyerinde kullanılan sermaye değerinin kendi işyerinin çıktısının bilinen tüm harcamalarla olan bağıntısının ve gerçekleştirilebilmesi mümkün olan çıktı artışının kesin bir biçimde anlaşılmasını sağlamak;

(e) kapitalistlerin, işletmede yatırılmış bulunan sabit sermayenin herhangi bir bölümünü başka yere aktarmalarına engel olmak.

4. Delege, burjuva üretim sistemlerini ve emek sürecini incelemeli ve incelemeleri için yoldaşlarını da teşvik etmelidir; bunu yaparken, üretimi hızlandırarak çalışmayı (işi) kolaylaştıracak olan eleştirilere ve tavsiyelere açık olmalıdır. Komünist eşitliğin, yalnızca yoğun bir üretici çaba yoluyla elde edilebileceği ve daha yüksek yaşam standartlarının üretimdeki düzensizliklerden ve çalışma disiplininin gevşetilmesinden değil de, toplumsal yükümlülüklerin ve ödüllendirmelerin iyileştirilip daha da eşitlenmiş biçimde dağıtılmasından (buysa çalışmanın zorunlu kılınması ve maaş oranlarının eşitlenmesi ile elde edilir) kaynaklanacağı herkese kesin biçimde açıklanmalıdır.

5. Delegeler, yukardaki düşüncelerin ışığında, yönetimin önerdiği iç teknik yenileştirmeleri incelemeli ve sorunu yoldaşlarıyla tartışmadan önce bir karar vermemelidirler; işçilerin çıkarlarının geçici olarak gördüğü herhangi bir zarar sanayicilerin de benzer fedakarlıklarda bulunmalarıyla dengelendiği ölçüde, sözkonusu yenileştirme üretim sürecindeki bir iyileştirmenin sonucu olduğu ölçüde delegeler yoldaşlarını böyle yenileştirmeleri kabul etmeye davet etmelidirler. Dolayısıyla, yönetimi; işyerindeki güvenlik, sağlık ve çalışma kolaylıklarına ilişkin yönetmeliğe saygılı olmaya zorlamak için, baskı yapmalıdırlar.

İşçi okullarına doğru

6. Mesleki ustalıklarını yetkinleştirmek isteyen tüm işçiler için fabrika temelinde bir okul örgütlemek konseyin görevidir. Yeterliğe sahip öğretmenler

fabrikanın kendi içinde bulunmalı, eğitim için gereken odalar ve donatım yönetim tarafından sağlanmalıdır.

7. Yönetimin çıraklar için organik bir eğitim sistemi getirmesini sağlamak ve çırakların çıkarlarını savunmada gözüaçık davranmak da konseyin görevidir.

8. İşçilerin terfi ettirilmeleri durumunda da konsey müdahale etmeli, kayırılan işçiler olduğunda, bu olayların maskesini indirmeli ve bunları patronların kullandıkları bir sınıf mücadelesi silahı olarak açıklamalıdırlar.

9. Geri ya da kayıtsız kalmış olan atölye delegeleri, sık sık yapılan seçimler ve referandumlar ile sarsılmalıdırlar. Bütün delegeler, kendi işyerlerinde toplumsal ve teknik sorunlarda sık sık referandumlar düzenlemek ve proleter organlardan kaynaklanan ilke ve öğütleri açıklamak için sık sık toplantılar yapmak zorundadırlar.

10. Hiçbir konsey, başta kategori delegeleri meclisinin onayını ,sonra da bu meclis yoluyla sanayi dalının yürütme kurulunun onayını almadan bir iş anlaşmasını bozmak hakkına sahip değildir.

11. Bir atölyede, delege tarafından, yönetimle bir tartışma ortaya çıkarıldığında ya da bir ilke sorunu halini aldığında ya da bu, atölyeler arasındaki bir çıkar çatışmasından kaynaklandığında, delege sözkonusu olayı hemen fabrika komiserliğine rapor etmelidir. Tartışmanın sürdüğü dönem boyunca delege çalışmaz.

BİR FABRİKANIN YÜRÜTME KOMİSERLİĞİ

Görev, işlevler, iktidar (erk)

1. Fabrika konseyi kendi üyesi olan delegelerin bir bölümünü alınan kararların yürürlüğe konması ve yönetimle pazarlık etmesi için görevlendirecektir:

Bu kişiler fabrikanın yürütme komiserliğini oluşturacaklardır. Fabrika yürütme komiserliği eski iç komisyonun yerini alacak ve fabrika yönetiminin kendisini böyle tanımasını sağlayacaktır.

2. Seçimlerin düzenlenmesi ve seçim oranları ayrı ayrı konseyler ve meclisler tarafından kararlaştırılacaktır.

3. Komiserlikte hizmet etmekle görevlendirilmiş olan belirli sayıdaki üyeler görev sürelerince çalışmayacaklardır; özel olarak bu işe ayrılmış bir yürütme komiserliği bürosunda bulunacaklar, delegelerin şikayetlerini dinleyecekler, bunları inceleyip, kabul ya da reddecekler, gerektiğinde de, tüm fabrikanın kendilerine vermiş olduğu güçle, destekleyeceklerdir.

4. Komiserlik delegeleri, fabrikadaki memur organları ve birlik sekreterlikleri arasındaki tüm görüşmelerde hazır bulunmalıdırlar.

5. Komiserlik üyeleri, her akşam, fabrikanın durumunu ve yoldaşlarının yaptıkları işi değerlendireceklerdir.

6. Yürütme Komiserliği delegeleri, delegelerin yaptığı denetim, inceleme ve propaganda çalışmasına mümkün olan tüm desteği sağlamalı, yavaş kalanları yüreklendirip yönlendirmeli, yetersiz ve beceriksiz olanları konseyde suçlamalıdırlar.

7. Yürütme Komiserliği üyeleri, konsey varoldukça, görev başında sürekli olarak kalabilirler: Seçimler sırasında ve seçimlerden hemen sonra da, sahip oldukları iktidarlarını ve sürmekte olan işlerini yeni gelen komiserliğe aktarmak için görev başında kalırlar.

Konsey'de güvensizlik oyu almış olan üyeler vekil yetkilerini otomatik olarak yitirirler.

8. Yürütme Komiserliği ile yönetim, ilan yapıştırma konusunda eşit haklara sahiptirler.

9. Yürütme Komiserliği, çalışma aralarında fab-

rika içinde gazetelerin özgürce dağıtılmasını sağlamalıdır.

10. Yürütme Komiserliği, işçilerin fabrikanın işleyişine ilişkin bilgilerini arttıracak istatistikleri biraraya toplayan, fabrika konseyi ile Yürütme Komiserliğinin yaptıklarını açıklayan, bölgedeki gazetelerde fabrikaya ilişkin çıkan haberleri yeniden yayımlayan, vb. onbeş günlük bir fabrika bülteni çıkarmaya çalışmalıdır.

Eğer fabrika pek küçükse, aynı sanayi kesimindeki başka fabrikalarla birleşebilir.

11. Yürütme Komiserliği, yerel Kooperatif Birliğiyle birlikte, fabrikada bir kooperatif kantin kurmak amacıyla, fabrikada bir toplumsal ve yardım vakfı kurmaya da çalışmalıdır.

12. Yürütme Komiserliği, kendi etkinliklerinin yazıldığı gündelik bir kayıt defteri tutmalı ve bu defteri onaması için her hafta konseye sunmalıdır.

13. Yürütme Komiserliği, propaganda ve araştırma görevlerini kendi üyeleri ve delegeler arasında dağıtmalıdır.

14. Fabrika konseyi, Yürütme Komitesinin raporunu dinlemek, fabrika içindeki durumu ve işgücünün moralini değerlendirmek, fabrikanın ya da kategorinin dış çıkarlarına ilişkin konularda Yürütme Komiserliğine tavsiyelerde bulunmak için Yürütme Komiserliği tarafından mümkünse her hafta (cumartesi, yarım-gün) toplantıya çağırılmalıdır.

Olağandışı durumlarda konsey her gün toplanabilir.

Yayınlar, ilanlar, raporlar, toplantılar

1. Torino delegeler meclisi, Avantil'yi bölgenin tek siyasal gündelik gazetesi olarak kabul eder; ilanların, delege toplantılarının kayıtlarını ve raporlarını yayımlamak için bu gazetede yer ayrılması gerektiğini kabul eder. Toplumsal serveti azaltacağından, başka gazetelerin yayımlanması gerektiği görüşünde değildir.

2. Bundan başka, meclis, bu yeni fikirleri tüm proleter süreli yayınlara kadar götüren yazıların yayınlanması gerektiğini kabul eder. Süreli yayınların delegelerin isteklerine verdikleri karşılıklar, bir sonraki toplantıda okunmalıdır.

İmzasız yayımlandı, *L'Ordine Nuovo*, 8 Kasım 1919, cilt I, sayı 25
(25 Temmuz 1920'de Gramsci bu metnin Fabrika Delegeleri hareketi «İnceleme Grubu» tarafından kaleme alındığından söz etmişti; ne var ki, Gramsci'nin bu metin üzerindeki etkisi kuşkuya yer vermemektedir).

TORİNO SOSYALİST SEKSİYONUNUN EYLEM PROGRAMI

Seçim komitesi, önceki yürütme kurulunun çalışmasını, bu kurulun devrimci eylemini, ulusal ve uluslararası durumun yeni taleplerinin ışığında örgütleyerek, tamamlayıp daha da geliştirebilecek yoldaşları seçmeyi kararlaştırdı. Böylece kendisini yöneten temel ölçütleri açıkladı; sözkonusu ölçütler sayesinde gerçekleştirilen bu liste yalnızca basit bir isimler derlemesi değil, iyi tanımlanmış bir eylem programıdır da.

Ulusal ve uluslararası siyasal yaşamın içinde bulunduğu en son dönemde, Parti, İtalya'nın emekçi halkı tarafından verilen sınıf mücadelesini kesin ve sağlam biçimde yönetemeyeceğini gösterdi. Partinin etkinliği parlamento grubunun eylemiyle içiçe geçmişti; başka deyişle, ya açıkça oportünist ve reformist, ya da nüfusun en geniş kesimlerini, proleter devrimin programına ve davasına kazanmak amacıyla, eğitmeye (Bolonya Kongresinin belirlediği devrimci anlamda) yarayabilecek hertürlü somut içerikten tümüyle yoksun bir eylemle içiçe geçmişti. Bu karışık ve anlamsız durum, Ulusal Konsey'in Flonsa'da yapılan toplantısında yeralan tartışmalar tarafından açıklığa kavuşturuldu; bunlar belirsiz ve karışık tartışmalardı, ama bu tartışmalardan açıkça ortaya çıkan noktalar şunlardı: 1. Parti'nin yönetici organla-

rı, her zamankinden daha çok, reformistlerin ve oportünistlerin ellerinde kalmıştı; 2. Maksimalist eylemlerin güçsüzlüğü, sınıf mücadelesinin içinde bulunduğu aşamayı sağlam ve somut biçimde kavrayamamış olmalarından, ve proletarya hareketinin en yüksek kurumlarında reformistler ile oportünistlerin gerçekleştirdiği sürekli etkinliğin karşısına kendi sürekli etkinlikleriyle çıkmalarına imkan verecek yöntemleri olmamasından kaynaklanmaktadır.

Eğer bu yönünün, şaşırmışlık ve karışıklık durumunun aşılması gerekiyorsa, parti, kitleler arasında 3. Enternasyonal tezlerinin benimsenmesi yolunda olumlu bir kampanya başlatmalıdır; 3. Enternasyonal tezleri Bolonya'da müthiş bir çoğunluk tarafından benimsenmiş, sonra da Parlamento'nun çekiciliği nedeniyle unutulmuşlardı.

Torino sosyalist seksiyonu, Sosyalist Parti'yi bütün İtalya'da İşçi ve Köylü Konseylerinin kurulması hareketini ilerletmeye sevk etmek sorumluluğunu almalıdır; bu Konseyler, ilk kertede, sendikal eylemin gelişmesi temeline dayanmalıdırlar; bundan böyle sendikal eylem, çalışma saatleri ve ücretlere ilişkin iyileştirmeler elde etmeye değil, ama sınai ve tarımsal üretim ile çalışma araçları üzerinde proletaryanın denetimi sorununu gündeme getirmeye yönelmelidir. Denetim talebinin hedefi, emekçi halkın tümünü çalışma ve üretim yerlerinde örgütlemek, kitlelerin en geniş kesimlerini temel ekonomik bir birim içinde birbirlerine çok daha sağlam biçimde bağlamak ve bu somut ve sağlam temel üstünde —İtalya şiddetli iç savaş aşamasına açıkça girmedikçe manevra özgürlüğü sunan tek temel budur— Parti'ye propagandasını başlatmak ve içlerinde proletarya diktatörlüğünün cisimleşeceği daha yüksek kurumları (siyasal Sovyetleri) oluşturma görevini başlatmak imkanını vermek olmalıdır. Bu nedenle Parti, reformistlerin ve oportünistlerin, denetimi burjuva devletin bir işlevi, Fabri-

ka Konseylerini ise sınai işbirliği, yani burjuva devlet bürokrasisi ve Parlamento ile işbirliği organları haline sokmak yolundaki her türlü girişimlerine karşı koymalıdır. Denetim, salt proleter organlar tarafından yerine getirilmelidir. İşçi sınıfı, denetimi, devrimci kitle eylemlerinin aracı haline getirmelidir.

Torino sosyalist seksiyonu, kurulmuş bulunan Fabrika Konseyleri'nin güçlü ve sağlıklı temeli üzerinde, sözünü ettiğimiz devrimci sürecin ikinci aşamasını başlatabilir ve başlatmalıdır. Torino seksiyonunun bu amaçla gerçekleştirdiği her enerjik eylem, başka sanayi merkezlerindeki işçi kitlelerini yüreklendirmeye ve oportünistlerin sahte tertiplerini engellemeye yarayacaktır; oportünistler, devrimci eylemi başlatmak ya da geliştirmek umudunu sunmayan organlara 'Konsey' adını vererek işçileri aptala çevirmek istiyorlar.

Torino'da, Fabrika Konseyleri daha şimdiden emekçi kitleler arasında proleter disiplinin sağlam bağlarını kurmuşlardır. Şimdi Torino sosyalist seksiyonu bu sağlam temel üzerinde kent için bir İşçi Konseyi oluşturmaya girişmelidir. Bu Konsey, kitlelerin devrimci ve siyasal dikkatini kendi üzerinde odaklaştırmaya ve kitlelerin kendisini gelecekteki proleter iktidarın yerel organı olarak kabul etmelerini sağlamaya çalışacaktır. Gelecekteki proleter iktidarın kazanılması için mücadele şimdi başlamalıdır. Geçiş dönemi içinde, Konsey, hem Parlamento ile burjuva devleti sürekli eleştiren bir organ, hem de belediyeleri doğrudan denetleyen bir organ olarak çalışmalıdır.

Belediye seçimlerinin, «tüm gerçek karar gücü (erki) İşçi Konseylerine» sloganıyla sürdürülmesi gerekecektir. Yerel seksiyonun, İşçi Konseyi içinde bir çoğunluk elde etmesi ve başkanlık, eğitim, propaganda, vb. görevlerinin komünist yoldaşlara verilmesini güven altına alması gerekecektir.

Yerel seksiyonun dürtüsü ile Konsey, kitlelere ko-

münizmin gerçek hedeflerini öğretmek ve onlara, içinde bulunulan dönemin acil sorunlarının çözümünün salt proleter bir iktidar merkezi, bir işçi devleti ile bulunabileceğini göstermek için düzenlenmiş yasa tasarıları (taslakları) hazırlayacak, tartışacak ve açıklayacaktır. Dolayısıyla, bu yasa tasarıları «Tüm İktidar Sovyetlere» sloganının gerçek ve dolaysız anlamını vermek için düzenlenmiş olacaklardır.

Devrimci harekete tam bir özerklik ve manevra özgürlüğü vermek için, seksiyonun, Parti ile sendikal örgütler arasındaki bağıntılar sorununa organik bir çözüm getirmesi gereklidir. Bu amaçla, seksiyon her sendika ve dernekte sürekli bir temel üzerinde komünist gruplar oluşturmaya başlamalıdır. Bu gruplar, örgüt içinde devrimci propagandayı gerçekleştirecek ve sendikal hareket içindeki her türlü oportünist ya da reformist yozlaşmayı eleştirip engelleyeceklerdir. Böylece, sınıf mücadelesinin başlıca iki aracı, sıkı bir işbirliği içine sokulmuş olacaktır. Bu işbirliği, artık yalnızca rastlansal bir ittifak sözleşmesine değil, ama sözkonusu iki aracın programlarının içten kaynaşmasına ve özdeşleşmesine dayanacaktır. Sendikalar içindeki bu komünist gruplar aracılığıyla, seksiyon, (kol emekçileri, beyaz yakalı işçiler, teknisyenler için) sanayi birliklerinin kurulmasına girişebilecektir. Bu birliklerin görevi, Fabrika Konseyleri ile birlikte, işçi denetiminin ve komünist üretim yönetiminin yüksek kurumlarını tasarlamak ve yaratmak, dolayısıyla da, çalışma saatleri ve ücretler konusunda verilen mücadelenin, içinde bulunulan aşamasını fiilen aşmak olacaktır.

Avanti! sorunu gündeme getirilecek ve bölgemizin gittikçe artan ihtiyaçlarına, yetkili organlarla uyum içinde, tutarlı bir çözüm bulunabilecektir. Aynı zamanda, gereken mali kaynakların derlenmesi çalışmasının da yoğunlaştırılması gerekecektir, çünkü bu kaynaklar olmaksızın, teknik ve idari iyileştirmeler

üzerine yapılan her türlü tartışma tümüyle akademik bir nitelik taşır.

Geçen seçimlerde benimsenen çalışma programının, imkanlar ölçüsünde, tümüyle gerçekleştirileceğinden emin olmalıyız. Aynı zamanda da, birlikte çalıştığımız kuruluşa aşılamaya çalıştığımız yeni yaşamın, bu kuruluşun sağlamlığına zarar vermeyip, tam tersine —onu değerli bir sınıf mücadelesi ve savunma aracı olarak kabul edecek olan— işçi sınıfı kitlesi içinden hep daha geniş bir taraftar topluluğunu kendine doğru çekerek, talepleri ve toplumsal dağıtımı düzenleyen yüce organ olma rolüne hazırlayarak, bu kuruluşun gelişmesini hızlandırmasını sağlama almalıyız.

Torino Kooperatif ortaklığı ile birlikte, Parti Yürütme Kurulu her altı ayda bir yönetim konseyinden işletmede gelişme ve onaylanmış programın gerçekleştirilmesi için yapılmış çalışma üzerine bir rapor istemelidir.

Emekçi kitleler, geçmişteki sonuçları bakımından oldukça hareketli olan şimdi ve gelecek günlerdeyse en büyük gücümüzü oluşturan sınıf ile içinde bulunulan yararlı ahengi koruyup sürdürmek için sıksık danışma meclislerine çağrılacaklardır.

Ulus çapındaki yönetici organların kararlarına kesin biçimde bağlı kalarak, gerçek sınıf çıkarlarını kapsayan tüm sorunlar konusunda, proletaryanın siyasal kapasitesini koruyup yoğunlaştırmak ve proletaryayı komünizme doğru yönlendirmek amacıyla kitleler arasında ajitasyon çalışması yapmamız gerekecektir.

Burjuvazinin, kendisini bekleyen ecelden, ancak gerici ve askeri bir diktatörlüğe başvurmaksızın kurtulamayacağına ve eninde sonunda buna başvuracağına inanıyoruz. Dolayısıyla, Parti'nin kendi örgütünü ve proletaryanın da kendi kazanımlarını korumak için, yalnızca yukarda sözünü ettiğimiz sendikal ve

siyasal eylemler aracılığıyla değil, ama özgül maddi hazırlıklar yaparak da hareket etmesi zorunludur.

Böylesi bir etkinlik açıktır ki, Yürütme Kurulunun sorumluluğu olamaz, çünkü bu, yalnızca bir yürütme organıdır; ama Yürütme Kurulu çalışmaya istekli grupların ve yoldaşların bu yöndeki tüm olumlu ve ciddi çabalarını desteklemek zorundadır. Değerli olduğu kadar nazik de olan bu çalışmada Yürütme Kurulu, uzlaşmaktan çok zaferimizi çabuklaştırmak için, her şeyden çok, disiplinsiz ve tecrit edilmiş hareketlerin ortaya çıkışını engellemekle ilgilenmelidir.

Yerel seksiyon tüm etkinliğini, gerçek devrimci süreçle uyuşan, bu ana eksene dayandırmalıdır. Yerel seksiyonun etkinliği şu hedeflere yönelecektir: 1. Proletaryanın silahlandırılması sorununu çözmek; 2. Taşrada, sanayi işçilerinin hareketiyle dayanışma içinde bulunan, bir yoksul köylü ve küçük-kiracı hareketi yaratmak.

İmzasız yayımlandı, *L'Ordine Nuovo*, 24-31 Ocak 1920, cilt I, sayı 35.

ÜRETİM ARAÇLARI

Komünist devrim, üreticinin ekonomik ve siyasal alandaki özerkliğini gerçekleştirir. İşçi sınıfının (diktatörlüğü kurmaya, işçi devletini yaratmaya yönelik) siyasal eylemi, ancak, genişlemek, ve kesin biçimde yerini sağlamlaştırmak isteyen, verimli olanaklar sunan yeni ekonomik koşulların fonksiyonu olduğunda gerçek bir tarihsel değer kazanır. Siyasal eylemin olumlu bir sonuca ulaşabilmesi için, ekonomik bir eylemle örtüşmesi gerekir. Komünist devrim, kendisi tarafından ortaya çıkarılan, kendisinin her türlü gerici girişime karşı canla başla savunduğu ve kendisini meşrulaştıran önceden varolan ekonomik olguların tarihsel olarak tanınmasıdır. Bu da, komünist devrimin sözkonusu olgulara organik bir biçim kazandırdığı, onlara kendi yerlerini verdiği anlamına gelir. İşte bu nedenle, komünist siyasal Sovyetlerin kuruluşu tarihsel açıdan ancak fabrika Konseylerinin çiçek açıp, ilk olarak kurulmalarından sonra gerçekleşebilir. Fabrika Konseyi ve fabrika Konseyleri sistemi bir deneydirler, işçi sınıfının üretim alanında tuttuğu yeni mevzilere ilişkin bir ilk belirtidirler, işçi sınıfına, kendisinin günümüzde sahip olduğu değerin, gerçek işlevinin, sorumluluğunun, geleceğinin bilincini vermeye imkan sağlarlar. İşçi sınıfı, her bireyin kişisel olarak gerçekleştirdiği deneyler toplamının sonuçlarını çıkarır, egemen sınıf psikolojisi ve kimliği kazanır, ve bir egemen sınıf olarak

örgütlenir, yani siyasal Sovyeti yaratır, kendi diktatörlüğünü kurar.

Bu konuda reformistler ve oportünistler son derece belirsiz bir düşünce öne sürer ve devrimin, üretim aracının gelişme derecesine bağlı olduğunu söylerler. Ama bu deyim, yani üretim aracı deyimi, reformistler için kutudan fırlayan bir şeytan demektir bir ölçüde. Maksimalist nihilizm deyiminden de hoşlanırlar, ağızları da, kafaları da hep bu deyimle doludur, ne var ki, bu deyime somut olarak bir kesinlik kazandırmaktan uzak dururlar, bu konuda sahip oldukları bilgilerinin bir örneğini sunmaktan kesinlikle kaçınırlar. «Üretim araçları» deyiminden ne anlıyorlar? Bununla maddi bir nesne, belirli bir araç, belirli bir makina mı demek istiyorlar, yalnızca bunu mu demek istiyorlar, yoksa bir atölyede belirli bir makina ya da belirli bir makinalar topluluğu çevresinde çalışan işçi topluluğunun örgütlenmesindeki hiyerarşik ilişkileri mi kastediyorlar? Ya da atölye dediklerinde, en geniş uzmanlaşması ile, örgütlenmesi ve bölümlenmesi ile, tüm makinaları ve donatımıyla birlikte atölye mi demek istiyorlar? Ya da fabrikanın bütününü mü kastediyorlar? Ya da aynı şirkete bağlı fabrikaların tümünü mü anlatmak istiyorlar? Çeşitli sanayi şirketleri arasındaki ilişkiler sistemini mi yoksa belirli bir sanayiyi başkalarına bağlayan sistemi mi, ya da sanayi ile tarım arasındaki bağı mı anlatmak istiyorlar? İhracat ile ithalat arasındaki denge sayesinde devletin dünyada sahip olduğu konumu mu, yoksa çalışma ve üretim koşullarını oluşturan, birbirlerine sıkısıkıya bağımlı olan çeşitli ilişkilerin tümünü mü anlatmak istiyorlar?

Reformistler ile oportünistler bir şeye somut bir kesinlik kazandırmaktan pek uzak dururlar. Siyasal bilgeliğin mirasçıları ve içinde şeytanın bulunduğu kutunun sahipleri olduklarını ileri süren reformistler ve oportünistler sosyalist geleceğin ve işçi sınıfı-

nın gerçek sorunlarını hiçbir zaman incelememişlerdir; tarihsel gerçeklik ve proleter kitlelerle her türlü maddi ve manevi ilişkiyi yitirmişlerdir, onlar, en ufak bir eylemde bulunamayan, en ufak somut bir yargıda bulunamayan, değersiz ve geveze hatiplerdir. Proleter gerçeklikle her türlü ilişkilerini yitirmiş olduklarına göre, geneloya dayalı seçimler fahişelere oy hakkı veren bir yasa çıkaran Turati'nin ya da cezaevleri ile tımarhanelerin disiplin düzeninde reform yapan bir Enrico Ferri'nin yeraldığı bir kabine kurulmasına imkan verdiğinde işçi sınıfının görevinin tamamlandığına pek içten ve pek kesin bir biçimde inanmaları son derece anlaşılır bir şeydir.

«Üretim araçları» yirmi yıldan bu yana gelişti mi? On yıldan beri, savaşın başından ateşkese kadar gelişti mi? Ateşkesten bugüne kadar gelişti mi? Marksizmin yorumlanmasının özel mülkiyetine ve tekeline sahip olmak isteyen, oportünist ve reformist aydınlar, parlamenter entrikaların ve kağıt oyunlarının, İtalya gerçeğinin derinlemesine ve sistemli biçimde incelenmesinden daha sağlıklı olduğuna her zaman inanmışlardır: Bundan dolayı, maksimalist «nihilizm» İtalyan ekonomisinin gelişimine ilişkin tek bir kitaba bile sahib değildir; bundan dolayı, İtalyan işçi sınıfı İtalyan proleter devriminin koşullarının gelişimi konusunda bilgi sahibi olamaz; bundan dolayı, İtalyan işçi sınıfı yukarda sözü geçen düşünülmedik ve beklenmedik «nihilizm»in vahşi ve düzensiz biçimde ortaya çıkışı karşısında silahsız durumda bulunmaktadır.

Ne var ki, eğitmen ve rehber olma görevlerine ihanet eden küçük-burjuva aydınların katkısından yoksun bulunsa bile, işçi sınıfı, üretim araçlarının, üretim ve mübadele aygıtının yaşadığı gelişim sürecini anlamayı ve değerlendirmeyi başarmaktadır. Fabrika Konseylerinin hazırlık toplantıları, mitingler, işçi sınıfının eğitimine, kutuya hapsedilmiş şeytanın

sahipleri tarafından yazılan broşürlerin ve yazıların onyıl boyunca okunmasından çok daha yararlı oldular. İşçi sınıfının çeşitli öğeleri, kendi somut deneylerini birbirlerine aktardılar ve bundan ortak (kollektif) bir miras elde ettiler; işçi sınıfı kendini komünist biçimde, kendine özgü yöntemlerle eğitti.

Her işçinin ekonomik alanda sahip olduğu konumun bilincine varması, bir Konseyin oluşturulabilmesi için, zorunlu oldu. Her işçi ilk başta temel bir birimin, atölye ekibinin, içinde yeraldığını hissetti; makinaların her yenilenişinin, kendisinin teknisyenle olan ilişkilerini değiştirdiğini hissetti: Eskiye oranla, işçinin teknisyene, ustabaşına artık daha az ihtiyacı var; dolayısıyla daha büyük bir özerklik kazandı, artık kendi disiplinini kendisi belirleyebilir.

Teknisyenin kendisi de değişti; sanayici ile olan ilişkileri tümüyle dönüşüme uğradı: Kapitalist çıkarların ajanı, güvenilir adam değil artık; işçi, çalışırken yaptığı sayısız hareket için artık teknisyene ihtiyaç duymadığına göre, disiplini sağlayan ajan olarak, teknisyen artık ayakbağı halini alır; böylece teknisyenin kendisi de bir üretici durumuna indirgenir, artık basit ve kaba sömüren - sömürülen ilişkileriyle bağlıdır kapitaliste. Düşünce tarzı (zihniyeti) küçükburjuva kalıntılardan temizlenir, proleter, devrimci olur. Sınai yenilikler ve kazanmış olduğu çok büyük mesleki ustalık işçiye daha büyük bir özerklik tanır, sanayi alanında ona daha yüksek bir konum sağlarlar. Ne var ki, hiyerarşi ilişkilerinde ve «vazgeçilmezlik» katsayısındaki değişiklikler, atölyeye ve fabrikaya yaşam veren temel birimle, atölye ekibiyle sınırlı kalmaz.

Delegenin şahsında, her çalışma ekibi, edinilen birleşik bilincin, özerklik ve çalışma içindeki öz-denetim derecesinin anlatımıdır; böylece her ekip fabrikada ve atölyede somut bir kimlik kazanır. Her fabrika Konseyi (her delege meclisi) yönetim kurulu üye-

lerinin aracılığıyla fabrikanın tüm işçilerinin sanayi alanında sahip oldukları yere ilişkin edindikleri birleşik bilinci dile getirir. Yürütme kurulu, fabrika yöneticisinde de, her işçinin teknisyende gözlemlediği değişikliğin aynısını gözlemleyebilir.

Fabrika bağımsız bir varlık değildir. Fabrika ölçeğinde, hammaddeleri düşük fiyata satın alıp, işlenmiş nesneyi daha iyi bir fiyata satabilmek gibi ticari bir yetiye sahip (özel mülkiyetin ayrılmaz parçası olan çıkarlar tarafından teşvik edilir) bir yönetici-mülksahibi yoktur. Bu işlevler tek tek fabrikalardan, aynı şirketin sahip olduğu fabrikaların bütününden aktarılır. Bu kadarla da kalmaz: Şirketler, hammadde sağlamak ve malların satıldığı pazarlara elkoymak rolünü fiilen üstlenen bir bankalar sistemi içinde ya da bir bankanın bağrında toplanırlar.

Ama, savaş sırasında, savaşın gerekleri nedeniyle, devlet, sanayie önceden düzenlenmiş bir plan uyarınca, hammadde sağlayıp dağıtmadı mı, üretimin tek alıcısı olmadı mı? Üretimin vazgeçilmez öğesi, sanayi kaptanı, mülksahibi-girişimcinin ekonomik kişiliği ne oldu öyleyse? Bireysel çıkarın dürtüklediği ve öngörüleri, insiyatifleriyle fabrikanın serpilmesini sağlayan mülksahibi-girişimcinin ekonomik kişiliği ne oldu öyleyse? Bu kişilik, çalışma ile üretimin koşullarını oluşturan ekonomik ve teknik ilişkiler sisteminin gelişim süreci içinde, üretim araçlarının gelişim süreci içinde eridi, ortadan kalktı.

Sanayi kaptanı, bir sanayi korsanı, bankalarda, salonlarda, Parlamento koridorlarında, Borsa'da yuvalanan bir dolandırıcı halini aldı. Sermaye sahibi üretim alanında artık ölü bir daldır yalnızca. Artık vazgeçilmez olmadığına göre, artık tarihsel işlevleri dumura uğradığına göre, polisin basit bir aracı halini alır, kendi haklarını doğrudan doğruya devletin ellerine verir, böylece devlet bu hakları acımasızca koruyacaktır.

Böylece, devlet üretim aracının tek mülksahibi halini alır; yöneticinin tüm geleneksel işlevlerini üstlenir, hammaddeleri satınalıp dağıtan, bir üretim planını zorla benimseten, ürünleri satın alıp dağıtan kişiliksiz bir makina halini alır; yeteneksiz ve görevden alınamayan bürokratların burjuva devletidir bu, politikacıların, maceracıların, dolandırıcıların devletidir bu. Çıkan sonuçlarsa şunlardır: Silahlı polis gücünün sayısı arttırılır, yeteneksiz bürokrasinin sayısı korkunç derecede arttırılır, aylaklığa susamış küçükburjuvazinin tüm hoşnutsuzlukları giderilmeye çalışılır, bunun için de, sayısız asalak organizma yaratılır.

Üretici-olmayanların sayısı sağlıksız biçimde artar, üretim aygıtının kucaklayabileceği tüm sınırları aşar. Çalışılır ama üretilmez, ateşli biçimde çalışılır, ama üretim durmadan düşer. Çalışmayı (emeği) yutup yokeden, üretkenliği yokeden dev bir uçurum, kocaman bir yarık işte bundan dolayı açılmıştır. İşçinin çalışmasının, karşılığı ödenmeyen saatleri, kapitalistlerin servetini arttırmaya yaramıyor artık; sayıları son derece yüksek olan memurların, ajanların, aylakların susamışlığını gidermeye yarıyor; bu yararsız asalaklar yığını için doğrudan doğruya çalışan kişilerin açlığını gidermeye yarıyor. Kimse de bundan suçlu değil, kimse de lanetlenemez: Çünkü, silahlı gücüyle birlikte, burjuva devleti, her yerde, her zaman buluruz; ayrışmakta olan, parça parça yokolup giden, ipoteğe verilmiş olan, uluslararası hurda pazarında açık arttırmaya satılacak olan sözkonusu üretim aracının yöneticisi halini alan burjuva devleti, her yerde, her zaman buluruz...

Üretim aracı, ekonomik ve toplumsal ilişkiler sistemi işte böyle gelişti. Üretim alanında, işçi sınıfı, çok yüksek bir düzeye ulaştı, çünkü ticari ve sınai tekniğin gelişimi, özel mülkiyete ve kişi olarak ka-

pitaliste ayrılmazcasına bağlı olan tüm yararlı işlevleri ortadan kaldırdı.

Dolaysız üretim alanından otomatik olarak sürülen özel mülksahibi kârın dağıtılmasını tekelinde bulunduran devlet iktidarının bağrına sığınır. Silahlı güç, işçi sınıfını, bir yıkım ve çürüme ortamına, tarihe aykırı hale gelen siyasal ve ekonomik bir köleliğe zorluyor. İşçi sınıfı makineler çevresinde saflarını sıklaştırıyor; yeni kazandığı özerkliğe, yeni kazandığı bilince, dayanan, çalışmaya dayanan temsili kurumlar yaratıyor. Fabrika Konseyi işçi sınıfının olumlu deneylerinin, üretim aracının ele geçirilmesinin temelidir; Fabrika Konseyi, doruk noktası diktatörlük, devlet iktidarının kazanılması olacak sürecin temelidir; devlet iktidarı, insan toplumunu boğan insan toplumunu çürütüp yokeden bu kangreni yok etmek, bu karışıklığı (bu kaosu) ortadan kaldırmak için kullanılacaktır.

İmzasız yayımlandı, L'Ordine Nuovo, cilt I, sayı 34, 14 Şubat 1920.

TORİNO VE İTALYA

Proleter Torino, şu günlerde Kutsal Hafta'sını yaşıyor. Kategoriler arasındaki mücadeleler yayılıp şiddetleniyor, alışılageldik taktikten değişik bir taktik gerektiren yeni çarpışmalar başlıyor, nasıl sonuçlanacağı henüz görülemeyen çarpışmalar yeni temeller üzerinde başlıyor. Bir yanda, haklı olma bilinci açık ve eksiksiz biçimde olduğu gibi duruyor, öte yandaysa, direnme isteği pekişiyor. Ve durum gerginleşiyor. Her işçi bunu böyle hissediyor. Sınıfının tarihi açısından herşeyin söz konusu olabileceği, her şeyin tehlikeye atılabileceği, belki de yitirilebileceği belirleyici önem taşıyabilecek bir anı yaşadığını az çok açık biçimde hissediyor. Sınıf eylemine, olması gereken katılım, hiçbir zaman bugün ulaştığı düzeye gelmemişti: Gerçekliğe egemen olma çabası, bizim dışımızda hareket eden bir mekanizmanın bizi sürüklemesine engel olma çabası, iradenin gerilimi, tüm bilinçleri kaplayan bir kaygı. Öyleyse bugün her zamankinden, çok daha gerekli olan bir şey var: Yüzümüzü örtmemek, önyargılara yer vermeyen bir zihin ve kocaman açılmış gözlerle gerçekliği saptamak. Herşeyin tehlikede olduğu bir anda, kararların ve yargıların azami bir soğukkanlılık tarafından yönetilmesi gerekir.

Bu durumun belirtileri herkes için bir ölçüde apaçıktır: İster metal sanayi işçileri, ister ayakkabı işçileri, terziler, memurlar olsun doksan bin işçi işi bı-

raktılar. Üretim çağrılarına Torino işte böyle karşılık veriyor, sosyalist kent olarak çok da iyi karşılık veriyor, üreticilerin kendi kurtuluşları için verdikleri mücadeleyi yoğunlaştırıyor. Ve bu doksan bin işçinin, elli bini açıkça mücadele ediyor, bu elli bin işçi için hedef boş bir söz değildir artık, elle dokunulabilir somut bir biçim almak, açık bir biçim almak için iç mücadeleler gerektiren o belirsiz düşlerden biri değildir artık, belirli birşeydir; Uğruna aralıksız bir eylemin sürdürüldüğü açık programdır, gündelik eylemin rehberidir. Mücadele onun gerçekleşmesine yöneliktir, bir iradeye karşı çıkan başka bir iradedir bu, bir güce karşı çıkan başka bir güçtür bu. Bu yeni durumun başarısından Fabrika Konseyleri mi sorumludur? Bir ölçüde, evet; bir ölçüdeyse, bu, tutarlı hale getirdiği bir eylem programında cisimleşen, yeni bir biçimde yeniden canlanan kentin ayaklanmacı ve devrimci geleneğidir. Bugün silahlar işte bu ruha karşı hazırlanıyor.

Silahları hükümet hazırlıyor, ama hükümetten önce sanayiciler hazırlıyorlar. Dahası, sanayicilerin yerel siyasal otoritenin üstünden atlayıp, kendilerini savunmaları için doğrudan doğruya merkezi yönetime başvurmuş olmaları da anlamlıdır. Şurası kesin ki, saldırıya geçmeye açıkça niyetleniyorlardı. Bugünse Torino savaş alanındaki müstahkem bir mevki gibidir: Ellibin asker vardır, tepenin üstüne toplar yerleştirilmiştir, kırlık alanda yedek güçler beklemekte, kentteyse, zırhlılar dolaşmakta; kentin ayaklanmaya en yatkın olarak bilinen kenar semtlerinde özel konutların damlarına, köprü başlarına, kavşakların ve fabrikaların yakınlarına makinalı tüfekler yerleştirilmiştir.

Bütün bunlar için Sanayici Beylere şükredelim. Güç ilişkilerinin içinde bulundukları düzeyin ne olduğunu herkesin gözleri önüne, eğer hala buna gerek varsa elbette, apaçık biçimde serdikleri için şük-

redelim kendilerine. Eğer aramızda hala düş gören biri vardıysa, işçilerimiz arasında devrim ya da ayaklanma ufkunun kent ya da fabrika boyutlarıyla sınırlandırılmasının yerinde olduğuna inanan biri vardıysa, fabrikanın otoritesini devletin otoritesinin basit bir öğesine ve basit bir dişlisine dönüştüren sürecin varolduğunu kabul etme konusunda hala güçlüklerle karşılaşan biri vardıysa, eğer hala böylesi hayalciler, böylesi kuşkucular varlıklarını sürdürüyorlardıysa, işte bu ders tam da onlara verilmiştir. Fabrika disiplini için mücadele edilmektedir ve devlet iktidarı da hala vardır, etkin ve aşılmaz durumdadır.

Öyleyse genel bir sorun, tüm kapsamıyla konulması gereken bir sorun söz konusudur. Bugün, gerçekliğin karşısında bulunuyoruz. Bunun, vicdanlarımızla bir hesaplaşmaya girişmek yerinde olur. Torino'da güçlerin bu biçimde toplaşmasına imkân veren şey, sonuçları özel çıkarlara dokunacak bir program temelinde çarpışmayı ve tüm İtalyan proletaryasının eylemini talep etmeyi yerel çapta, kabul etmek ya da daha doğrusu kabul etmeye başlamak değilse nedir? Şu son aylarda, kendisine bir çıkış yolu arayarak her ne pahasına olursa olsun genişlemeye yönelen bir devrimci enerji kitlesi kentimizde toplaştı, birikti. Bu çıkış yolu şimdilik yerel, tehlikeli ve belki de ölümcül bir kopuş olmamalıdır; hepsi birlikte ortak bir esere doğru yönelmesi gereken öğelerin gelişme sürecinin genelde ivme kazanması, güçlerimizin yayılması, hazırlık çalışmasının tüm ülke çapında yoğunluğunu arttırması olmalıdır.

Bugün Torino'da bir girişime tanık olundu. Bunun bir zafer mi, yoksa bir bozgun mu olacağını yarın göreceğiz; ama ne olursa olsun bundan geriye birşeyler kalsın, bir ders bıraksın, daha fazlasını yapmak için yüreklendirsin. Yalnızca Torino'da değil, ama tüm İtalya'da, tüm dünyada çarpışılıyor. Karar-

lılığı pekiştirmeye, iradeyi daha sağlamlaştırmaya yarıyan herşey, açıkça görülen kayıplar ve fedakârlıklar pahasına kazanılmışsa bile, bir hazırlık aracıdır. Fabrikalara geri döndüğümüzde herşey, yitirilmiş umut, düşkırıklığı, hatta zihinlerimizdeki öfke, işte bütün bunlar zaferimiz için bir silah olacaktır.

İmzasız yayınlandı, *Avanti!*, Piemonte basımı, 3 Nisan 1920.

FABRİKA KONSEYİ

Proletarya devrimi, devrimci olduğunu ileri süren bir örgütün ya da devrimci olduklarını ilan eden bir örgütler sisteminin keyfi eylemi değildir. Proletarya devrimi kendini, verili üretim güçlerinin («proletarya» deyimi ile özetlediğimiz) ortaya çıkışı ve gelişmesinde, («özel mülkiyet rejimi, kapitalist üretim tarzı, fabrika sistemi, demokratik-parlamenter bir devlet bağrında toplumun örgütlenmesi» deyimleriyle özetlediğimiz) verili bir tarihsel çerçevede ifade eden çok uzun süren tarihsel bir süreçtir. Bu sürecin belirli bir aşamasında, bir an gelir, yeni üretim güçleri insanların bir arada varoluşlarının çatısı olarak kabul edilen çerçeveler içinde artık özerk biçimde gelişip örgütlenemez olurlar.

İşte devrimci eylem, tam da bu belirli aşamada gerçekleşir; bu çerçeveleri şiddet kullanarak parçalamaya, devrimci üretim güçlerinin baskıyla içlerinde tutulduğu tüm siyasal ve ekonomik iktidar aygıtını parçalamaya yönelen bir çabadan ibarettir. Burjuva devlet makinasını parçalamaya ve kurtulmuş üretim güçlerinin, gelecekteki gelişme ve yayılmalarına uygun düşen bir biçimi bulabilecekleri çerçevelere sahip yeni bir devlet tipi oluşturmaya yönelik bir çabadan ibarettir; bu yeni devlet tipinin örgütlenmesi bu güçlere rakiplerini yenebilmeleri için gerekli ve yeterli silahları ve destekleri sağlayacaktır.

Öyleyse proletarya devriminin gerçek süreci, siyasal partiler ve sendikalar gibi, volantarist ve anlaşmaya yönelik örgütlerin etkinliği ve gelişmesiyle özdeşlenemez. Bu örgütler burjuva demokrasisi ve siyasal özgürlük alanında, bu siyasal özgürlüğün olumlu ifadesi (affirmation) ve gelişmesi olarak ortaya çıkarlar. Bu örgütler, devrimci süreci dile getiren ve (belirli tarihsel olasılık sınırları içinde) bu sürecin gelişimini önceden gördükleri ve geniş kitleler tarafından kendi isteklerinin anlatımı ve tohum halindeki hükümet aygıtı olarak tanındıkları ölçüde, devrimci süreç boyunca tüm işçi sınıfının kendi kurtuluşunu elde etmek için girişeceği ilerki eylemlerin doğrudan etmeni ve sorumlularıdırlar, ve giderek daha da çok olacaklardır. Ne var ki bu süreci cisimleştirmezler, burjuva devletin aşılması değillerdir, sermayenin sömürü ve baskı makinası olarak acımasız ilerleyişi boyunca ortaya çıkardığı devrimci güçlerin birçok biçime bürünen ürünlerinin tümünü kapsamıyorlar ve kapsayamazlar da.

Burjuva sınıfın ekonomik ve siyasal bakımdan egemen olduğu dönem boyunca, devrimci sürecin gerçek gelişimi fabrikanın gölgesinde ve kapitalizmin kendi yasalarına bağımlı kıldığı sayısız kişilerin bilincinin gölgesinde, yeraltında gerçekleşir; öyleyse ne önceden görülebilir, ne de denetlenebilir; gelecekte, onu oluşturan öğeler (duygular, istekler, alışkanlıklar, insiyatif ve yeni göreneklerin tohumları) toplumun evrimi ile, işçi sınıfının üretim alanında alacağı yerin artan önemi ile geliştiklerinde ve saflaştıklarında önceden görülebilir ve denetlenebilir olacaklardır. Devrimci örgütler (siyasal partiler ve sendikalar) genel olarak özgürlüğün ve demokrasinin olumlu ifadesi ve gelişmesi olarak ve yurttaşlar arası ilişkilerin hala varolduğu yerde, siyasal özgürlük ve burjuva demokrasisi alanında ortaya çıktılar. Devrimci süreç, ilişkilerin ezen ve ezilen, sömüren ve sömürülen ara

sındaki ilişkiler olduğu, işçi için özgürlüğün olmadığı, demokrasinin varolmadığı yerde, fabrikada, üretim alanında gerçekleşir. Devrimci süreç, işçinin hiçbir şey olduğu ama herşey olmayı amaçladığı (istediği), mülksahibinin iktidarının sınırsız olduğu yerde, mülksahibinin hem işçinin, hem de karısıyla çocuklarının yaşamı ve ölümü üzerinde iktidar sahibi olduğu yerde gerçekleşir.

Kapitalist toplumsal sistemin doğasında bulunan, kendi içkin yasalarına uyan ve işçi tarafından istenmemiş ve işçi tarafından öngörülmeyen bir durumdan kaynaklandıkları için denetlenemeyen sayısız eylemin birbirine karışmasının zorunlu sonucu olan işçi devriminin izlediği tarihsel sürecin gün ışığına çıktığını söylediğimizde, artık bu tarihsel sürecin önceden görülebileceği ve denetlenebileceğini mi söylüyoruz acaba?

Bunun, işçi sınıfının tümünün devrimcileştiği zaman olabileceğini söylüyoruz. Burjuva sınıfın hükümet kurumlarında işbirliği yapmayı ve demokrasi çerçevesi içinde bir muhalefet olarak işgörmeyi genelde reddetmesi anlamında değil de, bir fabrikanın bağrında toplandığı biçimiyle, tüm işçi sınıfının zorunlu olarak bir işçi devletinin kuruluşuyla sonuçlanacak, tüm İşçi Enternasyonalini, giderek de, tüm insanlığı kapsayacak evrensel bir biçim içinde, tümüyle özgün bir biçim içinde insan toplumunun biçimlendirilmesine zorunlu olarak götürecek bir eyleme kalkışması anlamında devrimcileştiği zaman olabileceğini söylüyoruz. Ve bugünkü durumun devrimci olduğunu söylüyorsak bunun nedeni; bütün dünyada işçi sınıfının temsili kimliğe sahip ve bir sınai temelde kurulmuş yeni tip işçi sınıfı kurumları yaratmaya (hiç kuşkusuz, deney açısından eksikleri olan ve tümüyle özgün bir girişimi deneyen ezilmiş bir sınıfa özgü yanlışlar, arayışlar ve duraksamalarla birlikte) tüm gücüyle başladığını görmemizdir. Bu-

günkü dönemin devrimci olduğunu söylüyorsak bunun nedeni, işçi sınıfının bütün güçleri ve tüm iradesiyle kendi devletini kurmaya doğru yönelmesidir. Fabrika İşçi Konseylerinin doğuşunun çok büyük bir tarihsel olay olduğunu, insan soyunun tarihinde yeni bir çağın başlangıcı olduğunu söylememizin nedeni işte budur. Bu sayede devrimci süreç günışığına çıktı ve önceden görülebileceği ve denetlenebileceği aşamaya girdi.

Burjuvazinin denetlediği toplumun ve burjuva sınıfın tarihsel evriminin liberal aşamasında, devletin temel birimi, fabrikada işçi sınıfını kendi yararına köle eden mülk sahibiydi. Bu liberal aşamada, mülk sahibi aynı zamanda hem bir girişimci hem de bir sanayiciydi. Sınai iktidar, sınai iktidarın kaynağı fabrikada bulunuyordu; işçiyse patron olmadan olmaz inancından bilincini kurtarmayı başaramıyordu; patronun (mülksahibinin) kimliği, sanayicinin, üretimden ve dolayısıyla da, işçinin ücretinden, ekmeğinden, giyeceğinden ve evinden sorumlu yöneticinin kimliğiyle özdeşleşmişti.

Burjuva sınıfın tarihsel evriminin emperyalist aşamasında, sınai iktidar fabrikadan ayrıldı ve bir tekelde, bir tröstte, bir bankada, devlet bürokrasisinde toplandı. Sınai iktidar sorumsuzlaşır, giderek daha otokratikleşir, daha acımasızlaşır, daha keyfileşir. Ama «patron«un («şef»in) uyrukluğundan da hiyerarşinin yarattığı kölece bir anlayıştan da kendini kurtarmış olan ve yeni tarihsel aşamanın sonucu olan yeni toplumsal koşulların ittiği işçi, özerklik ve insiyatif bakımından paha biçilmez kazançlar elde eder.

Fabrikada, işçi sınıfı belirli bir organik sistem içindeki belirli bir «üretim aracı» halini alır. İşçilerden herbiri, bu sistemde «rastlansal» olarak yer alır; yaptığı iş açısından değil de yalnızca kendi niyetle-

ri açısından «rastlansal», çünkü o emek ve üretim süreci içinde belirli bir zorunluluğu temsil eder. İşe alınmasının da ekmeğini kazanabilmesinin de tek yolu budur işte. İşçi eğer kendisinin temsil ettiği bu «belirli zorunluluğa» ilişkin açık bir bilinç elde eder ve buna dayanarak bir devletin tüm özelliklerine sahip temsili bir aygıt (yani gönüllü, sözleşmeci olmayan, üyelik kartına dayanan, ama mutlak, organik olan, yiyeceğin, barınmanın, giyeceklerin ve sınai üretimin güvence altına alınması koşuluyla kabul edilmesi gereken bir gerçekliğe sıkısıkıya denk düşen bir aygıt) kurarsa, eğer işçi, işçi sınıfı, bunu yaparsa, son derece derin anlama sahip birşey başarmış olur. Yeni bir tarih, işçi devletlerinin komünist bir toplum oluşturmak için, yani büyük sınai işletme (fabrika) modeline göre ve bu temele dayanarak örgütlenmiş bir toplum, içinde her halkın, insanlığın her bölümünün şu ya da bu sınırlar içersinde devlet biçiminde örgütlendiği ölçüde değil de, şu ya da bu üretimi temsil ettiği ölçüde bir kimliğe sahip olduğu bir Komünist Enternasyonal oluşturmak için kaynaşmak zorunda oldukları bir İşçi Devletleri çağı başlar böylece.

Bu temsili aygıtı kurduğu ölçüde, işçi sınıfı gerçekte **primum mobile**'nin bütün üretim araçlarının en önemlisinin yani işçi sınıfının kendisinin mülksüzleştirilmesini tamamlar. Böylece kendini yeniden keşfeder, kendi organik birliğinin bilincine varır ve böylesi bir birlik olarak kapitalizme karşı çıkar. Böylece işçi sınıfı sınai iktidarın ve bu iktidarın kaynağının fabrikaya geri döndürülmesi gerektiğini ileri sürer. İşçi sınıfı fabrikayı işçilerin bakış açısıyla yeni bir ışıkla aydınlatır: İşçi sınıfının içinde kendisini özgül organik bir bütün olarak biçimlendirdiği biçim, yeni bir devletin, işçilerin devletinin hücresi, yeni bir temsili sistemin, yani Konseyler sisteminin temeli olarak fabrikaya, üretimin belirli bir biçimlenişine uy-

gun olarak doğduğu için, işçilerin devleti kendi gelişiminin, bir devlet olarak ortadan kalkışının ve bir dünya sistemine Komünist Enternasyonal'e organik olarak katılımının koşullarını da yaratır.

Bugün olduğu gibi, büyük bir fabrikanın Konseyinde, üretim sürecini gerçekleştirmek için her çalışma ekibi (her meslek dalı) her atölyenin öteki ekipleriyle, proleter açıdan, kaynaşır, üretimin her anı, proleter açıdan, öteki anlarıyla kaynaşır: Böylelikle, yerkürenin zenginliğini tüm insanlık adına çekip çeviren uluslararası bir yönetime bağımlı bulunan tek bir organizmanın bağrında... İngiliz **kömürü**, Rus **petrolüyle**, Sibirya'nın **buğdayı**, Sicilya'nın **kükürtüyle**, Vercelli bölgesinin **pirinci**, Styria'nın **odunuyla** birleşir dünyada. İşçilerin Fabrika Konseyi, işte ancak bu anlamda artık devrimci proletaryanın siyasal örgütü değil de dünya ekonomisinin yeniden-örgütlenmesi, ulusal olduğu kadar dünya düzeyinde de tüm insan topluluğunun yeniden-örgütlenmesi olan komünist Enternasyonal'de doruğuna ulaşacak bir tarihsel sürecin ilk hücresidir. Bugünkü devrimci eylemlerin herbiri ancak bu sürece kusursuzca katıldığı ölçüde, hem tasarlanışında, hem de gerçekleşmesinde, bu süreci onu bağlayan ve engelleyen burjuva üstyapılardan kurtaran bir eylemi temsil ettiği ölçüde bir değere sahiptir ve tarihsel bakımdan varolur.

Siyasal parti ile fabrika Konseyi, sendika ile fabrika Konseyi arasında kurulması gereken ilişkiler şu aşağıdaki ilkede zaten örtük olarak (zımnen) bulunmaktadır: Parti ve sendikalar, devrimin tarihsel sürecinin denetlenebilir tarihsel bir biçim aldığı bu yeni kuruma kendilerini ne bir hami ne de önceden oluşmuş üstyapılar olarak zorla kabul ettirmemeleri gerekir; parti ve sendikalar kendilerini, bu kurumu, burjuva devletin yoğunlaştırdığı tüm kısıtlayıcı (zorlayıcı) güçlerden kurtarmanın bilinçli etmenleri ola-

rak kabul etmelidirler; devrim sürecinin daha hızlı olabileceği, kendilerini kurtarmış üretim güçlerinin en yüksek ölçüde gelişebilecekleri dış ve genel (yani siyasal) koşulları örgütleme görevini benimsemeleri gerekir.

İmzasız Yayımlandı, *L'Ordine Nuovo*, cilt II, sayı 4, 5 Haziran 1920.

SENDİKALAR VE KONSEYLER

Sendika önceden belirlenmiş bir olgu değildir. Üyesi olan işçilerin gücü ve iradesi, onu tanımlayan bir siyaseti kabul ettirdiği ve bir hedefi önerdiği ölçüde kurumlaşır, yani, belirli bir tarihsel biçim alır.

Nesnel olarak, sendika, pazarı denetlemek amacıyla kendini örgütlediğinde, emeğin kapitalist sistem içinde bir meta olarak aldığı biçimdir. Bu biçim, işçilerin güçlerini, işçi sınıfı ile sermayanin iktidarı arasında elverişli bir denge yaratacak yoldan yoğunlaştırma ve yönetme sanatında, uzmanları (uzman olarak adlandırıldıklarında), örgüt teknisyenlerini (teknisyen olarak adlandırıldıklarında) memurları toplayan bir bürodan ibarettir.

Sendikal örgütün gelişmesini iki olgu niteler: 1. Sendika gittikçe artan sayıda işçiyi kapsar; 2. Hareketin gücü ve disiplini merkezi bir büroda odaklaşıncaya kadar, sendika amacını merkezileştirir ve genelleştirir. Büro, dayandığı kitlelerden ayrılır ve kolaylıkla tahrike kapılabilen geniş kitlelerden beklenmesi gereken budalaca tutku ve gelip geçici istekler rüzgarlarından, akımlarından kendini kurtarır. Sendika böylece sözleşmeye ilişkin pazarlıklar yapabilme ve sorumluluklar alabilme yetisini edinir. Böylece, işçilerle olan işlerinde işvereni belirli bir yasallığı (meşruluğu) kabul etmek zorunda bırakır; bu yasallık, sendikanın sözleşmelere bağlı kalma gücüne

ve yapılan sözleşmelerin getirdiği yükümlülüklere işçi kitlelerin saygılı olmasını sağlama yetisine dayanır.

Sanayi alanında bir yasallığın ortaya çıkması, işçi sınıfı için büyük bir zaferdir, ama nihai ve kesin zafer değildir. Sanayi alanındaki yasallık, işçi sınıfının yaşam standartlarını iyileştirdi, ama bu, gene de yalnızca bir uzlaşma, güçler dengesi işçi sınıfından yana oluncaya kadar yerine getirilmesi ve desteklenmesi gereken bir uzlaşmadır. Sendika görevlileri sanayi alanındaki yasallığı gerekli ama sürekli olarak gerekli olmayan bir uzlaşma diye kabul ederlerse; güçler dengesini işçi sınıfından yana çevirmek için sendikanın elinde bulunan tüm araçları kullanırlarsa; işçi sınıfının herhangi bir anda sermayeye karşı zaferle sonuçlanan bir saldırıya kalkışıp, sermayeyi yasalarına bağımlı kılması için gereken tüm maddi ve manevi hazırlık çalışmasını yerine getirirlerse, sendika bir devrim aracı olur, sendika disiplini de (sanayi alanındaki yasallığa işçilerin saygılı olmasını sağlamak için kullanıldığında bile) devrimci bir disiplin olur.

Sendikalarla Fabrika Konseyleri arasında egemen olması (ağır basması) gereken ilişkilerin şu sorunun ışığında ele alınması gerekir: Sanayi alanındaki yasallığın doğası ve değeri nedir?

Konsey sanayi alanındaki yasallığın yadsınmasıdır. Hep bu yasallığı parçalamaya, işçi sınıfını, sınai iktidarın ele geçirilmesine doğru yöneltmeye ve onu sınai iktidarın kaynağı haline getirmeye çabalar. Sendika yasallığı temsil eder, ve üyelerinin yasallığa saygılı olmasını sağlamayı amaçlamalıdır. Sendika, sanayicilere karşı sorumludur, ama yalnızca kendi üyelerine karşı sorumlu olduğu ölçüde: İşçiye ve ailesine, aralıksız biçimde iş ve ücret sağlamayı, yani yiyecek ve konut sağlamayı garanti eder. Devrimci kendiliğindenliği sayesinde, Fabrika Konseyi her an sınıf savaşı kıvılcımını atmaya yönelir; oysa, sen-

dika, bürokratik biçimi nedeniyle, sınıf savaşının patlak vermesini bile önlemeye yönelir. Bu iki kurum arasındaki ilişkiler, Konseylerden kaynaklanan gelip geçici bir itkinin işçi sınıfı için bir geri kalma ya da bozgunla sonuçlanmasını engelleyecek biçimde düzenlenmelidir; başka deyişle, Konsey sendikanın disiplinini benimseyip özümsemelidir. Bu ilişkiler, Konseyin devrimci kimliği sendika üzerinde bir etkiye sahip olacak ve sendikanın bürokrasisi ile bürokratizmi ortadan kaldıran bir ayıraç işlevi yerine getirecek biçimde düzenlenmelidir.

Konsey her zaman için sanayi alanındaki yasallıktan kendini koparmaya çabalar. Konsey, sömürülen ve ezilen, kölece çalışmak zorunda bırakılan kitlelerden ibarettir: Bu nedenle, her başkaldırıyı evrenselleştirmeye ve başkaldırı hareketinin her güç gösterisine kesin bir kapsam ve değer kazandırmaya çabalar. Yasallıktan ortaklaşa sorumlu bir örgüt olarak sendika, bu yasallığı evrenselleştirmeye ve sürdürmeye çabalar. Sendika ile Konsey arasındaki ilişkiler, işçi sınıfı saldırısının, yasallıktan kopuşun, işçi sınıfı için en uygun anda, yani işçi sınıfı kalıcı bir zafer için vazgeçilmezcesine gereken asgari hazırlığa sahip olduğu anda gerçekleşeceği koşulları yaratmalıdır.

Sendikalar ile Konseyler arasındaki ilişkiler yalnız şu ilkeye göre sabitleştirilebilir: Konsey seçmenlerinin çoğunluğu ya da önemli bir sayısı sendikalarda örgütlenmelidir. Bu iki kurumu hiyerarşik bir bağımlılık ilişkisiyle birbirine bağlama yolundaki her türlü girişim, her ikisinin de yıkımına götürür ancak.

Konseyleri yalnızca sendikal mücadelenin bir aracı olarak kabul eden anlayış, bürokratik bir disiplin ve (sendikanın Konsey üzerinde doğrudan denetime sahip olduğu) bir hiyerarşik yapı içinde maddi bir biçim alırsa, bir devrimci gelişim gücü olan Konsey kısırlaşır; proleter devrimin günümüzdeki gelişiminin ye-

ni üretim ve çalışma tarzları, yeni disiplin tarzları ve sonuç olarak da, komünist bir toplum yaratmaya kendiliğinden biçimde yönelen bir biçimi olan Konsey kısırlaşır. Konseyin ortaya çıkışı, işçi sınıfının üretim alanında bulunduğu konumun bir işlevi ve işçi sınıfı için tarihsel bir gereklilik olduğu için, Konseyi hiyerarşik biçimde sendikaya bağımlı kılma yolundaki her türlü girişim er ya da geç iki kurum arasında bir çatışmanın ortaya çıkmasıyla sonuçlanacaktır. Konseyin gücü, kendi özerk kurtuluşlarını amaçlayan ve tarihin yaratımına kendi insiyatif özgürlüklerinin damgasını vurmak isteyen emekçi kitlelerin bilinciyle yakın ilişki içinde bulunmaktan —gerçekte bu bilinçle özdeşleşmekten— ibarettir. Bir bütün olarak kitleler Konseyin etkinliğine katılırlar ve süreç içinde öz-saygı ölçüsü edinirler. Sendikanın etkinliğine ise son derece kısıtlı sayıda üye katılır; sendikanın gerçek gücü bu olguda yatar, ama bu olgu, aynı zamanda, çok ağır tehlikelere girilmeksizin sınanamayacak olan bir güçsüzlüktür de.

Bundan başka, sendikalar, egemen olmak için değil de, daha yüksek biçimleri halini almak için Konseylere doğru dolaysız bir eğilim içinde olurlarsa, bu durumda, Konseyin her an yasallıktan kendini koparmak ve sınıf savaşının son aşamasını başlatmak eğilimini yansıtacaklardır. Sendika sözleşmelere ilişkin pazarlıklarda bulunma yetisini yitirecektir; bunun yanında, işçi sınıfının atılgan güçlerini disipline sokan ve düzenleyen bir etmen olma rolünü de yitirecektir.

Eğer sendika üyeleri sendikalarının içinde devrimci bir disiplin yerleştirirlerse, yani kitlelerin sermayeye köl olmak için değil de, işçi devriminin zaferi için gerekli gördükleri bir disiplin yerleştirirlerse, bu disiplin Konsey tarafından hiçbir kuşkuya yer bırakmaksızın kabul edilip benimsenecektir. Eğer sendika merkezleri, devrimci hazırlık merkezi halini

alırlarsa ve hareketi başlatma konusunda gerçekleştirdiği kampanyalar, onu oluşturan kişiler ve yaptığı propaganda nedeniyle kitleler tarafından böyle kabul edilirse, bu durumda merkezi ve mutlak kimliği kitleler tarafından büyük bir devrimci güç olarak, bütün yol boyunca bağlandıkları mücadelenin başka bir (hem de çok önemli) başarı koşulu olarak kabul edilecektir.

İtalya'nın koşullarında, sendika görevlileri sanayi alanındaki yasallığı kalıcı bir durum olarak kabul ederler. Pekçok kez de, bu yasallığı, mülksahibiyle aynı bakış açısından savunurlar. Emekçi kitleler arasında olup biten herşeyde yalnızca karışıklık ve kasıt görürler. İşçinin kapitalist disipline karşı ortaya koyduğu başkaldırı eylemini bir başkaldırı olarak evrenselleştirmezler; kendi başına anlamsız olan fizik eylemi kavrarlar yalnızca. Bu nedenle, «kapıcının yağmurluğu» öyküsü de, tıpkı «Rusya'da kadınların toplumsallaştırılması» efsanesi gibi, budala gazeteciler tarafından geniş biçimde yaygınlaştırıldı ve yorumlandı. Bu koşullarda, sendika disiplini sermayeye yapılan bir hizmetten başka hiçbir şey olamaz; bu koşullarda Konseyleri sendikalara bağımlı kılma yolundaki her türlü girişim, yalnızca gerici olarak değerlendirilebilir.

Komünistler devrimci eylemin, mümkün olduğunca, bilinçli ve sorumlu bir eylem olmasını isterler. Dolayısıyla, işçi sınıfı saldırısının başlayacağı anın seçiminin (böyle bir anın seçilebileceği ölçüde) işçi sınıfının en bilinçli ve en sorumlu kesiminin ellerinde bulunmasını isterler. Bu kesim, Sosyalist Parti içinde örgütlenen ve örgütün yaşamında en etkin rolü yerine getiren kesimdir. Bu nedenle, komünistlerin, sendikanın disiplin gücünü ve sistemli merkezilikini yitirmemesini istemeleri mümkün olamayacaktır.

Sendika ve fabrikalarda, kalıcı biçimde örgütlenmiş gruplar içinde kendilerini oluşturan komünistler,

buralara 3. Enternasyonal'in fikirlerini, tezlerini ve taktiklerini taşımak zorundadırlar; sendika disiplini üzerinde etkili olmak ve sendikanın amaçlarını belirlemek zorundadırlar; Fabrika Konseyleri'nin kararları üzerinde etkili olmak ve kapitalizmin işçi sınıfı için yarattığı koşulların ateşlendirdiği başkaldırı dürtülerini, devrimci bir bilinç ve yaratıcılığa dönüştürmek zorundadırlar. En ağır tarihsel sorumluluğu üstlenmiş oldukları için, Parti içindeki komünistlerin çeşitli işçi sınıfı kurumları arasındaki doğal karşılıklı bağımlılık ve içiçe geçme ilişkilerini, aralıksız bir etkinlik yoluyla göstermeleri kendilerine çok büyük yarar sağlar. Disiplin ve örgütlenmenin devrimci bir ruhla gerçekleşmesini işte bu ilişkiler mümkün kılar.

İmzasız yayımlandı, **L'Ordine Nuovo**, cilt II, sayı 5, 12 Haziran 1920.

L'ORDİNE NUOVO'NUN PROGRAMI ÜSTÜNE

Nisan 1919'da, üç, dört ya da beş yoldaş **L'Ordine Nuovo** adında bir derginin yayımına başlamayı kararlaştırdığımızda (toplantılarımızın tutanakları hala varolmalı, çünkü bu tutanaklar tarihe, evet beyler, tarihe bırakılmak üzere kaleme alınmış ve temize geçirilmişti!) hiçbirimiz (nerdeyse hiçbirimiz...) dünyanın yüzünü değiştirmeyi, binlerce insanın yüreklerini ve kafalarını yenileştirmeyi düşünmüyordu, tarihte yeni bir çağ açmayı düşünmüyordu. İçimizden hiç kimse (nerdeyse hiç kimse diyelim, çünkü birkaç ay içinde 6000 abonemiz olacağını düşleyenler vardı) bu girişimin başarısı üstüne tatlı hayaller beslemiyordu. Kimdik bizler? Neyi temsil ediyorduk? Hangi yeni sözü söylüyorduk?... Ne yazık ki, o zamanlar yaptığımız toplantılarda bizleri birleştiren tek duygu belirsiz bir proleter kültür için duyduğumuz belirsiz bir tutkudan kaynaklanıyordu; birşeyler yapmak istiyorduk; İtalyan toplumunun altüst oluşunun yaklaştığı bir anda, Ateşkesi izleyen ayların ateşli yaşamına dalmış, yönelişsiz, kaygılı hissediyorduk kendimizi. Ne yazık ki, bu toplantılarda kendini duyuran biricik ses boğulmuştu. İçimizden teknisyen olan bi ri şöyle dedi: «Üretim aracı olarak fabrikanın örgütlenişini incelemek gerekir. Bütün dikkatimizi kapitalist üretim ve örgütlenme yöntemlerine yöneltmemiz ve bunu işçi sınıfının ve partinin özelliklo dikkat ole

ceği bir konu haline getirmemiz gerekir»; içimizden başka biriyse, insanların örgütlenişiyle, insanların tarihiyle, işçi sınıfının psikolojisiyle ilgilenen biriyse şöyle dedi: «İşçi kitlelerin bağrında olup biteni incelemek gerekir. İtalya'da Sovyetle karşılaştırılabilecek, aynı doğaya sahip birşey işçi sınıfı kurumu biçiminde birşey var mı? Bize şu sözleri ileri sürme imkânı verebilecek birşey var mı: Sovyet evrensel bir biçimdir, yalnızca Rusya'ya özgü bir kurum değildir; Sovyet, sanayi alanında özerklik kazanmak için mücadele eden proleterlerin olduğu her yerde, işçi sınıfının kendi kurtuluş iradesini dile getirdiği biçimdir; Sovyet, işçi kitlelerin öz-yönetim biçimidir'. Öyleyse kendi kendimize sormamız gereken şey, İtalya'da, Torino'da Sovyetler yönetiminin bir tohumunun bile, buna ilişkin belirsiz bir umut, hafif bir istek bulunup bulunmadığıdır.» Polonyalı bir yoldaşın birdenbire sorduğu bir soru (Niye İtalya'da İşyeri Komiteleri Kongresi toplanmadı hiçbir zaman?) karşısında şaşıran ilk yoldaş o ilk toplantılar sırasında şöyle cevap verebilirdi: «Evet, İtalya'da, Torino'da, işçi yönetiminin bir tohumu, bir Sovyet tohumu vardır, İşyeri Komitesidir bu da. Bu işçi kurumunu inceleyelim, bir soruşturma yapalım, kapitalist fabrikayı da inceleyelim, ama maddi üretimin örgütlenişi olarak değil, çünkü bunun için elimizde olmayan özelleşmiş bir kültüre sahip olmamız gerekir; kapitalist fabrikayı, işçi sınıfının zorunlu biçimi olarak, siyasal organ olarak, işçi sınıfının özyönetiminin **ulusal toprağı** olarak inceleyelim». Yeni bir biçimde konuşmaktı bu, ne var ki reddedildi, tam da yoldaş Tasca tarafından reddedildi.

Yoldaş Tasca ne istiyordu? İşçi kitleler içinde hiçbir doğrudan propagandaya girişilmemesini istiyordu, federal sekreterler ile sendikalar arasında bir uzlaşma olmasını istiyordu, bir federal sekreterler kongresi toplanmasını ve resmi bir eyleme girişmek için bir

plan yapılmasını istiyordu; böylelikle **L'Ordine Nuovo** grubu kendini beğenmiş, boşuna gayret gösteren sorumsuz bir klik durumuna indirgenmiş olacaktı. **L'Ordine Nuovo**'nun ilk sayılarının gerçek programı neydi ki? Somut sorunlara duyulan boş ve belirsiz bir özleme rağmen, programı, her türlü somut programın yokluğuydu. **L'Ordine Nuovo**'nun ilk sayılarını yönlendiren fikir neydi? Hiçbir yönlendirici fikir yoktu, yayımlanmış malzemeye ilişkin hiçbir ciddi düzenleme yoktu. Yoldaş Tasca «kültür» dendiğinde ne anlıyordu? Soyut olarak değil de somut olarak ne anlıyordu demek istiyoruz. «Kültür» dendiğinde yoldaş Tasca «düşünmek» sözünü değil de «hatırlamak» sözünü anlıyordu, bundan kullanılmış şeyleri, harap olmuş şeyleri, işçi sınıfının tapon eşyalarını «hatırlama»yı anlıyordu; İtalyan işçi sınıfına (öylesine geri, öylesine kaba ve eğitimsiz olan) Louis Blanc'ın çalışmanın örgütlenmesine ilişkin «düşünceler»i olduğunu ve bu düşüncelerin gerçek deneyimlere neden olduklarını tanıtmayı, cesur İtalyan işçi sınıfının yararına «hatırlatma»yı anlıyordu. Eugène Fournière'in sımsıcak ve güzel (ya da buz gibi) bir sosyalist devlet şeması oluşturmak için titiz bir okul çalışması yaptığını «hatırlatma»yı, Michelet'nin ruhuna sadık kalarak (ya da cesur Luigi Molinari'nin ruhuna) Paris Komünü'nü «hatırlatma»yı anlıyor, ama Rus komünistlerinin, Marx'ın yolunu izleyerek, Sovyetler sistemini Paris Komünü'ne bağladıklarını sezmiyor bile, Komün'ün «sınai» kimliği üstüne Marx'ın gözlemlerinin Rus komünistlerinin Sovyeti anlamalarına, Sovyet **fikrini** oluşturmalarına, hükümet partisi halini alan kendi partilerinin çizgisini çizmelerine yaradığını sezmiyor bile. İlk sayılarında **L'Ordine Nuovo** neydi? Bir antolojiydi, yalnızca bir antolojiydi; Napoli'de, Caltanisetta'da, Brindisi'de yayımlanabilecek biçimdeki bir dergiydi; irkitici küçük «haberler»e ve güzel anlamlı tahta baskılara eğilimi olan soyut bir

haber, soyut bir kültür dergisiydi; ilk sayılarında **L'Ordine Nuovo** buydu işte: Katıksız bir tutarsızlık, iskele atacak ideolojik bir liman ve izlenecek bir eylem yolunu tırıs adım arayan, orta düzey bir entellektüalizm ürünü. Nisan 1919'da yaptığımız toplantılardan sonra yayımlanan **L'Ordine Nuovo** gerçekte buydu işte; tutanaklara geçirilmiş olan bu toplantılarda yoldaş Tasca güçlerimizi İtalyan işçi sınıfı içinde sovyetçi bir geleneğin «keşfedilmesi»ne ayırmamız, gerçek İtalyan devrimci ruhunun damarını işlemeye ayırmamız önerisini, ölçülü, küçük İtalyan sosyalist ailesinin sağlıklı geleneklerine ters düştüğü için geri çevirmişti; gerçek İtalyan devrimci ruhu diyoruz, çünkü bu ruh işçi Enternasyonal'inin evrensel bir eğilimine denk düşüyordu, gerçek tarihsel bir durumun ürünüydü, işçi sınıfının kendi çabasının sonucuydu.

Togliatti ile ben, yazıkurulu içinde bir hükümet darbesi tezgahladık; işyeri komiteleri sorunu dergimin 7. sayısında açıkça ortaya konuldu; o yazıyı yazmadan birkaç gece önce, yazının genel çizgisini yoldaş Terracini'ye açıklamıştık, Terracini de teori konusunda olduğu kadar pratik konusunda da tümüyle aynı görüşte olduğunu açıklamıştı; Terracini tarafından da onaylanan bu yazı Togliatti'nin de katılımıyla yayımlandı, ve öngördüğümüz şeyler gerçekleşti; Togliatti, Terracini ve ben eğitim çevrelerinde, fabrika meclislerinde tartışmalara katılmaya çağırıldık; işyeri komiteleri tarafından delegelerin ve veznedarların sınırlı toplantılarında tartışmaya çağrıldık. Demek ki aynı yönde direndik, İşyeri komitelerinin gelişimi sorunu ana sorun halini aldı, *L'Ordine Nouovo*'nun fikri halini aldı, işçi devriminin temel sorunu olarak, proleter «özgürlük»ün sorunu olarak ortaya konulan sorun halini aldı. *L'Ordine Nuovo*, bizim ve bizi izleyen herkes için, «Fabrika Konseyleri gazetesi» halini aldı; işçiler *L'Ordine Nuovo*'yu sevdiler (bunu derin bir hoşnutlukla ileri sürebiliriz). İşçiler *L'Ordine*

Nuovo'yu neden sevdiler? Çünkü gazetede çıkan yazılarda kendilerinin bir parçasını, kendilerinin en iyi parçasını buluyorlardı; çünkü *L'Ordine Nuovo*'nun yazılarının tam da kendi iç arayışları tarafından beslendiğini hissediyorlardı: «Nasıl özgür olabiliriz?... Nasıl kendi kendimiz halini alabiliriz?...» Çünkü *L'Ordine Nuovo*'da çıkan yazılar soğuk entellektüel kuruluşlar değildir, ama en iyi işçilerle yaptığımız tartışmalardan doğuyorlardı; çünkü bu yazılar gerçekten Torino işçi sınıfının olan ve bizlerin de hissettiği ve uyandırdığı duyguları, istekleri, tutkuları işliyordu; çünkü **L'Ordine Nuovo**'da çıkan yazılar, işçi sınıfının derin bir kurtuluşa ve gerçek bir anlatım kazanmaya doğru yaşadığı bir evrimin uğrakları gibi kabul edilebilen gerçek olayları «dikkate almak»la birdi nerdeyse. İşçiler **L'Ordine Nuovo**'yu işte bunun için sevdiler ve işte **L'Ordine** Nuovo'nun fikri böyle «oluştu». Yoldaş Tasca bu oluşuma, bu hazırlanmaya hiçbir şekilde katılmadı; **L'Ordine Nuovo** kendi fikrini onun iradesinden ve devrime «katkısı»ndan ayrı olarak geliştirdi. Bugünkü tavrının ve polemiğinde kullandığı «ton»un açıklamasını bunda buluyorum; kendi «anlayışı»na ulaşmak için gayretle çalışmadı, bu anlayışın doğmadığına şaşmıyorum, çünkü sevilmiyordu, ayrıca bu konuyu böylesine basit biçimde işlemiş olmasına da şaşmıyorum, bu denli hafiflik ve iç disiplin yokluğuyla eyleme geçmesine, bir yıl önce tutanakta belirttiği ve savunduğu **resmi** kimliği bu eyleme yeniden kazandırmaya çalışmasına da şaşmıyorum.

II

Bir öceki yazıda, **L'Ordine Nuovo**'nun programı karşısında yoldaş Tasca'nın aldığı ilkesel tavırların kaynağını tanımlamaya çalıştım. Sözkonusu program, işçi sınıfının, fabrika Konseyleri sorunu çevresinde toplanan, pratik ve manevi gereklilikleri karşı-

sında edindiğimiz gerçek deneyimin bir sonucu olarak yavaş yavaş düzenlenmişti. Yoldaş Tasca bu deneyime katılmadığı için, hatta bu deneyimin gerçekleştirilmesine bile karşı olduğu için, Fabrika Konseyleri sorununu gerçek tarihsel terimleriyle kavrayamadı; bu sorunun bizim, yani Togliatti, ben ve bize yardım etmeyi kabul eden başka birkaç yoldaşın yaptığımız açıklamalar yoluyla —anlaşılabilir birkaç duraksama ve birkaç yanlışa rağmen— benimsemeye başladığı organik gelişimi de kavrayamadı. Tasca'ya göre, fabrika Konseyleri sorunu kelimenin aritmetik anlamında bir sorun halini almıştı: İtalyan işçi ve köylü sınıfının tümünü hemen nasıl örgütlemek gerektiğini bilmek sorunu. Polemik içinde yeralan yazılarından birinde, Tasca, Komünist Parti'yi, sendikayı ve fabrika Konseyini aynı plana koyduğunu yazar; başka bir yerde, *L'Ordine Nuovo*'nun «tarihsel» bir birleşme biçimi olarak, bugün ancak burjuva devletle karşılaştırılabilecek bir tip olarak kabul edilen fabrika Konseyinden ayırdetmek amacıyla parti ve sendikal örgütlere verdiği «gönüllü» sıfatının anlamını kavramadığını gösterir. L'Ordine Nuovo'nun ortaya koyduğu anlayışa göre —bir teori olduğu için, bir fikir çevresinde örgütleniyordu, bu fikir, özgürlük fikriydi (somut olarak ta, bugünkü tarihsel yaratım düzleminde, işçi sınıfının özerk devrimci eylemi çevresinde örgütleniyordu)— fabrika Konseyi «kamusal» kimliğe sahip bir kurumdur, oysa parti ve sendika «özel» kimlik taşıyan birliklerdir. İşçi, üretici olması nedeniyle, yani evrensel kimliğinin bir sonucu nedeniyle, toplum içindeki işlevinin ve konumunun bir sonucu nedeniyle fabrika Konseyi içinde yeralmaya sürüklenmiştir, tıpkı yurttaşın da parlamenter demokratik devlet içinde yeralmaya sürüklenmesi gibi. İşçi, yazılı bir sözleşmeye imza atarak, her an yırtıp atabileceği bir «sözleşme»ye imza atarak, partiye ve sendikaya «gönüllü» olarak girmeye sürüklenir: «Gönül-

lü» olma özellikleri, «sözleşmeye dayanan» kimlikleri nedeniyle parti ve sendika hiçbir şekilde Konsey'le karıştırılamaz; çünkü Konsey aritmetik (sayısal) olarak değil de morfolojik (biçimsel açıdan) olarak gelişen ve üst biçimlerinde, **kapitalizm** tarafından kar amacıyla yaratılmış bulunan üretim ve mübadele aygıtının **proleter** biçimlenişini dile getirmeye yönelen bir kurumdur. **L'Ordine Nuovo**'nun Konseylerin örgütlenişinin üst biçimlerinin gelişimini, sınıflara bölünmüş toplumlara özgü siyasal terminolojiyle değil de, sanayinin örgütlenişinden ödünç aldığı terimlerle belirtmesinin nedeni işte bundandır. **L'Ordine Nuovo** tarafından geliştirilen anlayışa göre, Konseyler sistemi, «federasyon» sözcüğüyle ya da anlamca buna yakın bir sözcükle anlatılamaz; bu sisteme ilişkin bir fikir edinmek ancak, belirli bir fabrikanın içinde bir çalışma ekibini bir başka ekibe, bir atölyeyi başka bir atölyeye bağlayan sınai ilişkiler bütününü bir sanayi merkezinin tümüne yayarak mümkün olabilir. Torino örneği bizim için bir gerçekleşme örneğiydi; yazılarımızdan birinde, Torino'yu İtalyan komünist devriminin tarihsel potası olarak görmemizin nedeni buydu işte. Bir fabrikanın içinde, işçiler, üretilen değerlerin mülk edinilmesi tarzından (belirli bir anlamda) bağımsız olan sınai teknik tarafından kesinlikle belirlenmiş biçimde örgütlenmiş bir şekilde, imal edilen nesnenin işlenişine katıldıkları ölçüde üreticidirler. Bir otomobil fabrikasının bütün işçileri, ister metal sanayi işçisi, duvarcı, elektrikçi, ya da marangoz, vb. olsunlar otomobilin imal edilmesi için aynı şekilde gerekli ve vazgeçilmez oldukları ölçüde, sınai planda örgütlenmiş olarak, kesinlikle bölünmez ve tarihsel açıdan gerekli bir organ oluşturdukları ölçüde üretici olma kimliğini ve işlevini üstlenirler. Torino'nun kentsel gelişiminin geçirdiği evreler şunlardı: Başkentin önce Floransa'ya sonra da Roma'ya taşınması ve başlangıçta İtalyan devletinin Piemonte

devletinin genleşmesi biçiminde oluşmuş olması, Torino'yu kendi küçük-burjuva sınıfından yoksun bıraktı, çünkü bu sınıf yeni İtalyan devlet aygıtına personel sağlamıştı. Ne var ki, başkentin taşınmış olması ve Torino'nun birdenbire modern kentlerin özelliği olan bir öğeye indirgenip yoksullaşması Torino'nun çökmesine neden olmadı; tam tersine, Torino yeniden gelişmeye başladı. Bu gelişme, kentteki makina sanayi, yani Fiat fabrikalarının bütünü geliştiği ölçüde, yöntemli biçimde gerçekleşti. Torino yeni devletin küçük-burjuva aydınlar sınıfını sağlamıştı; kapitalist ekonominin gelişimi, İtalyan ulusunun zanaatçılığını ve küçük sanayiyi yıkıma uğratarak, Torino'ya çok yoğun bir proleter kitlenin akın etmesine neden oldu. Bu proleter kitle, kente bugünkü görünümünü kazandırdı, belki de bütün Avrupa'nın en özgün görünümünü. Kent, bütün kentin hareketini «yöneten» ve bu hareketlerin varış noktalarını düzenleyen bir sanayi çevresinde doğal olarak örgütlenmiş ve merkezileşmiş bir görünüş kazandı ve bu görünüşü korudu. Torino **otomobil** kentidir, tıpkı Vercelli bölgesinin **pirinç** ile nitelenen ekonomik bir bütün olması gibi, tıpkı Kafkasya'nın **petrolle**, Güney Galler'in **taş kömürü** ile, vb. nitelenmesi gibi. Bir fabrika içinde, metal ve odun işleyen emekçilerin, elektrikçilerin, marangozların, vb. çabalarını birleştiren ve birbirine uyumlu kılan belirli bir ürünün üretilmesi amacıyla örgütlenerek işçilerin ortak özellikler edinmeleri gibi, **kent** ölçeğinde de, proleter sınıf, egemen sanayiye dayanarak, yani yalnızca varolması nedeniyle tüm kentsel bütünü örgütlemeye ve yönetmeye yeterli olan sanayiye dayanarak biçimlenir. Böylece, ulus ölçeğinde, bir halk, ihraç ettiğine dayanarak, dünyanın ekonomik yaşamına yaptığı gerçek katkıya dayanarak biçimlenir.

L'Ordine Nuovo'nun aklı pek dalgın okuru yoldaş Tasca, bu teorik açımlamadan hiçbir şey anlama-

dı/ kaldı ki, bu açımlama, gene aynı **L'Ordine Nuovo** tarafından yayımlanan birkaç yazıda yoldaş Lenin'in ortaya koyduğu görüşlerin ve I.W.W. devrimci sendikal birliğin Amerikalı teorisyeni, Marksist Daniel De Leon'un görüşlerinin, İtalyan gerçeğine taşınmasından başka bir şey değildi. Gerçekten de yoldaş Tasca, «odun», «pirinç», «kükürt», vb. sözcükleriyle anlatılan ekonomik komplekslerin tasarlanmasına tümüyle muhasebeye ve ticarete ilişkin bir anlam verir. Başka yerdeyse, Konseyler arasında hangi ilişkinin varolabileceğini sorar kendine, daha başka bir yerdeyse **L'Ordine Nuovo** tarafından savunulan fikrin kaynağını yönetilmeyi yıkan fabrikaya ilişkin Proudhoncu görüşte bulmaktadır. Oysa, «Fabrika Konseyi» başlıklı yazının ve Emek Borsası Kongresine ilişkin bir yorumun da yeraldığı aynı 5 Haziran tarihli sayıda, Marx'ın üreticilerin komünist toplumunun sınai kimliğinden açıkça sözettiği Paris Komünü üstüne olan yazıdan bir alıntı da yer alıyordu. De Leon ve Lenin kendi görüşlerinin temel motiflerini, işte Marx'ın bu eserinde bulmuşlardı; **L'Ordine Nuovo**'da çıkan ve yoldaş Tasca'nın, kanıtlandığı gibi, yalnızca yüzeysel biçimde ve tarihsel ve ideolojik sözlerinden hiçbirşey anlamaksızın okuduğu yazıların (bu söylediklerimiz özellikle de polemiği başlatan sayı için geçerlidir) oluşturulmasında kalkılan noktalar işte bunlardı.

Bu polemiği izlemiş olanlar için, işçi sınıfı özgürlüğünün başlangıç olarak fabrika Konseyinde gerçekleştiği fikrini savunmak amacıyla zaten geliştirilmiş olan bütün kanıtları tekrarlamak istemiyorum. **L'Ordine Nuovo** programının derin gelişim sürecini yoldaş Tasca'nın ne denli anlayamadığını göstermek için birkaç temel düşünceye değinmek istedim yalnızca. Bu iki kısa yazının devamı olacak bir ekte, Tasca'nın ortaya koyduğu birkaç noktayı tahlil edeceğim; ama bunu, adı geçen noktaları açıklığa kavuşturmayı ve tutarsızlıklarını göstermeyi uygun bulduğum ölçüde

yapacağım. Bununla birlikte hemen açıklığa kavuşturmak gereken bir nokta var: Mali sermayeden sözederken, Tasca, sermayenin «havalandığını», üretimden koptuğunu ve uçmaya başladığını... yazdığında, kağıt-paranın bütün bu havalanma ve süzülerek uçma karışıklığının fabrika Konseyleri teorisinin evrimiyle hiçbir ilgisi yoktur: Kapitalistin **kişi olarak** üretim dünyasından koptuğunu belirttik, yoksa mali de olsa, sermayenin koptuğunu belirtmedik. Fabrikanın, kişi olarak patron tarafından yönetilmediğini, ama tıpkı kamu idaresine karşı kayıtsız kalan memur gibi, üretime karşı kayıtsız kalmaya yönelen bir sınai bürokrasi aracılığıyla banka tarafından yönetildiğini belirttik. Bu kalkış noktası, fabrika içinde kurulmaya başlayan ilişkilerin tarihsel bir tahlili için yararlı oldu; fabrika planında, örgütlenişi üretim üzerindeki insiyatifte bulunma iktidarına sahip çıkmaya yönelen işçi sınıfının sanayi alanındaki özerkliğinin en önemli tarihsel koşullarından birinin ortaya çıkışını saptamamıza yaradı.

Bu «havalanma» ve «süzülerek uçma» hikayesi yoldaş Tasca'nın biraz talihsiz bir hayalidir. Öte yandan, yoldaş Tasca, Arturo Labriola'nın kapitalizm konusundaki kitabı için yazdığı tanıtma yazısına (bu yazı **Corriere universitario**'da yayımlandı) başvurup, mali sermaye ile «ilgilendiği»ni kanıtlamak isterken (geçerken belirtelim ki Labriola tam da Hilferding'in ileri sürdüğü sonraları bolşevikler tarafından benimsenen tezin karşıtı bir tezi savunuyordu), gerçekte hiçbir şey anlamadığını, belirsiz anılar üstüne içi boş sözlerle bir kum kalesi yaptığını kanıtlar.

Bu polemik Tasca'nın raporu için yaptığı gözlemlerin ne denli sağlam olduğunu göstermeye yaradı: Konseyler sorunu konusunda, Tasca'nın bilimi, yüzeysel bir cilaydı yalnızca. Tasca'yı harekete geçiren şey, «kendi» teorisini tanıtmak, «kendi» eylemini «başlatmak», sendikal harekette yeni bir çağ başlatmak yolundaki zaptedilmez istekti.

Emek Borsası Kongresi ve yoldaş Tasca'nın tebliğine (yürütme yetkisine sahip bir önergenin oylanmasını sağlamaya yöneliyordu bu tebliğ) ilişkin yorumumuz, dergimizin programına tümüyle saygılı kalma isteğimiz tarafından belirlenmişti. Fabrika Konseylerinin kendi yasaları vardır; hemen, temelden yenileştirmeleri gereken sendikal organların yönetmeliklerini kabul edemezler, etmemelidirler. Aynı şekilde, fabrika Konseyleri hareketi işçilerin temsilcilerinin kitlelerin dolaysız cisimleşmesi olmalarını ve kitleye emredici bir vekâletle bağlı olmalarını zorunlu kılar. Bir işçi Kongresinde, hiçkimse tarafından vekil olarak atanmamışken, raportör olarak konuşan ve bütün işçi kitlesini ilgilendiren ve kesin olarak çözüldüğünde kitleyi de bağlayacak olan bir sorunu ele alan yoldaş Tasca'nın tebliği **L'Ordine Nuovo**'nun ideolojik çizgisine öylesine ters düşüyordu ki, yapılan yorum (büründüğü şiddetli biçimde) tümüyle yerindeydi ve kesinlikle yapılması gerekliydi.

Antonio Gramsci imzasıyla yayımlandı, *L'Ordine Nuovo*, cilt II, sayı 12, 14 Ağustos 1920 ve cilt II, sayı 14, 28 Ağustos 1920.

TORİNO FABRİKA KONSEYLERİ HAREKETİ

(Komünist Enternasyonal Yürütme Kuruluna Temmuz 1920'de gönderilen rapor)

Sovyet Rusya'dan dönen İtalyan heyetinin üyelerinden biri Torino emekçilerine, heyeti karşılamak için Kronstadt'ta kurulan kürsünün üstünde YAŞASIN 1920 TORİNO GENEL GREVİ! yazılı olduğunu bildirdi.

İşçiler bu haberi çok büyük bir zevk ve derin bir duyguyla öğrendiler. Rusya'daki İtalyan heyetinin üyelerinin pekçoğu, Nisan ayındaki genel greve karşı çıkmışlardı. Greve karşı yazdıkları yazılarında, Torinolu işçilerin, bir düşün kurbanı olduklarını ve grevlerinin sahip olduğu önemi olduğundan fazla büyüttüklerini savunuyorlardı.

Bu nedenle Torinolu emekçiler Kronstadt'lı yoldaşların yakınlık gösterisini büyük bir zevkle öğrendiler ve kendilerine şöyle dediler: «Komünist Rus yoldaşlarımız, Nisan grevinin önemini İtalyan oportünistlerinden daha doğru anladılar ve daha iyi değerlendirdiler, böylelikle de onlara iyi bir ders verdiler».

Nisan Grevi

Nisan ayında Torino'da olan hareket gerçekte yalnız İtalyan proletaryasının tarihinde değil ama Avrupa proletaryasının tarihinde, hatta bütün dünya proletaryasının tarihindeki olağandışı bir olaydı.

Gerçekte tarihte ilk kez olarak, açlık yada işsizlik tarafından eyleme itilmiş olmaksızın üretimi denetlemek için mücadeleye girişen bir proletarya görüldü. Üstelik, mücadeleye girişen, işçi sınıfının bir öncüsü, bir azınlığı değildi. Torino emekçilerinin tüm kitlesi mücadeleye girişti ve tüm fedakarlıkları ve yoksunlukları göze alarak mücadeleyi sonuna dek sürdürdü.

Metal sanayi işçilerinin grevi bir ay sürdü, başka emekçi tabakaların (kategorilerin) grevi ise on gün sürdü.

Son on günkü genel grev, tüm Piemonte bölgesine yayıldı; yaklaşık yarım milyon sanayi ve tarım işçisini harekete geçirdi; yaklaşık dört milyonluk bir nüfusu etkiledi.

İtalyan kapitalistler Torino'daki işçi hareketini boğmak için tüm güçlerini seferber ettiler; burjuva devletin tüm araçları onların kullanımına verildi; oysa işçiler mücadeleyi sürdürmek için, ne Sosyalist Parti yönetiminden ne de Genel İş Konfederasyonu'ndan hiçbir yardım almadan, tek başlarına kaldılar. Dahası, partinin ve Konfederasyon'un yöneticileri Torinolu emekçileri aşağıladılar ve İtalyan köylüleri ile emekçilerinin, Torinolu kardeşleriyle dayanışma içinde olduklarını dile getirecek ve onlara gerçek bir yardımda bulunmaya çalışacakları yerde, herhangi bir devrimci eyleme girişmelerini engellemek için iktidarlarının sınırları içinde bulunan her şeyi kullandılar.

Ama Torinolu işçilerin cesaretleri kırılmadı. Kapitalist gericiliğin tüm ağırlığına katlandılar, son ana kadar disipline uydular ve bozgundan sonra bile, komünizm ve dünya devrimi bayrağına sadık kaldılar.

Anarşistler ve sendikalistler

Anarşistlerin ve sendikalistlerin parti disiplinine ve proletarya diktatörlüğüne karşı yaptıkları propa-

ganda, yöneticilerin ihaneti nedeniyle, grevin bozgunla sona erdiği zaman bile kitleler üzerinde hiçbir etkiye sahip olmadı. Dahası, Torinolu emekçiler, devrimci mücadeleyi yoğunlaştırmayı ve bu mücadeleyi iki ayrı cephede birden sürdürmeyi kararlaştırdılar: Bir yandan zafer kazanmış burjuvaziye karşı, bir yandan da kendilerine ihanet etmiş olan önderlerine karşı.

Torinolu kitlelerin gösterdikleri devrimci disiplin ve bilincin tarihsel temelleri, Torino'da sınıf mücadelesinin geliştiği siyasal ve ekonomik koşullardır.

Torino saf bir endüstriyel merkezdir. İşçiler yarım milyon kişi olan nüfusunun yaklaşık dörtte üçünü oluştururlar; küçük-burjuva ögelerın sayısı çok düşüktür. Bundan başka Torino'da, sendikalarda örgütlenmiş ve Emek Borsası üyesi olan yoğun bir memur ve teknisyen kitlesi de vardır. Bunlar, bütün büyük grevler sırasında işçilerin yanında yeralmışlardı; böylelikle, bunların hepsi olmasa bile çoğunluğu, sermayeye karşı devrim ve komünizm için mücadele eden gerçek proleterlerin zihniyetini kazanmışlardır.

Sınai üretim

Dışardan bakıldığında, Torino'da üretim kusursuzca merkezileştirilmiş ve türdeştir. Yaklaşık elli bin işçi ve onbin memur ve teknisyen çalıştıran metal işleme sanayi ilk sırayı alır. Yalnızca Fiat fabrikalarında otuzbeş bin işçi, memur ve teknisyen çalışır; bu işletmenin başlıca fabrikalarında, en modern ve en ileri yöntemleri kullanarak her tür otomobil üreten onaltı bin işçi kullanılmaktadır. Torino'daki metal işleme sanayini otomobil sanayi karakterize eder. İşçi kitlesinin en büyük bölümünü nitelikli işçiler ve uzmanlar oluşturur, ama bunlar öteki ülkelerin, örneğin İngiltere'nin, nitelikli işçileri gibi küçük-burjuva anlayışa (zihniyete) sahip değillerdir. Metal işleme sanayinde ilk sırayı alan

otomobil üretimi, başka üretim dallarına, örneğin odun ve kauçuk sanayilerine bağımlı hale geldi. Metal işçileri Torino proletaryasının öncüsüdürler. Metal işleme sanayinin özellikleri nedeniyle, bu işçiler arasındaki her hareket genel bir kitle hareketi halini alır ve başlangıçta yalnızca sendikal amaçlara sahip olsa bile, siyasal ve devrimci bir kimlik kazanır.

Torino'da tek bir önemli sendikal örgüt vardır, üye sayısı doksanbindir: Bu örgüt Emek Borsasıdır. Varolan anarşist ve sendikalist grupların, işçi kitlesi üzerinde nerdeyse hiçbir etkileri yoktur. İşçi kitlesi, büyük bölümü komünist işçilerden oluşan Sosyalist Parti seksiyonu yanında sağlam ve kararlı biçimde yeralır. Komünist hareket aşağıdaki mücadele organlarına sahip bulunuyor: 1500 üyeye sahip parti seksiyonu, onbin üyeye sahip yirmisekiz çevre ve ikibin üyeye sahip yirmiüç gençlik örgütü. Her işletmede kendi yönetim organına sahip sürekli komünist bir grup vardır. Çeşitli gruplar, işletmelerinin konumuna göre, semt gruplarında toplanırlar; bunlarsa, kentin tüm komünist hareketini elinde bulunduran ve işçi kitlesini yöneten ve parti seksiyonu içinde yeralan bir yönetici kurula bağlanırlar.

İtalya'nın başkenti Torino

İtalya'ya bugünkü burjuva düzeni yerleştiren burjuva devrimden önce, Torino Piemonte'yi, Liguria'yı ve Sardinya'yı kapsayan küçük bir devletin başkentiydi. O çağda Torino'da küçük sanayi ve ticaret ağır basmaktaydı. İtalya krallığının birleşmesinden ve başkentin Roma'ya taşınmasından sonra Torino önemini yitirmek tehlikesiyle karşı karşıya kaldı. Ne var ki kent ekonomik bunalımın hızla üstesinden geldi ve İtalya'nın en önemli sanayi merkezlerinden biri halini aldı. İtalya'da üç tane başkent olduğu söylenebilir: Burjuva devletin idari merkezi olan Roma, ülkenin

mali ve ticari merkezi olan Milano (bütün bankalar, ticaret acentaları ve maliye büroları Milano'da toplanmıştır), ve son olarak da, sınai üretimin en yüksek gelişme derecesine ulaştığı, sanayi merkezi olan Torino. Başkentin Roma'ya taşınması sırasında, yeni burjuva devlete, bu devletin işleyişi için gerekli olan tüm idari personeli sağlayan tüm küçük ve orta aydın burjuvazi Torino'ya göçetti; buna karşılık, büyük sanayinin gelişimi İtalyan işçi sınıfının en değerli tabakasını Torino'ya doğru çekti. Bu kentin gelişme süreci, İtalya tarihi ve İtalya'daki proleter devrim tarihi açısından, çok ilginçtir.

Böylelikle Torino proletaryası, çok sayıda bağla bu kente bağlanmış bulunan İtalyan işçi kitlelerinin manevi yöneticisi halini aldı; bu bağlar akrabalık, gelenek, tarih bağlarıydı ama işçi kitlelerin özlemleri de vardı (her İtalyan işçinin ideali Torino'da çalışabilmektir). İşte bütün bunlar, tüm İtalya'nın işçi kitlelerinin, kendi önderlerinin isteklerine ters düşmek pahasına, Torino'daki genel grevle dayanışma içinde olduklarını açıklamalarının nedenini izah ediyor: Bu kenti komünist devrimin merkezi, başkenti olarak, İtalya'daki proleter devrimin Petrograd'ı olarak kabul ediyorlar.

İki silahlı ayaklanma

1914-1918 emperyalist savaşı sırasında, Torino iki tane silahlı ayaklanma yaşadı: Mayıs 1915'de patlak veren ilk ayaklanmanın hedefi, Almanya'ya karşı yapılan savaşta İtalya'ya müdahalede bulunulmasını önlemekti (Halkevi işte bu fırsattan yararlanarak yağmalandı), Ağustos 1917'deki ikinci ayaklanma ise, geniş çaplı bir devrimci mücadele niteliğini kazandı.

Rusya'daki Mart devriminin haberi Torino'da anlatılamayacak bir sevinçle karşılandı. Çar'ın iktidarının Petrograd emekçileri tarafından yıkıldığını öğrenen işçiler heyecandan ağladılar. Ama Torinolu

emekçiler Kerenksi ile menşeviklerin demagojik lafazanlığına aldanmadılar. 1917 Temmuzu'nda (aynen böyle) Petrograd Sovyeti tarafından batı Avrupa'ya gönderilmiş olan heyet Torino'ya vardığında, delegelerden, Smirnov ve Goldenberg ellibin kişilik bir işçi kitlesinin karşısına çıktıklarında kulakları sağır eden «Yaşasın Lenin!», «Yaşasın Bolşevikler!» çığlıklarıyla karşılandılar.

Goldenberg bu karşılamadan pek tatmin olmuş durumda değildi; Lenin yoldaşın nasıl olup ta Torinolu işçiler arasında böylesi bir popüleriteyi kazandığını bir türlü anlayamıyordu. Ve unutmamak gerekir ki bu olay, Temmuz'daki bolşevik isyanın bastırılmasından sonra ve İtalyan basınının da bolşeviklere, eşkiyalar, entrikacılar, Alman emperyalizminin ajanları ve casusları diye saldırdığı sırada olduğudur.

İtalya savaşa girdiğinden beri (24 Mayıs 1915) Torino proletaryası hiçbir kitle gösterisinde bulunmamıştı.

Barikatlar, siper çukurları, dikenli teller

Petrograd Sovyetinin delegeleri onuruna düzenlenen dev miting, kitle hareketlerinde yeni bir dönemin başlangıcını belirtti. Bu mitingin üzerinden daha henüz bir ay geçmişti ki, Torinolu emekçiler, elde silah, İtalyan emperyalizmi ve militarizmine karşı ayaklandılar. Ayaklanma 23 Ağustos 1917'de patlak verdi. Beş gün boyunca, işçiler kentin sokaklarında çarpıştılar. Tüfeklere, el bombalarına ve makinalı tüfeklere sahip olan isyancılar kentin kimi semtlerini işgal etmeyi bile başardılar; askeri komutanlıkların ve hükümet kurumlarının bulunduğu merkezi elegeçirmek amacıyla üç dört kez girişimde de bulundular.

Ne var ki iki yıl süren savaş ve gericilik, eskiden öylesine güçlü olan, proletaryanın örgütünü güçsüz düşürmüştü ve silah bakımından güçsüz olan işçiler yenildiler. Askerlerden boşu boşuna kendilerine des-

tek olmalarını umdular. Askerler isyanı Almanların yönettiği yalanına kandılar. Halk barikatlar kurdu, siper çukurları kazdı, bazı semtlerin çevresini elektrikli tellerle çevirdi ve beş gün boyunca polis ile askeri birliklerin bütün saldırılarını püskürttü. 500'den çok işçi öldü, 2000'den çoğu da ağır biçimde yaralandı. Bozgundan sonra, en iyi öğeler tutuklandı ve uzaklaştırıldılar, ve proleter hareket de devrimci yoğunluğunu yitirdi. Ne var ki Torino proletaryasının komünist duyguları sönmemişti.

Aşağıdaki olay bunun bir tanıtıdır: Ağustos ayaklanmasından kısa bir süre sonra, Torino'nun nüfusunun dörtte birinin yiyecek malzemesini sağlayan dev örgütün, «Torino Kooperatif Ortaklığı»nın (**Allieanza cooperativa torinese**) yönetim konseyi seçimleri yapıldı.

Torino Kooperatif Ortaklığı (A.C.T.)

A.C.T., Demiryolu İşçileri Kooperatifi ile Genel İşçi Derneği'nden oluşur. Sosyalist seksiyon yıllardan beri yönetim konseyini elinde bulunduruyordu, ama işçi kitleler arasında etkin bir ajitasyon sürdürebilecek durumda değildi.

Ortaklığın sermayesinin büyük bölümünü, demiryolu işçileriyle ailelerinin sahip oldukları Demiryolu İşçileri Kooperatifinin hisseleri oluşturmaktaydı. Ortaklığın gelişmesi ile hisselerin değeri 50 Liretten 700 Lirete yükseldi. Bununla birlikte parti, hisse senedi sahiplerini, bir işçi kooperatifinin amacının özel kişilerin kar etmesi değil ama devrimci mücadele araçlarının sağlamlaştırılması olduğuna ikna etmeyi başardı, ve hisse senedi sahipleri de gerçek değer olan 700 Liret üzerinden değil de, sayısal değer olan 50 Liret üzerinden yüzde üçbuçukluk bir payla yetindiler. Ağustos ayaklanmasından sonra, polisin ve burjuva ve reformist basının yardımıyla, yönetim konseyinde Sosyalist Partinin sahip olduğu çoğunluğu bu parti-

nin elinden koparmayı amaçlayan bir demiryolu işçileri komitesi oluştu. Hisse sahiplerine, sayısal değerle piyasa değeri arasındaki 650 Liretlik farkın hemen tasfiye edileceği vaadedildi; demiryolu işçilerine, besin maddelerinin dağıtımında çeşitli ayrıcalıklar vaadedildi. Hain reformistler ve burjuva basın, kooperatifi, bir işçi örgütü olmaktan çıkarıp, küçük-burjuva tipte ticari bir girişim haline sokmak için bütün propaganda ve ajitasyon araçlarını uygulamaya koydular. İşçi sınıfı her türden baskılara konu oluyordu. Sansür, sosyalist seksiyonun sesini soluğunu kesti. Ama bütün bu baskılara ve eziyetlere rağmen, kendi görüşlerini bir an bile terketmemiş olan sosyalistler (bu görüş, işçi kooperatifinin bir sınıf mücadelesi aracı olduğuydu) kooperatif ortaklık içinde yeniden çoğunluğu elde ettiler.

Seçmenlerin çoğunluğu, Ağustos ayaklanmasının bozguna uğramasından sonra, belirli bir duraksamada bulunmaları, hatta gerici eğilimler göstermeleri beklenen demiryolu memurları olmasına rağmen, Sosyalist Parti 800 üzerinden 700 oy aldı.

Savaş sonrası dönem

Emperyalist savaşın bitmesinden sonra, proleter hareket hızlı ilerlemeler gösterdi. Torino işçi kitlesi savaşın açtığı tarihsel dönemin savaştan önceki dönemden derin biçimde ayrıldığını anladı. Torino işçi sınıfı aynı anda da III. Enternasyonal'in iç savaşın yönetimini ele almayı, siyasal iktidarı kazanmayı, proletarya diktatörlüğünü kurmayı, ekonomik ve toplumsal ilişkilerde yeni bir düzen yaratmayı amaçlayan bir dünya proletaryası örgütü olduğunu hissetti.

Devrimin sorunları, ister ekonomik ister siyasal olsun, bütün işçi toplantılarında tartışma konusu oluyordu. İşçi sınıfının en iyi öncü güçleri, komünist eğilimli haftalık bir yayım organının, **L'Ordine Nuovo**'nun, dağıtımını sağlamak için toplandılar. Bu hafta-

lık yayım organında, devrimin çeşitli sorunları işlendi: Sendikaların komünizm davasına kazanılması için kitlelerin devrimci örgütlenmesi; sendikal mücadelenin dar korporatif (mesleki) ve reformist alandan, devrimci mücadele, üretimin denetlenmesi ve proletarya diktatörlüğü alanına taşınması. Fabrika konseyleri sorunu da gündeme alınmıştı.

Torino'daki işletmelerde, kapitalistler tarafından tanınan küçük işçi komiteleri daha o zamandan vardı ve bu komitelerden bazıları, sendikaların anayasacı eğilimlerine, reformist anlayışlarına ve bürokratizmlerine karşı mücadeleye başlamışlardı zaten.

Ne var ki bu komitelerin pekçoğu, sendikaların himayesi altında bulunuyordu; bu komitelerin (işyeri komiteleri) aday listeleri sendikal örgütler tarafından öneriliyordu; sendikal örgütlerse patronların başına bela olmayacak, oportünist eğilimli işçileri tercih ediyorlar ve böylelikle de her türlü kitle eylemini daha yumurtadayken boğuyorlardı. **L'Ordine Nuovo**'nun yandaşları propagandalarında ilk başta, bu İşyeri Komitelerinin dönüşmesi gerektiğini savundular. Aday listelerinin sendikal bürokrasinin tepelerinden değil de, işçi kitlesinden kaynaklanması gerektiği ilkesini savundular. Fabrika Konseylerine, üretimin denetlenmesi, kitlelerin silahlandırılması ve askeri bakımdan hazırlanması, teknik ve siyasal bakımdan hazırlanması görevini yüklediler. Bu Konseyler artık egemen sınıfların çıkarlarının bekçi köpeği olma rolünü oynamayı bırakmalı ve kapitalist rejime karşı eylemlerinde kitleleri durdurmaya son vermeliydiler.

Konseylerin yarattığı coşkunluk

Fabrika Konseyleri lehine yapılan propaganda, kitleler tarafından coşkunlukla karşılandı. Altı ay içinde, büyüklü küçüklü tüm metal işleme fabrikalarında Fabrika Konseyleri oluşturuldu. Fabrika Konseyi ve üretimin denetlenmesi ilkesi Kongre'nin çoğunlu-

ğu ve Emek Borsası'na üye sendikaların çok büyük bir bölümü tarafından onaylandı ve kabul edildi.

Fabrika Konseylerinin örgütlenmesi şu ilkelere dayanır: Küçük ya da büyük her fabrikada, (eski bürokratik sistem temeli üzerinde değil de) temsil edilme temeli üzerinde bir organ oluşturulur; bu organ proletaryanın gücünü cisimleştirir, tüm işçi kitlesini devrimci mücadele ve işçi devletinin kurulması için eğiterek, kapitalist düzene karşı mücadele eder, ya da üretimi denetler. Fabrika Konseyi, sanayi dalı temelinde örgütlenme modeline göre oluşturulmalıdır.

Fabrika Konseyi, işçi sınıfı için, proletarya diktatörlüğünden geçerek ulaşılacak olan komünist toplumun modelini temsil etmelidir. Bu toplumda artık sınıf farkları olmayacaktır, bütün toplumsal ilişkiler, üretimin ve buna denk düşen örgütlenmenin teknik gereklerine göre düzenlenecekler ve örgütlü bir devlet iktidarına bağımlı olmayacaklardır. İşçi sınıfı, uğruna mücadele edip kendini feda ettiği idealin tüm güzelliğini ve soyluluğunu anlamalıdır, bu ideale ulaşmak için, kimi evrelerden geçmenin zorunlu olduğunu anlamalıdır; diktatörlüğün ve devrimci disiplinin zorunluluğunu kabul etmelidir.

Her işletme (işyeri) atölyelere, her atölye de meslek ekiplerine bölünür: Her ekip işin belirli bir bölümünü yapar; her ekipteki işçiler aralarından birini seçer ve ona koşullu ve emredici vekâlet verirler. Tüm işletmenin delegeleri bir Konsey oluşturur; bu Konsey, kendi içinden bir yürütme Kurulu seçer. Yürütme Kurullarının siyasal sekreterleri Konseylerin Merkez Komitesini oluşturur; Merkez Komite ise kendi içinde bir Kent Komitesi seçer; bu Kent Komitesi propagandanın düzenlenmesiyle (örgütlenmesiyle), çalışma planlarının hazırlanmasıyla, çeşitli işletmelerden, hatta sıradan kişilerden, gelen önerilerin ve tasarıların onaylanmasıyla uğraşır, ve son olarak da, hareketin bütününün genel yönetimini sağlar.

Grevler sırasında Konseyler ve İşyeri Komiteleri

Fabrika Konseylerinin yetkilerinden bazıları sanayiye değilse de özünde tekniğe ilişkin bir kimliğe sahiptirler; örneğin, teknik personele uygulanan denetim, işçi sınıfının düşmanı olan memurların işten çıkarılması, yeni özgürlükler ve haklar elde etmek için yönetimle yapılan mücadele, mali işlemlerin ve işletmenin üretiminin denetlenmesi gibi.

Fabrika Konseyleri hızla kök saldılar. Kitleler bu komünist örgütlenme biçimini gönüllüce benimsediler, yürütme komiteleri çevresinde toplaştılar ve kapitalist otokrasiye karşı verilen mücadeleyi canla başla desteklediler. Ne sanayicilerin ne de sendikal bürokrasinin Komiteleri ve Konseyleri tanımayı reddetmesine rağmen, Konseyler ve Komiteler önemli başarılar elde ettiler: Kapitalistlerin ajanlarını ve casuslarını defettiler, mali ve sınai bilgiler elde etmek amacıyla teknisyenler ile memurlar arasında bağlar kurdular; işletmenin yönetilmesi çerçevesindeyse, tüm disiplini kendi ellerinde topladılar ve dağılmış ve çözülmüş kitlelere, sanayide işçilerin doğrudan yönetiminin ne demek olduğunu gösterdiler.

Konseylerin ve İşyeri Komitelerinin etkinliği grevler sırasında kendini ortaya koydu. Bu grevler, rastlansal, gelip geçici kimliklerini yitirip, devrimci kitlelerin bilinçli etkinliğinin anlatımı halini aldılar. Konseylerin ve İşyeri Komitelerinin teknik örgütlenmesi, eylem kapasiteleri öylesi ilerlemeler gösterdiler ki, kırkiki atölyeye dağılmış bulunan Fiat'ın onaltıbin işçisinin işi bırakması için beş dakika yetti. 3 Aralık 1919'da, fabrika Konseyleri büyük çapta kitlesel hareketleri yönetebileceklerini elle tutulur biçimde tanıtladılar: Kitle hareketinin tüm dizginlerini elinde bulunduran sosyalist seksiyonun buyruğuna uyarak, fabrika Konseyleri, ayrı işletmelerde bulunan, yüzyirmi bin işçiyi, hiçbir hazırlık olmaksızın, bir saat içinde harekete geçirdiler. Bir saat sonra, proletarya or-

dusu tıpkı bir çığ gibi kentin merkezine yığıldı ve bütün militarist ve milliyetçi çakalları sokaklardan ve meydanlardan süpürüp attı.

Konseylere karşı mücadele

Fabrika Konseylerinin oluşturulması hareketinin başında, sendikal örgütlere ve sosyalist seksiyona üye olan komünistler bulunuyorlardı; bu harekete, Marksist komünistlerin açık ve kesin diline karşı, kendi şişirilmiş lafazanlıklarını çıkarmayı deneyen anarşistler de katıldılar.

Bununla birlikte bu harekete, sendika görevlileri, Sosyalist Parti yönetimi ve **Avanti** amansız biçimde karşı çıktılar. Bütün bu kişiler polemiklerini fabrika Konseyi ile Sovyet ilkesi arasındaki ayrılığa dayandırıyorlardı. Vardıkları sonuçlar tümüyle teorik, soyut, bürokratikti. Çınçın öten cümlelerinin ardında, kitlelerin devrimci mücadeleye doğrudan katılımlarının başarısızlığa uğratılması isteği, kitlelerin sendikal örgütlere bağımlı konumlarının korunması isteği gizleniyordu. Parti yönetimi üyeleri, eşgüdümlü bir eylem planı gerçekleşmeden önce devrimci bir eylemin insiyatifini üstlenmeyi hep reddettiler, ama bu planı hazırlamak ve oluşturmak için de hiçbir şey yapmadılar.

Bununla birlikte, Torino hareketi yerel boyutları aşmayı başaramadı, çünkü sendikaların tüm bürokratik mekanizması, İtalya'nın başka bölgelerinin işçi kitlelerinin Torino örneğinin peşinden gitmelerini engellemek için işletildi. Torino hareketi aşağılandı, alaya alındı, karalandı ve her türden eleştiriye uğradı.

Sendika organlarının ve Sosyalist Parti yönetiminin şiddetli eleştirileri Torino proletaryasına ve fabrika Konseylerine karşı mücadelelerine artık hiçbir engel koymayan kapitalistleri yeniden yüreklendirdi. 1920'nin Mart ayında Milano'da toplanan sanayiciler konferansı bir saldırı planı oluşturdu; ama «işçi sını-

fının vasileri», ekonomik ve siyasal örgütler bundan kaygılanmadılar. Herkesin terketmiş olduğu Torino proletaryası ulusal kapitalizmi ve devlet iktidarını tek başına kendi güçleriyle göğüslemek zorunda kaldı. Torino bir polis ordusu tarafından işgal edildi; kentin çevresindeki stratejik noktalara toplar ve makinalı tüfekler yerleştirildi. Ve bütün bu askeri hazırlık tamamlandığında, kapitalistler proletaryayı kışkırtmaya koyuldular. Bu çok güç mücadele koşulları karşısında proletaryanın kendine yapılan meydan okumaya karşılık vermede duraksadığı doğrudur; ama çatışmanın kaçınılmaz olduğu açıkça ortaya çıktığında, işçi sınıfı cesaretle ortaya çıktı ve mücadelenin nihai zafere kadar sürdürülmesini istedi.

Milano Sosyalist Ulusal Konseyi

Metal işçileri bütün bir ay boyunca, öteki kategoriler ise on gün boyunca grev yaptılar; bütün ildeki sanayi durmuştu, ulaşım felce uğramıştı. Ama Torino proletaryası İtalya'nın geri kalan bölümünden tecrit edilmişti; merkezi organlar ona yardım etmek için hiçbir şey yapmadılar; İtalya halkına Torinolu emekçilerin mücadelesinin önemini açıklamak için hiçbir bildiri yayımlamadılar; **Avanti** partinin Torino seksiyonunun açıklamasını yayımlamayı reddetti. Torinolu yoldaşlar herkes tarafından anarşistler ve maceracılar olarak suçlandılar. O tarihlerde Torino'da partinin ulusal Konseyi toplanacaktı; ama bu kongre, «genel grev» içinde bulunan bir kentin sosyalistler arasındaki tartışmalara sahne olmasının yerinde olmadığı bahanesiyle Milano'da toplandı.

Bu fırsat nedeniyle de, partiyi yönetme görevi kendilerine verilmiş olan kişilerin tüm güçsüzlüğü ortaya çıktı; Torino'da işçi kitlesi, işçi demokrasisi temeline dayanan ilk örgüt, proletaryanın siyasal iktidarını cisimleştiren ilk örgüt olan fabrika Konseylerini cesaretle savunurken, Milano'da proletaryanın

kazanması gereken siyasal iktidar biçimini temsil eden Konseyler oluşturmak için teorik yöntemler ve tasarılar çevresinde gevezelik ediliyordu. Henüz elde edilmemiş kazanımları örgütleme tarzı üstüne tartışılıyordu ve Torino proletaryası da kendi kaderine terkediliyordu; burjuvaziye zaten kazanılmış olan işçi iktidarını yıkmak imkanı veriliyordu!

İtalya'nın proleter kitleleri Torinolu yoldaşlarla dayanışma içinde olduklarını çeşitli biçimlerde gösterdiler: Piza, Livorno ve Floransa demiryolu işçileri Torino'ya gidecek askeri birlikleri taşımayı reddettiler; Livorno ve Cenova denizcileri ile liman işçileri limanlardaki hareketi sabote ettiler; çok sayıda kentte, sendikaların buyruklarına rağmen proletarya greve gitti.

Torino ve Piemonte'deki genel grev sendikal örgütlerin ve partinin kendisinin direnmesi ve sabotajıyla karşı karşıya kaldı. Gene de eğitici bakımdan büyük bir önem taşıdı. İşçilerle köylülerin (fiili) gerçek birliğinin mümkün olduğunu tanıtladı. Emekçi kitlelerin her türlü devrimci hareketlerinin boğulmasını amaçlayan reformistlerin ve parlamenterlerin oportünist manevralarının en sağlam desteği olan sendikal örgütlerin tüm bürokratik mekanizmasına karşı mücadele etmenin acil bir gereklilik olduğunu doğruladı.

İlk kez Rusça, Almanca ve Fransızca olarak *Komünist Enternasyonal*'de yayımlandı, cilt II, sayı 14, Kasım 1920; İtalyanca, imzasız olarak, yeniden yayımı *L'Ordine Nuovo*, 14 Mart 1921.

İŞGAL

Milano'da, Roma'da, Napoli'de, Floransa'da, Torino'da ve daha başka birçok merkezde metal işleme sanayi fabrikaları, mülk sahipleri ve burjuva devlet büyük bir direnme göstermeksizin işçiler tarafından işgal edildi (1). Yeni toplu sözleşme için verilen sendikal mücadele normal biçimde gelişiyor, ama temeli

1) Nisan ayındaki grevden farklı olarak, Ağustos-Eylül 1920'deki fabrika işgalleri iki ay boyunca süren ve sonuçsuz kalan metal işçilerinin ücretlerine ilişkin tartışmalardan sonra gerçekleşti. Sanayiciler, görüşmeleri 13 Ağustos 1920'de kestiler; bunun üzerine İtalya Metal Sanayi İşçileri Federasyonu üretimi engelleme yoluna başvurma kararı aldı. 30 Ağustos 1920 günü Milano'daki Romeo fabrikalarının polis tarafından işgal edilmesi olayları daha da alevlendirdi. Aynı günün akşamı Milano'daki fabrikalar işçilerin ellerine geçti; hareket, Torino ve Cenova başta olmak üzere, öteki sanayi merkezlerine de yayıldı. İşçiler fabrikalarda örgütlendiler ve kendi denetimleri altında ve kendi hesaplarına olmak üzere fabrikaları işletmeye başladılar. Bu arada, polis ve ordu, olaya müdahale etmeksizin sanayi merkezlerini işgal edip, fabrikaları sarıyordu. Böylece bir tür *statu quo* ortaya çıktı; Milano'da 9-11 Eylül tarihleri arasında toplanan Genel İş Konfederasyonu yöneticileri ile Sosyalist parti yöneticileri, işte bu durumu temel alarak karar verdiler. Bu toplantıda, 409 496 oya ve boş çıkan 93 623 oya karşı 591 245 oyla, hareketin tek amacı olarak, sanayicilerin fabrikalarda sendika denetimini kabul etmeleri kararlaştırıldı. İşgalin sonu geldi böylece. Fabrikalar boşaltıldı. 4 Ekim günü «üretim» gene başladı.

tümüyle değişti: Şimdiye kadar patron örgütlerinin yöneticileri ile işçi Federasyonu yöneticileri arasında bir söylev ve gazete yazıları düellosu olan şey, bugün artık, insiyatif imkanları önemli ölçüde artan ve kendisini yönetmesi gereken büyük kitlenin eylemi halini almaktadır. Kutsal özel mülkiyet ilkesini ayaklar altına alan ve toplumsal hiyerarşilerin geleneksel şemalarını parçalayan işçi sınıfının, otoritesini gösterdiği bu eylem, yani fabrikaların işgal edilmesi maddi gerçeği, kendi başına, kitlenin kollektif bilincinde ve bireysel bilinçlerde yeni tutkuların, yeni duyguların kaynağı ve nedenidir. En ileri işçi öğeler, hiçbir zaman şimdikinden daha çok soğukkanlılığa ihtiyaç duymadılar. Demagojik kaygılar taşımaksızın, yoldaşlarına, olayları kesin bir biçimde anlatmaları, herbirinin omuzlarına binen dev sorumluluk konusunda onların tümünü ikna etmeleri gerekir. İşçilerden herbirine; artık bir asker olduğu, bir borcu olduğu, sağlam bir biçimde proletaryanın saflarında yeralması gerektiği ve her türlü zayıflığın, saflardan her türlü ayrılışın, her türlü düşüncesiz davranışın açık bir ihanet, karşı-devrimci bir hareket olarak kabul edilmesi gerektiği bilinci kazandırılmalıdır. İşçilerin, fabrikaların işgalinin görece kolay biçimde gerçekleştirilmiş olması üzerine çok düşünmesi, bu konuda kendilerini düşlere kaptırmamaları gerekir. Komünistler, fabrikaların mülkiyetinin işçi personel tarafından ele geçirilmesini herzaman övmüşlerdir, ama bu, maddi gerçekten çok, bu gerçekliğin tarihsel anlamının övgüsüdür; işçi sınıfı eğer önü alınmaz bir biçimde kapitalist mülkiyet ilkesini yıkmaya yöneliyorsa, bunun anlamı, Komünist Enternasyonal'in bugünkü tarihsel dönemin özelliklerine ilişkin tezlerinin, basit ideolojik soyutlamalar değil de, fiili gerçekliğin açık görünümü olduğudur. Komünistlerin bu olguları, dün de bugün de övmeleri bundandır işte. Olayların birbirlerine nasıl kenetlendiğini, kapitalist rejimin büyük

halk kitlelerinin isteklerini yerine getirmedeki yetersizliğini gösterirler. İşçi sınıfının ne denli güçlü ve kararlı olduğunu gösterirler. Toplumsal ve tarihsel değerlerin gelecekte nasıl altüst olacağını tasarlarlar. Ama fabrikaların işçi sınıfı tarafından işgal edilmesinin kendisi, proletaryanın gücünün derecesini gösteriyorsa da, ne kendinde ne de kendisi için yeni, kesin hiçbir mevzi yaratmaz. İktidar, sermayenin ellerinde kalmaya devam eder, silahlı güç burjuva devletinin ellerinde kalır, kamu yönetimi, besin maddelerinin dağıtımı, kredi kurumları ticari aygıt değişmeden burjuva sınıfın denetimi altında kalır. Teknisyenlerin ve memurların yaptığı sabotajı kırmak için proletaryanın elinde hiçbir zor aracı yoktur, hammadde konusundaki ihtiyaçlarını karşılayamaz, üretilmiş nesneleri satamaz. Proletarya, silahlı güce, besinlerin sınıf çıkarlarına göre paylaştırılması imkanlarına, uzmanlar ile bürokrasinin sabotajlarını bedensel olarak cezalandırma imkanlarına sahip olmadığında, fabrikaların işgali, kendinde ve kendisi için bu işgal, **bir komünist toplum deneyi olarak kabul edilemez.**

Ve işte fabrikaların işgalinin görece kolay oluşunun nedenleri:

1. Metal işleme sanayi işçileri İtalyan proletaryasının öncüsüdürler. Metal işleme sanayi işçilerinin hareketi ulus çapındadır. Burjuva devlet, Federasyon'un benimsediği mücadele yönteminin normal gelişimine silahlı güçle karşı koymayı denemiş olsaydı, ulusun tüm sanayi ve tarım proletaryasını karşısına almış olurdu. Devlet böyle bir güç gösterisinin yersiz olduğuna karar verdi; mülkiyet ilkesinin aşağılanmasını tercih etti, **kendi topraklarının düşman ordusu tarafından işgal edilmesine izin verdi, ama kendi ordusunu, bütün güçlerine tam anlamıyla sahip biçimde, eskisi gibi bıraktı.** Hükümet adamlarının bu yöntemi, devletin kendinde ve kendisinin, güçsüzlüğünün somut bir deliliyse de, yalnızca güçsüzlük ve yeter-

sizlik de değildir. Burjuvalar işçi sınıfına derin bir nefret duyarlar, işçi sınıfının hiçbir şey yaratamayacağı kanısındadırlar, ahlak ve kafa bakımından kendilerinden aşağı bir zavallı yoksullar bütünü, yalnızca karınlarını doldurmak, sevişmek, kafayı çekip sızmakla ilgilenen bir yabaniler güruhu olarak kabul ederler; burjuvalar işçi kitlelerin yalnızca fiziksel gücünden hoşlanır ve kaygılanırlar; onların gözünde işçi kitleler Tanrı babanın pek yerinde olarak burjuva sipahi için yarattığı attırlar. Hükümet adamları dizginleri proleter atın boynunda bırakmak gerektiğine karar verdiler; böylece, bitkin, açlık içinde, tümüyle ne yapacağını bilmez biçimde dizleri üzerine çöküp kendisine ahırın yolunu gösterecek olan sipahinin peşinden, bir tutam saman için, gitmeye hazır oluncaya kadar özgürce koşabilecekti.

2. Burjuva devlet proletaryaya, Rus işçi devletine karşı kullanmayı denediği yöntemi uyguluyor. İşçi sınıfını, komünizmin bir ütopya olduğuna, emekçinin siyasal ve ekonomik durumunu daha da ağırlaştırmaktan başka bir sonuç vermeyeceğine inandırabilmek ister; Fröbel yöntemine uygun bir ders vermek istemektedir; ahlak dersi taşıyan küçük hikayeyi anlatan filmlerin gösterildiği Protestan kilisede bir gece toplantısı yapılmak istenmektedir. İşçiler fabrikaların işgalinin bir komünist yönetim girişimini temsil ettiğine inanmış olsalardı, hızla gelen düşkırıklığı müthiş bir etkiye sahip olacaktı: Sınıfın devrimci dayanışıklığı parçalanmış olacaktı, inanmış komünistler yalnızca bir azınlığı oluşturacaklar, güçsüz ve çökmüş çoğunluksa, kendini birdenbire ağır topçu ateşi altında bulan, silahsız ve çıplak ayaklı bir ordu gibi, kapitalist ökçe altında ezilecekti.

Öyleyse, işçi kitlesine gerçeği söylemek gerekir. İşçilerin, komünist Devrim'in, savunmasız bir fabrikanın işgal edilmesi kadar kolayca gerçekleştirilebileceğine bir an bile inanmamaları gerekir. Tam tersine,

bu olaylar, komünistlere, tüm karmaşıklığı ile devrimin ne demek olduğunu kitlelere açıkça anlatma imkanını sağlamalıdırlar. Bu olaylar, reformist ve anarko-sendikalist ütopyanın ne olduğunu son derece açık biçimde göstermektedirler. Parlamento işçi sınıfının neyine yarar? Bir fabrikayı başka bir fabrika ile birleştiren, bankaları işçi yönetiminin lehine dönüşüme uğratan, ister fiziksel cezalandırma ister tayına bağlama ile olsun, karşı-devrimcilerin sabotajını parçalayan siyasal-ekonomik bir merkez (işçi devleti) yoksa —ya da bu merkez canla başla örgütlenmezse— anarşistlerin kabul ettikleri anlamıyla fabrikaların işgal edilmesi neye yarayacaktır? Bütün koşullara ve bütün ihtimallere karşı hazır bulunan, iyi dağılmış ve sadık bir silahlı gücü disiplin altında tutacak bir devlet örgütü olmazsa, işçiler aynı anda hem kazanımlarını savunmak için sokakta hem de fabrikada olmayı nasıl başarabilecekler?

İşçi kitleler tarafından fabrikaların işgal edilmesi en büyük öneme sahip tarihsel bir olaydır; sınıf savaşının ve devrimci gelişmenin zorunlu bir evresidir; ne var ki, bu olayın anlamını ve kapsamını kesin bir biçimde saptamak ve ondan kitlelerin siyasal bakımdan yükselmesine ve devrimci ruhun güçlenmesine yararlı olan tüm öğeleri çıkarmak gerekir.

İmzasız yayımlandı, *Avanti!*, Piemonte baskısı 2 Eylül 1920; Milano baskısı, 5 Eylül 1920.

KIZIL PAZAR

Burjuva sınıfının gazetecileri, işçi sınıfının işgal edilmiş fabrikalardaki etkinliklerini saptamak zorunda oldukları için öfkeden kuduruyorlar; bu etkinlik, işçi sınıfının üretim alanında olduğu kadar iç düzen alanında ya da askeri savunma alanında da aldığı insiyatiflerle kendini ortaya koyuyor.

Toplumsal hiyerarşiler parçalandı, tarihsel değerler altüst edildi, «iş yapan» sınıflar, «araç» sınıflar «yönetici» sınıflar halini aldılar, kendi kendilerinin önderi halini aldılar, kendilerini temsil edecek kişileri kendi saflarında buldular, yönetim gücünü (erkini) üstlenecek, basit (ilksel) ve mekanik bir yığışımı organik dayanışık bir bütün haline, canlı bir yaratık haline sokacak tüm işlevleri üstlenebilecek kişileri kendi saflarında buldular. Bütün bunlar burjuvazinin gazetecilerini, tarihsel insiyatif ve karar gücünün burjuva sınıfa Tanrı tarafından verilmiş olduğuna inananları öfkeden kudurtuyor!

İşçilerin yaptıkları şeylerin çok büyük bir tarihsel anlamı vardır ve bu anlam tüm kapsamıyla işçi sınıfı tarafından kavranılmalıdır. Bugün, işçiler günlerini gerçekleşen olayların çözümlemesine ve tartışılmasına, bir vicdan hesaplaşmasına ayıracaklar; böyle bir gün, işçiler açısından, normal bir etkinlik, normal bir propaganda, devrimci kavram ve nosyonların normal bir özümsenmesiyle geçen on yıla eşdeğerde olmalıdır.

Şu son günlerde neler oldu? Metal sanayi işçileri federasyonu işçilerin ücretlerinin arttırılması amacıyla sendikal bir eyleme girişmişti; sanayiciler işçilerin taleplerinin en küçük bir olumlu ve gerçek değer bile taşıdığını kabul etmek istemediler. Komünist olmadıkları halde, halkın kurtuluşuna ilişkin bolşevik yönteme karşı bildirilere imza atmış olmalarına rağmen, bu örgütün önderleri, o günkü durumu inceledikten sonra, mücadeleyi başka bir alana taşımak zorunda kaldılar; bu alanda, zora başvurmak hemen gerekli olmadıysa da, zor kullanımını incelemek ve örgütlemek hemen gerekli oldu. Ne var ki yeni mücadele yöntemi, hemen yeni bir öğeyi işe kattı: İşçiler ekonomik durumlarını düzeltmek için grev yaparak mücadele ederlerken, mücadele eden işçilerin ödevi kendilerinden uzakta bulunan önderlerine güven duymakla sınırlı kalıyordu, her şeyin kendisinden doğduğu bu güvene dayanan direnme ve dayanışma erdemlerinin ortaya konulup geliştirilmesiyle sınırlı kalıyordu. Ama, mücadeleleri sırasında, işçilerin fabrikaları işgal edip üretimi sürdürmek istedikleri andan başlayarak, kitlenin manevi konumu hemen değişik bir görünüm ve değer kazanır; sendika önderleri artık yönetemez olurlar, sendika önderleri sahnenin dev boyutları içinde ortadan kaybolurlar, kitle, fabrikanın sorunlarını, kendi başına, kendi araçlarıyla, kendi adamlarıyla çözmek zorundadır.

Kapitalistler zamanında, fabrika zorba bir derebeyin egemen olduğu küçük bir devletti: Bu derebeyi mutlak bir seçme hakkına sahipti ve bunu, işçileri, memurları, ustabaşlarını, uzmanları seçip, atölyelere, bürolara, laboratuarlara dağıtmak için kullanıyordu; dolayısıyla fabrika zorba biçimde örgütlenmiş bir devletti, bütün güçlerse patronun ya da patronun temsilcisinin ellerinde bulunuyordu; bütün kapitalist fabrikalar tarafından oluşturulan çok sayıdaki devlet kendi toplu anlatımlarını burjuva devlette buluyorlardı;

burjuva devlet nüfusun mülk sahibi olmayan bölümüne bir iktidar ve hükümranlık düşü benimseterek, her beş ya da yedi yılda bir kendine Parlamento ve belediye meclislerinde temsilciler seçmesi için sandık başına çağırarak, disiplinli ve sözdinler olmasını sağlıyordu. Bugünse, işçilerin işgali ile, fabrika içindeki zorba iktidar parçalanmıştır, sanayi memurlarının seçilmesi hakkı işçi sınıfına geçmiştir. Her fabrika yasadışı bir devlettir, olayların gelişmesini beklerken, günü gününe yaşayan proleter bir cumhuriyettir. Ama düşman güçler kendilerini ortaya koymadıkları ve gerçek amaçlarının anlaşılmasına imkan vermedikleri için, bu proleter cumhuriyetlerin geleceği üzerinde büyük bir güvensizlik halâ dolaşıyorsa, bu cumhuriyetlerin «yaşadıkları»nın saptanması son derece büyük bir tarihsel değer ve anlama sahiptir. Yaşamın kendi mantığı ve bireylerin gelip geçici istekleri ile keyfiliğini aşan kendi iç enerjisi vardır. Bu proleter cumhuriyetler yaşadıkları için, belirli bir toprak üzerinde hükümranlığını uygulayan bağımsız ve özerk bir iktidara özgü tüm sorunların karşılarına dikildiğini görmektedirler. İşçi sınıfının siyasal kapasitesi, devrimci yaratıcılık ve insiyatif kapasitesi işte burada sınanmaktadır. Fabrika-devletin yurttaşlarının karşısına kaçınılmaz olarak çıkan ilk sorun, temel sorun askeri savunma sorunudur.

Bu sorun, kendisini, daha başlangıçta ortaya koyar. Burjuva devlet kendi ordusunu üç toplumsal tabakaya dayanarak oluşturur: Burjuvazi, küçükburjuvazi, emekçi halk. Halk, asker kitlesini; mülk sahibi büyük burjuvazi ile aristokrasi, yüksek rütbeli subayları; küçük burjuvazi de alçak rütbeli subayları sağlar. Kapitalist orduda örgütlenmenin, tıpkı mülk sahibi sınıfın ya da mali çıkarları nedeniyle mülk sahibi sınıfla özdeşlenebilecek sınıfın zorbaca bir kumanda gücüne sahip olduğu kapitalist fabrikada olduğu gibi gerçekleştiği gözlemlenmektedir; proletar-

ya, erlerin oluşturduğu pasif kitledir; küçük burjuvazi alt düzeydeki komuta işlevlerini yerine getirir. Fabrika-cumhuriyette yalnızca tek bir sınıf vardır: Proleter sınıf, orduya ve sanayiye erlerden oluşan pasif kitleyi sağlayan sınıf, bu sınıfın kendisine, örgüt ile, disiplinli, düzenli bir ordu, düşman güçlere karşı direnebilecek ve onları altedebilecek bir ordu yaratması gerekir. İşçiler savunmayı, herkesin üstüne düşen bir ödev olarak kabul etmeye yöneliyorlar ki, bu da doğru bir görüştür; ama aynı zamanda bu ödevi herkesin hiçbir ayırım gözetilmeksizin hemen üstlenmesi gerektiğini de kabul etmeye yöneliyorlar, ki işte bu bir yanlıştır. Askeri savunma kendi komuta ve yükümlülük mercilerine sahip özel bir organ biçiminde örgütlenmelidir; **«yalnızca tek bir sınıf varolduğu»**na göre, böyle kuruluşlarda hiyerarşi kavramı artık geçerli olamaz. Böylesi kuruluşlar sayıca sınırlandırılmamış olmalıdır, çünkü savunma her an saldırıya ya da askeri insiyatife dönüşebilir. Bu askeri insiyatif sorunu başka bir sorunu ortaya getirir: İşçilerin işgali ve yönetimi altında bulunan fabrikalarda kurulmuş olan proleter cumhuriyetlerin sayılarının çokluğu, tarihsel gelişimin iç diyalektiği ile, tek bir biçim altında birleşmek, örgütlenmek, burjuva iktidarın karşısına kendine özgü merkezi bir iktidarla çıkmak zorunda kalmayacak mıdır? Kent Sovyetinin kurulması sorunu işçi sınıfına kendini somut biçimde duyurmaktadır bugün. Kent Sovyeti ortaya çıkarsa, düzenli biçimde kurulmuş olan ve komuta edilen fabrika örgütlerinin sağlayabileceği ve sağlaması gereken silahlı bir güce sahip olmalıdır; böylelikle, komuta mercileri dizisi sayesinde, bir kent milisi toplamak ve oluşturmak mümkün olacaktır; ama fabrikalarda yeni askeri çekirdeklerin yaratılması da Sovyet sorununu ortaya getirir, çünkü savunmanın sınırları yoktur ve savunma kendi mantığına göre sürmelidir.

Bugün bu sorunlar işçiler tarafından fabrikalar-

da, proleter fabrika cumhuriyetlerinin iktidar ve hükümranlık organları olan genel meclislerde tartışılmalıdır. İşçi temsilcilerinin atanması yolunda hazırlık ve propaganda çalışması, olayların gelişimi yeni ve özgün olayları yaratacak tarihsel bir hava yarattığında, istenildiğinde ,her fabrikadan ya da her fabrika grubundan, kurtuluşu için mücadele eden proletaryanın iktidarının çatısı çıkabilecek biçimde sürdürülmelidir. Aynı düşünceler bu devrimci yaratım için olduğu kadar silahlı güçlerin yaratılması için de geçerlidir. Burjuva devlette, yüksek komuta işlevleri (hükümet) kapitalistlerin ya da mali çıkarları ile mülk sahiplerine bağlı olan yüksek toplumsal sınıfın ellerindedir; daha aşağı mevkiler, özellikle ulusun temsilciliği görevi, kendini ekonomik ve manevi bakımdan kapitalistlerin egemenliğine veren küçük-burjuvazinin ellerindedir; emekçi halk kitlesi, mülk sahiplerinin maddi çıkarlarını ve küçük-burjuvaların ideolojik isteklerini yerine getirmek için siyasal bakımdan çekip çevrilmektedir. Bu sınıfsal hiyerarşiyi olduğu gibi korumak için, Anayasa, temsilcilere emredici vekâlet verilmesinin yasadışı olduğunu açıklar. Burjuvazi, işçi bile olsalar, ellerinde emredici vekâlet olmaması koşuluyla, temsilcileri yozlaştırmak için, kişisel istekleri doyurmak amacıyla sunulan fırsatların çekiciliğine ve içinde bulunulan ortamın gücüne bel bağlıyor. Proletaryanın merkezi iktidarı kurulduğunda bütün bu koşullar değişir: Artık tek bir sınıf vardır, bu sınıf kendi temsilcilerini kendi içinden seçer, seçmenler topluluğu fabrika tarafından temsil edilir, emredici (ve bağlayıcı) vekâlet ilkesi kabul edilir. Bunun anlamı, tüm hiyerarşilerin parçalandığı, ve işçi iktidarının kuruluşunun tümüyle idari ve sınai temeller üzerinde gerçekleştiğidir: İktidarı bu biçimde örgütlemeye en çok anarşistler yandaş olmalı, çünkü böylece idealleri somut biçimde gerçekleşmiş olmaktadır.

Bugün, metal sanayi işçilerinin kızıl pazar gününde, doğal fenomenlerin karşı konulmaz gücüyle, içinde bulunulan genel durumdan fışkıran proletarya devriminin ilk tarihsel hücresi, işçilerin kendileri tarafından kurulmalıdır.

İmzasız yayımlandı, *Avanti!*, Piemonte baskısı, 5 Eylül 1920.

BEŞ AY SONRA

Nisan 1920. Saldırı isteklerini Torinolu kitleler ile sendikal örgütlerin yönetimleri arasında bir ayrılığın kesin olduğuna dayandıran sanayicilerin yıprattığı metal sanayi işçileri arenaya inmek zorunda kaldılar. Sanayiciler Torinolu işçileri aşağılamak istiyorlardı, ellerinde yalnızca sınai iktidarın değil, ama onları kesin biçimde güçsüzleştirecek, proletaryanın fabrika içinde belirli bir örgütlenme ve insiyatif özgürlüğü elde etmek amacına yönelik tüm girişimlerini ezecek siyasal gücün de bulunduğunu onlara göstermek istiyorlardı. Metal sanayii işçileri mücadeleyi başlattılar ve tüm güçlerini mücadeleye kattılar. Üretimin denetimini ele geçirmek söz konusuydu; bu denetimi yerel olarak fabrika Konseyi Yürütme Komitesi yerine getirecekti; bu Komite ise, işçi denetimini sağlamak için, kent, bölge, ulus Komitelerinde merkezileşecekti; bu Komiteler de, çeşitli düzeylerde, fabrika Konseyleri ve meslek sendikaları temeline dayanacaktı. Torinolu işçilerin kendileri tarafından başlatılmayıp, sanayiciler tarafından zorla kabul ettirilen mücadelesi, her türlü gerçeklikten uzakta, canavarca, **sanayiciler tarafından ezilmeye** yaraşır birşey olarak ortaya çıktı: Proleter Torino'ya karşı bir güvensizlik havası kapladı ortalığı; hareketin devrimci yöneticileri deli, fanatik, ... anarşist olmakla suçlandılar. Sanayicilerin denetimi kabul etmemekte haklı oldukları

söylendi, çünkü işçi denetimi... «yarıcılık» demekti. İşçiler, disiplin ve fedakarlık ruhu bakımından, yapılan fedakarlıklar bakımından örnek olan bir aylık mücadeleden sonra yenildiler. Fabrikaya geri döndüler, yenilmişler, ama dizginlenmemişlerdi, yenilmişler ama af dilememişlerdi, yenilmişler ama ruhları devrimci tutku ve öç alma isteğiyle dopdoluydu. Torinolu işçiler, peşlerinde sanayicilerin afişlerle cisimleştirdikleri bağırtılarla fabrikaya geri döndüler. Fabrikada yalnızca tek bir iktidar vardır: «Çalışırken, tartışılmaz!»

Eylül 1920. Sendika merkezlerinin oluşturduğu sendikal mücadele, devrimci dönemin ruhu içinde gelişiyordu. Grevi, bütün ülkedeki metal sanayi fabrikalarının işgali izledi. Kaynaşma içinde bulunan kitlelere duyguları okşayan bir söz, yararsız birşey olarak (çünkü **denetim ...ya ürünler üzerindeki denetimdir** ya da hiçbirşeydir) sunulan fabrika Konseyleri doğal biçimde heryerde ortaya çıktılar. Fabrikaları işgal eden işçiler, ancak kendilerine bel bağlayabilirler. Öyleyse kendi insiyatif ruhlarını geliştirmeleri gerekir: Disiplin altındaki sınai **nesne** olmaktan çıkıp, sorumlu **özne** halini almaktalar. Kendilerine kollektif bir kişilik, kollektif bir ruh, kollektif bir irade yaratmaları gerekir. Ve işte, Torinolu işçilerin bir yıldan beri başlattıkları ve uğruna dev bir mücadele vermek zorunda kaldıkları Torino'daki öz-yönetim, özerk insiyatif deneyi, işte bu deney, bütün ülkelerde olduğu gibi, İtalya'da da devrimci proletaryanın öncüsü olan ve kendisiyle birlikte tüm öteki sınai kategorileri sürükleyen işçi kategorisi tarafından ulus çapında gerçekleştirilmiştir. Bugün, kendilerini duvarın dibinde bulanlar artık sanayicilerdir; bugün silahlı işçiler işgal edilmiş fabrikaları koruyorlar; bugün, mücadeleyi işgale varıncaya kadar götürenler kendileri oldukları için, sendikal örgütler mücadeleyi sürdürmeli ve kesin zafer için gerekli olacak tüm güçleri

hazırlamalıdırlar. Bugün, işçi denetimi sorunu kendini ulus çapında ve bütün sanayilerde duyuruyor; bugün, yani Torino proletaryasının bozgunundan beş ay sonra, denetimi artık hiç kimse, sanayiciler bile, fanatiklerin bir çılgınlığı olarak kabul etmiyor. **Nisan 1920'de Torinolu işçiler haklıydılar:** Torinolu işçiler tarihin izlediği yönde, yani dünya devriminin izindeydiler. Bugün, fabrikalarda iki ayrı otorite olabileceği kabul ediliyor: Bugün, doğrudan doğruya seçilmiş işçilerin çalışma saatlerinde bile tartışabilecekleri kabul ediliyor; ah! İşte, işçilerin ellerindeki silahın, işçi sınıfının elindeki fabrikanın müthiş eğitici etkisi budur.

Ne var ki, denetim için yapılan genel grevden beş ay sonra, bugün, denetim artık Torino proletaryasının hareketi için yeterli değildir. Ya da, en azından, sanayicilerle çok sayıda işçi yöneticisinin benimsediği anlamda denetim artık yetersizdir. Bugün, çokları, hatta pek çokları, denetimi, bir tür yarıcılık olarak kabul ediyorlar. Devrimci işçi sınıfı için, denetim, sanayide eksiksiz özerkliğe giden yol, mülk sahibi sınıfın kendisinin üretim alanından kesin biçimde dışarı atılmasına giden yol anlamını taşır. Denetim, doğrudan doğruya fabrikalardan kaynaklanan, fabrika işçilerinden ve yalnızca fabrika işçilerinden kaynaklanan halk ekonomisi organlarının yaratılması anlamını taşır.

Hizmetsiz maaşlı memurluk, devlet memurları ya da sendika görevlileri için bürolar yok artık: Torinolu işçiler bunları istemiyorlar. Onların istedikleri, hayati organlardır, her an yeniden ele alınıp gözden geçirilebilecek, kitlenin ruhu ve iradesinin içten anlatımı olan organlardır. Devrimci proletaryanın ekonomik kapasitesinin (hiç kuşkusuz ki, «ekonomi», İtalyancadaki sendikal eylem, kooperatif eylem anlamında değil de, ekonominin nesnelerinin üretim sürecini gerçekleştirmek ve yönetmek kapasitesi anlamında-

dır) tarihsel biçimi halini alacak özerk, burjuva devletten ve Parlamento'dan bağımsız organlar. Ve bu işçi denetimi organlarının yanında, onların siyasal varoluşlarının gerçek güvencelerini de elde etmek gerekir. İşçiler örgütlerini sürekli biçimde savunabilmelidirler.

Ulus ve dünya tarihinin beş ayı, boşuna geçip gitmedi; İtalyan proletaryası ileri doğru dev bir adım atmıştır. Nisan ayında, bir «ütopya» gibi gelen şey, bugün artık «ortak mülk»e dahil olmuştur. İtalyan proletaryasının gücü bugün yüz katına ulaşmıştır. Ve bu güç tüm büyüklüğünü göstermelidir.

Mücadelenin varacağı nokta henüz önceden kestirilemeyecek durumda, çünkü bilinmeyenlerin sayısı çok yüksek. Ama, sonuç ne olursa olsun, işçi sınıfının güçlerinin gelişmesi karşısında, bu sonuç devrimci proletaryanın sözkonusu «asgari» taleplerini doyuramaz.

İmzasız yayımlandı, *Avanti!*, Piemonte basımı, 14 Eylül 1920.

İŞÇİ DEVLETİ

Bir birlik, ancak kendine özgü devrimci öğretiye sahip olduğu ölçüde devlet fikrine ilişkin kendine özgü nosyonu somutlaştırmayı ve yaygınlaştırmayı, kendine özgü hükümet programını geniş kitlelerde somutlaştırmayı ve yaygınlaştırmayı başardığı ölçüde, ve bu program da pratikte, yani belirli koşullar içinde, insanlığın soyut fantazilerini değil de gerçek insanları kullanacak bir devlet örgütleyebildiği ölçüde «siyasal parti» adıyla anılabilir.

İtalyan Sosyalist Partisi, herzaman İtalyan proletaryasının «siyasal partisi» olduğunu ileri sürdü. Böyle bir ideolojik iddia, Sosyalist Parti'ye pratik görevler ve acil ödevler yüklüyordu. İtalyan Sosyalist Partisi başta gelen en acil tarihsel görevinin ne olduğunun bilincine sahip olmalıydı; bu görev şuydu: Yeni bir devlet, işçi devletini, kurmak, yeni devletin kuruluşu için gereken «siyasal» koşulları yaratmak ve örgütlemek. Ulusal ve uluslararası alanda bu görevin sınırlarına ve çok sayıdaki görünümlerine ilişkin kesin bir bilinç sahibi olmalıydı. Sosyalist Parti'nin bu ideolojik iddiasını, tarihsel olayların kendi gelişimleri eleştirmektedir. Parti'nin bugün içinde bulunduğu durum, tek tek bireyler tarafından değil de, bir halkın tüm tarihsel gelişim süreci tarafından yapılan eleştiri ve yıkım çalışmasının kesin görüntüsünü sunmaktadır.

Bolonya kongresinden hemen sonra, Sosyalist Par-

ti İtalyan halkına kendini bir devrimci hükümet partisi olarak tanıttı; 1919 yılında yapılan parlamento seçimleri sonuçları, Parti'ye, hızlı bir biçimde propagandadan eyleme geçmek için gereken ateşi ve gücü verecek siyasal bir belirtiydi. Kasım ayındaki seçimler, İtalya'da şu sözlerle özetlenebilecek siyasal bir durum yaratmıştı: «İki tane hükümet var». Bütün işçi sınıfı ve köylülüğün geniş katmanları açıkça Sosyalist Parti'nin yanında yeralmışlardı. İtalyan ulusunu, emekçi İtalyan halkını, dünya işçi hükümetinin ilk tohumu III. Enternasyonal Yürütme Kurulu çevresinde, ilk ulusal işçi devleti Rusya Sovyetler Cumhuriyeti çevresinde sebatla örgütlenmekte olan dünya işçi devleti çerçevesi içine, Komünist Enternasyonal çerçevesi içine sokmak isteyen partiyi, proletarya diktatörlüğü partisini sonuna kadar izlemeye kararlı olduklarını açıkça belirtmişlerdi. İtalya'daki diğer kitle partileri tarafından, yani Halk Partisi ve muharipgazi grupları tarafından seçim mücadelesi boyunca izlenen çizgi, emekçi nüfusun en geri ve en geniş kitlelerinin bile köklü bir düzen değişikliğinden yana olduklarını gösteriyordu; bu da sözkonusu küçük-burjuva partileri en azından görünüşte demagojik bir lafazanlığı benimsemek devrimci konumlarda yeralmak, ve kızıl vaadlerde bulunmak zorunda bıraktı. Burjuva ideolojisi kitlelerin dikkatini Wilson efsanesi üstüne toplama girişiminde başarısız kalmıştı; savaşın ortaya getirdiği sorunlara kitlelerin istediği çözümü, uluslararası ölçekte ve burjuva devletin çerçevesi içinde kalarak, getirme girişiminde başarısız kalmıştı. «Halkların imparatoru Wilson» efsanesinin, bu kaba efsanenin yerini «Uluslararası Komün'ün önderi Lenin» için duyulan siyasal tutku almaktaydı. Yaptığı propagandayla, savaş sırasında kazandığı saygınlıkla İtalyan Sosyalist Partisi işçi devletinin kuruluşunu kolaylaştıran genel siyasal koşulları yaratmayı gerçekten başarmıştı; devrimci bir hükümetin ortaya çıkışını kolaylaştıran çok ge-

niş bir halk akımını yaratmayı başarmıştı; en temel siyasal psikoloji nosyonu böyle bir hükümetin, şiddet yoluyla devlet makinasını ele geçirdikten sonra, gerçekten bir çoğunluk hükümeti olacağını öngörmeye izin veriyordu.

Parti, yaratmış olduğu durumdan yararlanmayı başaramadı: İtalyan halkının Dünya Savaşının ilanından sonra yapılan ilk nabız yoklaması sırasında, Bolonya kongresinden hemen sonra oluşan hükümet aygıtını kalıcı biçimde sağlamlaştırmayı ve işletmeyi başaramadı.

2 ve 3 Aralık 1919'dan bugüne gelinceye kadar, tarih, Parti'nin İtalyan halkının siyasal yaşamını örgütleme konusundaki yetersizliğini göstermeye, bir an bile ara vermedi; Parti'ye halk devriminin öncüsünü (ona özel ödevlerine, kendine özgü sorumluluklarına ilişkin kesin bir bilinç esinleyecek biçimde) yönlendirmesi için, izlemesi gereken bir çizgi sunmaya bir an bile ara vermedi. Sosyalist Parti kendine özgü bir devlet nosyonuna sahip olmadığını, kendine özgü devrimci hükümet programı olmadığını gösterdi. Eylem sorumluluğu üstlenebilecek, İtalya'nın nüfusunu oluşturan onmilyonlarca kişiye ev ve ekmek sağlamak sorumluluğunu üstlenebilecek bir siyasal parti olmadığını gösterdi. Rus bolşeviklerinin dinamik imgeleminin bulduğu yeni siyasal terminolojiye (diktatörlük, Sovyet, Denetim, fabrika Konseyi, yarı-proleter, terör, vb.) hangi kesin sözlük anlamlarını vermek gerektiği üstüne, pek özgün olmasa da son derece cahil biçimde, tartışmak için biraraya gelen iyi niyetli insanların oluşturduğu bir birlik olduğunu gösterdi.

Sosyalist Parti, sanayi işçileri kitlesi de, siyasal açıdan geri kalmış yoksul köylü kitlesi de olsa, halk kitlelerinin hiçbir hareketinin farkına varmadı, sistemli biçimde küçümsedi. «Hiyerarşi» fikrine ilişkin hiçbir nosyon edinmedi: Nisan 1920'de Torino fabrika

Konseyleri ve İşçi Denetimi hareketinin ezilmesine seyirci kaldı. Eylül ayında metal sanayi işçilerinin dev boyutlu bir hareketinin Giolitti tarzı bir uzlaşma ve sendikal denetimin açıkça kılık değiştirmesiyle, ağlanacak biçimde son bulmasına izin verdi. Toprakları ele geçirmek için mücadele eden tarım işçilerini tümüyle terk ettiğinde de aynen böyle yapmıştı. Kendine ulus çapında bir işçi devleti öğretisi oluşturamadığı için ve dolaysız varlık nedenine (yani bu devletin kurulması) ulaşmasını mümkün kılacak bir eylem yöntemi hazırlayamadığı için, Parti dünya işçi devleti öğretisini, Komünist Enternasyonalin öğretisini anlayabilecek durumda olamazdı; işte bu nedenledir ki, bugün tanık olduğumuz, partinin çoğunluğu ile yürütme Kurulu arasındaki çatışmanın patlak vermesi tartışmaya yer bırakmaksızın zorunluydu. Olayların gelişimi, siyasal konumları ve ideolojileri eleştiren sonuncu kertedir. Olayların akışı Sosyalist Parti'nin gerçek doğasını gösterdi, geçmişteki yanlışlarını, geçmişteki tavırlarını açıkladı. Eylemini yalnızca kent işçi sınıfına dayandırması gerektiğini anlamamış olan ve «bütün emekçilerin» Partisi olmayı isteyen İtalyan Sosyalist Partisi «hiç kimse»nin Partisi olamadı; burjuva devleti «iyileştirme»yi ya da mayınlamayı amaçlayabilen, ama yeni bir devlet kurmayı amaçlayamayan parlamenter bir parti oldu yalnızca. Çoğunluğu ile, dünya işçi hareketinin en yüksek otoritesine, yani Uluslararası Kongre ve onun cisimleşmesi ve hükümet organı olan Yürütme Kuruluna karşı her tür bağımlılığı reddettiğini açıkladığı andan başlayarak, ulus ölçeğinde, emekçi halkın en geniş tabakalarına oranla devrimci öncünün (kent proletaryasının), hiyerarşi içinde alması gereken yeri anlayamadığını pratikte gösterdi. Parti'nin dünya işçi devleti karşısındaki «dürüstlük» eksikliği, «yurttaşlık duygusu» eksikliği, ulusal bir işçi devletini, organik bakımdan bile olsa, tasarlamadaki derin yetersizliğinin kanıtıdır.

İtalya'da, «D'Annunzio»ların bitmez tükenmez bolluğu (tren biletinde hilekarlık yapmaya çalışan gezgin, kârlarını gizleyen sanayici, vergi dairesini dolandırmak için sahte bilançolar düzenleyen tüccar bir «D'Annunzio»dur) ve burjuvalarda, kurumlara karşı hiçbir türden yurttaşlık ve dürüstlük ruhunun olmaması, iyi örgütlenmiş parlamenter bir devletin (örneğin İngiltere'deki gibi) varolmasını herzaman için engellemiştir. İşçi hareketine de bulaşan bu burjuva alışkanlıklar, şu son aylarda göz kamaştıran bir biçimde ortaya çıktılar, ve ulusal işçi sınıfının gizli güçlerini yaklaşık bir yıl boyunca felce uğratmayı başardıktan sonra, Enternasyonal'i dağıtabileceklerini de gösterdiler. Açık ve kesin konumlarıyla, sarsılmaz uzlaşmazlıkları ile, komünistler, dünya işçi devletinin henüz nazik olan bedenini İtalyan kokuşmasına, İtalyan kuşkuculuğuna, İtalyan siyasal yaşamının kusurlarına karşı savunmak istiyorlar. Komünistler, komünist Enternasyonali savunurken gerçekte İtalyan proleter devriminin geleceğini de, hem de etkili bir biçimde savunduklarına inanmışlardır, çünkü komünistler, bugün için İtalyan işçi devletinin kuruluşunun en başta gelen koşulu olan somut siyasal eğitim ve yönlendirme çalışmasını böylece başlatmış olduklarına derin biçimde inanmışlardır.

İmzasız yayımlandı, *L'Ordine Nuovo*, günlük yayım, 1 Ocak 1921.

İŞÇİ DENETİMİ (1)

G. Giolitti tarafından Millet Meclisine sunulan yasa tasarısının mekanizmasını ve açtığı imkanları incelemeden önce, bu sorunu tartışmak için komünistlerin benimsedikleri bakış açısını iyice belirlemek yerinde olur.

Komünistler için, denetim sorununu koymak bugünkü tarihsel dönemin en büyük sorununu, yani, işçilerin üretim araçları üzerindeki iktidarı sorununu, dolayısıyla da devletin ele geçirilmesi sorununu koymak demektir. Bu bakış açısına göre, bir yasa tasarısının sunulması, onaylanması ve burjuva devlet çatısı içinde uygulamaya konulması ikincil öneme sahip olaylardır: İşçi iktidarının varlık nedeni ve kaynağı ancak işçi sınıfının kendisinin içindedir ve yalnız da böyle olabilir; işçi sınıfının siyasal kapasitesinde, işçi sınıfının üretimin yeri alınmaz ve vazgeçilmez etkeni ve siyasal ve askeri bir gücün örgütleyicisi olarak sahip olduğu gerçek güçtedir ve yalnız da böyle olabilir. Bu alanda, burjuva iktidardan kaynaklanan hertürlü yasanın tek bir anlamı, tek bir değeri vardır: Bu yeni alanda burjuvazi bir dizi taviz vermeye ve yeni hukuki kurumlar yaratmak zorunda kaldığı ölçüde, bu yasa, sınıf mücadelesi alanının, yalnızca

1) Eylül 1920'de fabrikalar işgal edildiğinde, CGL'nin reformist yöneticileri işletmelerde işçi denetiminin tanınmasının hareketin hedefi olarak saptanması önerisinde bulunmuşlardı.

sözde değil ama gerçekte de değiştiği anlamına gelir; egemen sınıfın organik güçsüzlüğünün fiilen tanıtlanmasıdır bu.

Sanayideki girişimci iktidarının sınırlar tanıyabileceğini, sanayi otokrasisinin, en biçimsel anlamda bile, «demokrasi» halini alabileceğini kabul etmek artık burjuvazinin yönetici sınıf olmaya ilişkin tarihsel konumundan fiilen düştüğünü kabul etmek anlamına gelir, halk kitlelerine onların varoluş ve gelişme koşullarını güvence altına almakta artık fiilen yetersiz olduğu anlamına gelir. Sorumluluklarının hiç olmazsa bir bölümünü üzerinden atmak, bir mazeret yaratmak için, burjuvazi kendisinin «denetlenmesi»ne izin verir, kendini gözetim altına bırakmış gibi yapar. Bugünkü ekonomik yıkım için hiçkimsenin suçlanmaması gerektiği, bugünkü çatlakların onarılıncaya ve bugünkü kalıntılar, yıkıntılar üzerinde yeni bir yapı yükselinceye kadar, sabırla acı çekmenin ve durmaksızın çalışmanın herkesin ödevi olduğu yolunda tanıklık etme görevini burjuvazinin korunmasına yönelik amaçlar için, proletarya gibi bir kefilin büyük halk kitleleri önünde yüklenmesi, kuşkusuz pek yararlı olacaktır.

Denetim alanı son çözümde, büyük halk kitlelerinin yönetici sınıfı olma konumunu elde etmek için burjuvazi ile proletaryanın karşı karşıya geldikleri alandır. Öyleyse denetim alanı, büyük halk kitlelerinin güvenini ve onayını kazandıktan sonra, işçi sınıfının kendi devletini kurduğu, tüm ezilen ve sömürülen sınıflara katılmaları için çağrıda bulunduğu kendi hükümetinin kurumlarını örgütlediği temeldir, yeni toplumsal ve ekonomik sistemin örgütlenmesine ilişkin olumlu çalışmanın başladığı temeldir. Denetim için yapılan mücadele boyunca —işçi sınıfının tarihsel partisinin, Komünist Partinin, bir örgütlenme ve propaganda etkinliğini gerektiren (içeren) kitlesel bir devrimci mücadeledir bu, Parlamentoda sürmeyen bir

mücadeledir— işçi sınıfı özerkliğinin ve tarihsel kimliğinin bilincine manevi olarak da örgüt olarak da varmalıdır. İşte bu nedenle, mücadelesinin ilk aşaması kendini belirli bir örgütlenme biçimi için verilen bir mücadele olarak sunacaktır. Bu örgütlenme biçimi, ancak Fabrika Konseyi ve ulusal planda merkezileşmiş Fabrika Konseyinin örgütlenmesi olabilir. Bu mücadele, Fabrika Konseyinden Kent Konseyine kadar, Ulusal Konseye kadar, her basamağı, Ulusal Parlamento, burjuva iktidar tarafından değil, ama işçi sınıfının kendisi tarafından saptanmış bir usule ve bir seçim sistemine göre seçilecek işçi sınıfının bir Ulusal Konseyinin oluşturulması sonucuna varacaktır. Bu mücadele, nüfusun büyük kitlelerine, bugünkü tarihsel dönemin başta gelen tüm sorunlarının, yiyecek, konut, aydınlanma, giyecek sorunlarının ancak ekonomik iktidar, dolayısıyla tümüyle siyasal iktidar işçi sınıfının eline geçtiğinde çözülebileceğini tanıtlamayı amaçlamalıdır; başka bir deyişle, mücadelenin sürdürülmesi, kapitalist rejime karşı başkaldıran tüm halk güçlerinin işçi sınıfı çevresinde örgütlenmesine doğru yönelmelidir; böylece işçi sınıfı fiilen yönetici sınıf halini alacak ve komünist programın gerçekleşmesi sayesinde tüm üretici güçlere kendi kurtuluşlarına doğru giden yolda rehberlik edecektir. Bu mücadele, işçi sınıfını kendi saflarından en yetenekli ve en canlı öğelerini seçebilecek ve bu öğeleri sanayinin yeni önderleri, ekonominin yeniden kuruluşu çalışmasındaki yeni rehberleri kılabilecek duruma getirmelidir.

Bu açıdan ele alındığında, Bay Giolitti tarafından Millet Meclisine sunulan yasa tasarısı yalnızca bir ajitasyon ve propaganda aracıdır. Komünistler tarafından bu tasarı, bir varış noktası olmak bir yana, ne bir dayanak noktası ne de bir kalkış noktası bile olmaması açısından incelenmelidir.

İmzasız yayımlandı, *L'Ordine Nuovo*, 10 Şubat 1921.

SENDİKA STRATEJİMİZ

Sindacato Rosso'nun 15 Eylül sayısında, yoldaş Nicola Vecchi kendi eski tezlerinden birini gene ileri sürüyor: « Bütün partilerden bağımsız, özerk ve şimdilik bütün Enternasyonallerden de bağımsız, ulus çapında *bir sınıf sendikası* yaratmak gereklidir». (1).

Bu öneriye karşı alacağımız tavır ne olmalıdır? Kitleler içinde yoldaş Vecchi'nin tezlerini benimseyen olası düşünce akımlarının önlenmesi için, komünistlerin propagandalarının yönelişi ne *olmalıdır*? *Somut* olarak, şimdiki durumda, bizim sendika stratejimiz nedir? Başka deyişle, proletaryanın acımasız faşist zulmün tüm baskısına ve şiddetine rağmen, sürmekte olan kendi kurtuluşuna doğru gelişme sürecine yardımcı olmak, geniş proleter kitlelerle ilişki içinde olmak, onların ihtiyaçlarını dile getirmek, isteklerini odaklaştırmak ve somutlaştırmak için kendimizi nasıl ortaya koymalıyız?

Bizler, **ilkesel olarak**, yeni sendikaların kurulmasına karşıyız. Bütün kapitalist ülkelerde, sendikal hareket *özel bir yol izleyerek gelişti; proleter kitlelerin* büyük çoğunluğunun düşünce yollarını ve alışkanlık-

1) *Sindacato Rosso* Genel İş Konfederasyonu içinde bulunan *komünist eğilimin yayın organıydı. Nicola Vecchi*, başka bir önemli Konfederasyon olan USI içindeki anarko-sendikalist eğilimin önderiydi. Komünistler ve 3. Enternasyonalle yakınlaşmadan yanaydı.

larını, tarihini, geleneğini kapsayan özgül bir büyük örgütün yaratılması ve giderek gelişmesi sonucunu doğurdu. Devrimci birliklerin üyelerini ayrı ayrı örgütlemek yolundaki her girişim kendi başına başarısız kaldı ve reformistlerin daha büyük bir örgüt içindeki egemen konumlarını güçlendirmekten başka hiçbir şeye yaramadı. **Unione sindacale**nin kurulmasıyla İtalya'daki sendikacıların ellerine nasıl bir avantaj geçti? Sanayi işçileri kitlesini, yani emekçi nüfusun en devrimci sınıfını kısmen ve rastlansal olarak etkilemeyi başardılar yalnızca. Libya savaşında I. Umberto'nun öldürülmesiyle son bulan dönem boyunca, Po vadisi ile Apulia'daki geniş köylü kitlelerin önderliğini kazandılar, bunun da tek bir sonucu oldu. Sınıf mücadelesi alanına daha henüz girmiş olan bu kitleler (tam da o dönemde, topraksız rençberler kitlesini yüzde elli oranında arttıran, tarımdaki dönüşüm gerçekleşti) kendilerini fabrikalardaki proletaryadan ideolojik olarak uzaklaştırdılar. Libya savaşına gelinceye kadar, yani proletaryanın radikalleştiği dönem boyunca, anarşist sendikacıydılar, bundan sonraysa reformist oldular. Ateşkesten sonra ve fabrikaların işgal edilmesine kadar, reformist önderlerin belirleyici öneme sahip her durumda (konjonktürde) devrimci öncünün ayakları altına ittikleri pasif topçular yarattılar.

Amerika'daki örnek, İtalya'dakinden daha tipik ve anlamlıdır. Gompers'in AFL'sinin eriştiği karşı-devrimci uşaklık düzeyine, rezillik düzeyine başka hiçbir örgüt erişmemiştir. Ama bu, Amerikalı işçilerin burjuvazinin rezil köleleri oldukları anlamına mı gelir? Hayır, kesinlikle hayır. Ama halâ geleneksel örgüte bağlı kalmaktalar. IWW (devrimci sendikacılar) Gompers tarafından denetlenen kitleleri dışarıdan kazanma girişimlerinde başarısızlığa uğradılar. Kendilerini bu kitlelerden ayırdıklarından, beyaz muhafızlar tarafından katledildiler. Buna karşılık, AFL içinde yol-

daş Foster öncülüğünde, hareketin gerçek durumunu ve Amerikalı işçilerin en derin duygularını dile getiren sloganlarla, sürdürülen hareket, birbiri ardından birçok birliği kendine kazanmakta ve Gompers'in bürokrasisinin ne denli güçsüz ve istikrarsız olduğunu açıkça göstermektedir.

Dolayısıyla, bizler ilkesel olarak yeni sendikaların kurulmasına karşıyız. Devrimci öğeler, sınıfı bir bütün olarak temsil ederler, sınıfın kitlesiyle birlikte kalmaları ve onun yanlışlarını, düşlerini ve düşkırıklıklarını paylaşmaları koşuluyla, sınıfın bilincinin en yüksek derecede gelişmiş biçimidirler. Eğer reformist diktatörlerin bir kararı devrimcileri CGL'yi terk etmek ve kendilerini ayrı biçimde örgütlemek (kuşkusuz ki, gözönüne alınması gereken birşeydir bu) zorunda bırakırsa, yeni örgüt kendini yöneten tek amacın yeniden bütünleşme olduğunu, sınıf ile en bilinçli öncüsü arasındaki birliğin bir kez daha gerçekleştirilmesi olduğunu ileri sürmeli ve gerçekte de böyle olmalıdır.

Bir bütün olarak CGL hala İtalyan işçi sınıfını temsil etmektedir. Ama işçi sınıfıyla Konfederasyon arasında şimdi varolan bağıntılar sistemi nedir acaba? Benim görüşüme göre, bu soruya doğru olarak cevap vermek bizim sendikal çalışmamızın somut temelini bulmaya ve dolayısıyla da geniş kitlelerle olan ilişkilerimizi ve işlevimizi saptamaya varır. Bir sendikal örgüt olarak CGL en alt düzeye düşmüş durumda, 1920'de sahip olduğu sayısal gücün onda birine belki de. Ne var ki Konfederasyonun yönetiminde bulunan reformist topluluk, örgütsel kadrolarını nerdeyse aynı biçimde korudu ve en etkin, zeki ve yetenekli militanlarını çalışma alanında tuttu. Gerçeği açıkça söyleyelim ki, bunlar nasıl çalışmak gerektiğini bizim yoldaşlarımızdan daha iyi bilen, daha büyük bir sebata ve inada sahip militanlardır. Buna karşılık, geçen yıllar içinde örgütleyicilik ve önderlik yetenekleri

yanında sistemli çalışma alışkanlığı da edinmiş olan devrimci öğelerin büyük bir bölümü, gerçekte neredeyse tümü, ya katledildiler ya göçettiler ya da dağıldılar.

İşçi sınıfı, tüm küçük rütbeli subaylarından birdenbire yoksun kalan büyük bir ordu gibidir tıpkı. Böyle bir orduda, yalnızca bir genel kurmaylığın varlığı sayesinde disiplini, birliği, savaş iradesini ve hedef birliğini korumak imkansızdır. Her örgüt, ancak kitle tabanıyla önderler arasında özgül bir sayısal oran olduğunda işleyen eklemli bir bütündür. Birlik üyelerinin geniş kitlesi üzerinde etkimizi yaymak, bu kitleyi güçlendirmek ve onu yeniden devrimci mücadelenin gerçek bir aracı haline getirmek için servislere, bağlara, kadrolara sahip değiliz. Bu açıdan reformistler bizden çok daha iyi bir durum içinde bulunuyorlar ve bu durumdan ustaca da yararlanıyorlar.

Fabrika varolmaya ve doğal olarak da işçileri örgütlemeye, toplamaya, onları birbirleriyle ilişki içine sokmaya devam ediyor. Üretim süreci, kapitalizmin gittikçe büyüyen engelleyici rolü ve dolayısıyla, işçinin gittikçe artan belirleyici önemi ile karakterize olan 1919-20 dönemindeki düzeye erişti. 500 000 faşist katili sürekli biçimde seferber durumda bulundurma ihtiyacının neden olduğu maliyet fiyatlarının artışı, kapitalizmin kendi sınai gençliğini yeniden kazandığına ilişkin parlak bir kanıt değildir hiç kuşkusuz. Dolayısıyla işçi fabrika içinde güçlüdür; fabrika içinde güçlüdür; fabrika içinde merkezileşmiş ve örgütlenmiştir. Ne var ki, fabrika dışında tecrit edilmiş, güçsüz, dağınıktır.

Emperyalist savaştan önceki dönemde, bunun tam karşıtı bir ilişki varolmaktaydı. İşçi fabrikanın içinde tecrit edilmişti, ama fabrikanın dışında toplumsallaşmıştı. Daha iyi bir fabrika iç yönetmeliği elde etmek, çalışma saatlerinin kısaltılması için ve sınai özgürlük elde etmek için fabrika dışından baskıda bulundu.

Bugün işçi sınıfı fabrikası, iç komisyon tarafından temsil edilmektedir (2). Böylece soru sorulmuş olur: Sendikaları yıkmayı amaçlayan kapitalistler ve faşistler, neden iç komisyonları da yıkmayı amaçlamıyorlar? Gericiliğin baskısı altında sendika örgütsel bakımdan alan yitirmişken, buna karşılık iç komisyon acaba neden örgütsel alanını daha da genişletti? Nerdeyse İtalya'daki tüm fabrikalarda şunların olduğu bir gerçektir: Tek bir iç komisyon vardır ve tüm işçiler —yalnızca birliğe üye olanlar değil— bu komisyon için yapılan seçime katılırlar. Böylece bugün tüm işçi sınıfı iç komisyonlar tarafından örgütlenmiş bulunmaktadır; böylelikle iç komisyonlar da salt korporatif kimliklerini kesinlikle yitirmiş bulunmaktadırlar. Nesnel bakımdan bu, en uzak-etkili anlama sahip olan büyük bir başarıdır. Bu başarı, paralı faşist askerlerin demir ökçelerinin baskısı altında ve acı içinde, herşeye rağmen, işçi sınıfının —çekirdek biçiminde olsa bile— birliğe ve daha büyük bir örgütsel türdeşliğe doğru gelişme gösterdiğini belirtmeye yarar.

Böyle bir durumun ortaya çıkmasına ve sürmesine, kapitalistler ve faşistler neden izin verdiler, ve neden bizler de izin vermeye devam ediyoruz? Kapitalizm ve faşizm için, işçi sınıfının, nüfusun öteki ezilen sınıflarının (özellikle Güney'deki ve Adalar'daki köylüler; kır ve kent küçük-burjuvazisi) önderi olmaya ilişkin tarihsel işlevinden yoksun bırakılması gereklidir. Başka deyişle, tüm ezilenler üzerinde devrimci bir etkiye neden oldukları ve iktidarının demokratik temelini hükümetin elinden aldığı için, fabrikanın dışında bulunan ve yerel olarak merkezileşmiş (birlikler ve partiler) örgütlerin yıkılması gereklidir. Ne

2) Fabrika içindeki şikayetleri ele alan seçilmiş komiteler olan iç komisyonların sayıları Birinci Dünya Savaşı sırasında İtalya'da çok arttı. Bu komisyonlar, sendikalardan bağımsız olarak örgütlenme çalışmasına da yanıyorlardı. Fabrika konseyleri hareketinin gelişiminde son derece önemli bir yere sahiptiler.

var ki kapitalistler, sanayiye ilişkin nedenlerden dolayı, her türlü örgütlenme biçiminin yıkılmasını isteyemezler. Fabrika içinde, disiplin ve düzgün bir üretim akımı, fabrikada en azından asgari bir anayasallık derecesi işçiler tarafından asgari bir onay olduğunda mümkündür ancak.

En zeki faşistler, örneğin Mussolini gibileri, «sınıflar-üstü» ideolojilerinin üretimde işlevi olmadığından, toplumsal antagonizmaların da bilincinde olmayan küçük-burjuva katmanın ötesinde bir yaygınlığa kavuşamayacağını ilk anlayanlardır. Mussolini, işçi sınıfının kendi devrimci bilincini hiçbir zaman yitirmeyeceğine inanmıştır ve asgari bir örgütlenme derecesine izin vermenin gerekli olduğuna inanmaktadır. Terör aracılığıyla sendikal örgütleri son derece dar sınırlar içinde tutmak, Konfederasyon içinde reformistlere güç vermek anlamına gelir. Konfederasyonun tohum halinde varolması ve reformistlerin tüm işçi sınıfını denetleyecekleri biçimde, işçi sınıfının tümünün temsilcileri olan iç komisyonlardan oluşan dağınık bir sisteme eklenmeleri gereklidir.

İşte İtalya'daki durum budur. Bugün ülkemizde proleter sınıf ile bu sınıfın örgütleri arasında varolan ilişkiler sistemi işte budur. Taktiklerimiz için bunlardan çıkan sonuçlar açıktır:

1. İç komisyonları denetleyen ve bu komisyonların sürekli olarak etkinlik alanlarını genişletmeye iten devrimci grupları oluşturmak için fabrika içinde çalışmak;

2. Fabrikalar arasında bağlar kurulmasına ve bugünkü duruma, fabrikanın örgütlenmesinin doğal gelişmesini belirten bir hareketin, iç komisyondan fabrika konseyine doğru giden bir hareketin damgasını vurmak.

Geniş kitlelerle yakın ilişki içinde ve gerçekliğin alanında yalnızca bu yolu izlersek kalacağız. İşçi sınıfı, yaşamının ateşten potası içinde fiilen çalışmakla,

örgütleyici kadrolarımızı yeniden yaratmayı, ancak bu yolu izlersek başaracağız. Üretim dünyasında —ortadan kaldırılamayacak olan— kendi değerlerinin ve önemlerinin farkında oldukları için devrimci ateşle dolu olan yetenekli, bilinçli öğeleri geniş kitlelerden çekip çıkarabilmeyi yalnız bu yolu izlersek başarabileceğiz.

Antonio Gramsci imzasıyla yayımlandı. *Lo Stato operaio*, 18 Ekim 1923.

BİR KEZ DAHA İŞÇİ SINIFININ ORGANİK KAPASİTELERİ ÜSTÜNE

Eylül 1920'den bu yana altı yıl geçti. Bu aradaki dönemde, Eylül 1920'de metal işleme sanayinde fabrikaları işgal eden işçi sınıfı kitlelerinde pekçok şey değişti. O kahramanca mücadele yıllarında işçi sınıfının öncülüğünü yerine getiren en etkin ve en mücadeleci işçilerin önemli bir bölümü şimdi İtalya dışında bulunuyor. Kara listede adlarının yanında üç tane çarpı işareti bulunan bu işçiler, aylarca işsiz kaldıktan, anayurtlarında kalıp devrimci mücadeleyi sürdürmek ve gericiliğin hergün paramparça ettiği bağları hergün yeniden oluşturmak için (iş değiştirmek, küçük işletmelerde kendilerini tecrit etmek, vb., vb.) her yolu denedikten sonra, görülmedik fedakarlıklardan ve acılardan sonra, göç etmek zorunda kaldılar. Altı yıl uzun bir zamandır. Daha şimdiden fabrikalarda yeni bir kuşak var: 1920'de henüz birer çocuk ya da yetişkin olan, ve siyasal yaşama ancak olsa olsa sokaklarda Kızıl Ordu ile Polonya Ordusu arasındaki savaşı taklit etmekle katılan ve oynarken bile Polonyalı olmayı reddeden işçilerin kuşağıdır bu. Fabrikaların işgali henüz unutulmamıştır kitleler tarafından, ve bu, yalnızca işçi sınıfı kitleleri için değil ama köylü kitleleri için de doğrudur. Bu, bir sınıf olarak olgun olduğunu, insiyatif koyabileceğini, hesaplanamayacak ölçüde yaratıcı ve örgütleyici enerjiye sahip olduğunu gösteren İtalya'nın devrimci sınıfı için genel sınavdı. Eğer ha-

reket başarısız olduysa, bunun sorumluluğu işçi sınıfına değil ama görevini yerine getiremeyen, ahmakça ve beceriksizce davranan, işçi sınıfının başında değil kuyruğunda bulunan Sosyalist Parti'ye yüklenmelidir.

Fabrikaların işgali, öncü öğeler ile daha geri ve pasif öğeler arasında ya da öncü öğeler ile sınıf düşmanları arasında, tabanda yeralan tartışma ve görüşmelerin konusu olmaya hala devam ediyor. Yakınlarda, Güney İtalya'nın bir köyünde (tümü de partimizin sempatizanı olan) köylü ve zanaatçıların yaptıkları bir toplantıda, güncel durum üstüne sunulan bir rapordan sonra iki tür soru çıktı ortaya.

Rusya'da neler oluyor? Rusya'da örgütlenmiş bulunan yerel otoriteler nelerdir? Besin maddelerini ucuza satın almak isteyen işçilerle, bu maddeleri daha yüksek bir fiyata satmak isteyen köylüleri birleştirmeyi nasıl başardılar? Kızıl Ordu'nun subayları ve Sovyet Devleti'nin memurları bizim ülkemizdeki memurlar ve subaylar gibi mi? Onlar ayrı bir sınıf mı, yoksa işçi ve köylüler mi?